Інформаційний пакет

Код та найменування спеціальності: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Рівень вищої освіти:перший (бакалаврський) рівень

Освітня програма: підготовки бакалавра

Назва: **ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ**

1. **Ідентифікація**

Шифр: НЗК.01	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*3 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* І семестр – 2 год.	**Нормативна** Курс: І Семестр: І Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: іспит

2. Мета курсу – надання студентам ґрунтовних знань про минуле та сьогодення українського народу з сучасних теоретико-методологічних позицій, сформувати у студентів систему знань про загальнолюдські цінності й національні пріоритети, закономірності культурного процесу, українську культуру, як специфічний та унікальний феномен людства; розглянути культуру в розвитку, єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій, розкрити сутність і особливості української культури як складової європейського культурного простору, визначити внесок національних досягнень у світову загальнолюдську скарбницю.

3. Опис курсу.

Змістовий модуль 1. Стародавня і середньовічна історія України.

Тема 1. Давня та середньовічна історія України в загальному контексті розвитку світової цивілізації

Дослов'янські поселення на території України. Трипільська культура. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави (поліси) Північного

Причорномор'я.
Походження, розселення та суспільний устрій східних слов'ян. Звичаї, вірування, побут. Антський племінний союз. Східнослов'янські племена і державноплемінні союзи VI-IX ст.
Утворення Київської Русі. Політична система. Соціально-економічний розвиток. Внутрішня і зовнішня політика. Хрещення Русі. Феодальна роздробленість: причини, характер, наслідки. Київське, Чернігово-Сіверське, Переяславське князівства. Боротьба Русі проти монголо-татарських завойовників.
Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Історичне значення Київської Русі і Галицько-Волинської держави. Культура України IX – першої половини XIV ст.
Включення до складу Литовської держави Східної Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини та Переяславщини. Захоплення Польщею Галичини та Молдавією Буковини. Закарпаття у складі Угорщини.
Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Кревська унія. Грюнвальдська битва. Ліквідація удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Входження Сіверської землі до складу Московської держави.
Соціально-економічний розвиток українських земель в другій половині XIV – середині XVI ст. Формування панщинно-фільваркового господарства. Магдебурзьке право. Литовські статути. Устава на волоки.
Люблінська унія. Політичне та соціально-економічне становище українських земель у складі Речі Посполитої. Запровадження панщини. Культурний розвиток. Виникнення братств. Криза православ'я. Берестейська церковна унія.
Виникнення козацтва та його роль в історії українського народу. Запорозька Січ. Д.Вишневецький. Реєстрове козацтво. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний.
Причини, характер, рушійні сили і періодизація Національно-визвольної війни. Б.Хмельницький. Формування української козацької держави – Гетьманщини, її внутрішня і зовнішня політика.
Переяславська рада 1654 р. "Березневі статті". Гетьманщина після смерті Б.Хмельницького. І.Виговський. І.Сірко. Розкол України на Правобережну і Лівобережну. Основні військово-політичні події 1663-1676 рр. Д.Дорошенко. Соціально-економічні та політичні наслідки Національно-визвольної війни, її історичне значення.

Змістовий модуль 2. Нова історія України

Тема 2. Визначальні тенденції розвитку українських земель у кінці XVII – на початку XIX ст.

Соціально-економічні та політичні тенденції розвитку українських земель у кінці XVII на початку XVIII ст.
Внутрішня та зовнішня політика гетьмана І.Мазепи. Полтавська битва та її наслідки. Антиукраїнська політика російського царизму. "Конституція" П.Орлика.

Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. П.Полуботок, Д.Апостол, К.Розумовський. Соціально-економічне становище. Ліквідація царизмом Гетьманщини і Запорозької Січі. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст.

Правобережні та західноукраїнські землі в останній чверті XVII-XVIII ст. Поділ Речі Посполитої. Культура України в останній чверті XVII-XVIII ст.

Українські землі у складі Російської імперії. Криза феодальної системи господарства. Участь українського населення у війні 1812 р. Декабристи в Україні. Початок українського національного відродження.

Кирило-Мефодіївське братство. Т.Г.Шевченко. Кримська війна 1853-1856 рр. і Україна. Реформи 1860-1870-х рр. Антиукраїнська політика царизму. Суспільно-політичний рух. Діяльність громад. М.Драгоманов. Виникнення українських політичних товариств і партій. Соціально-економічна модернізація. Україна в Першій російській революції 1905-1907 рр.

Політичний та соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Національно-визвольний рух. "Руська трійця". Головна руська рада. Москвофіли і народовці. Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. Виникнення політичних партій. І.Франко. Українська культура у XIX – на початку XX ст.

Змістовий модуль 3. Новітня історія України

Тема 3. Україна на зламі епох: перспективні можливості та реалії часу (1914–1920 рр.)

"Українське питання" в роки Першої світової війни. Лютнева революція 1917 р. в Росії. Початок української національно-демократичної революції. Доба Української Центральної Ради. М.Грушевський. Українська Народна Республіка (УНР). Українська держава гетьмана П.Скоропадського.

Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). Директорія УНР. В.Винниченко. С.Петлюра. Селянський повстанський рух. Н.Махно. М.Григор'єв. Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР). Х.Раковський. Ризький мирний договір. Причини поразки і уроки української національно-демократичної революції 1917-1920 рр.

Тема 4. Україна у 20-30-ті рр. XX ст. : суперечливі тенденції розвитку та конкретні здобутки

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. УСРР в умовах непу (1921-1928 рр.).

Україна в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.). Індустріалізація в Україні: хід і наслідки. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр. Політичні репресії в Україні.

Політичне і соціально-економічне становище українських земель в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини.

Тема 5. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Україна в європейській політиці на початку Другої світової війни. Початок Другої світової війни.

Приєднання основної частини західноукраїнських земель до СРСР та їх "радянізація". Початок Великої Вітчизняної війни. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Рух

Опору в Україні. Визволення України від фашистських загарбників. Наслідки Другої світової війни для України.

Тема 6. Україна у складі СССР – системна криза тоталітарного ладу (40-80 рр. XX ст.)

Україна у першому повоєнному десятиріччі. Відбудова і розвиток народного господарства. Голод 1946-1947 рр. Завершення "радянізації" західноукраїнських земель і рух Опору.

Україна в умовах десталінізації ("хрущовська відлига"). Соціально-економічний розвиток України в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. Наростання кризових явищ. Суспільно-політичне і духовне життя. Дисидентський рух в Україні.

Змістовий модуль 3. Новітня історія України

Тема 7. Україна на шляху незалежності

Україна і процес перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Проголошення незалежності України. Політичний і соціально-економічний розвиток незалежної України. Духовне життя суспільства. Україна на міжнародній арені. Революція гідності та її наслідки. Україна на сучасному етапі: проблеми і перспективи.

4. Завдання курсу

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями*:** знає основні факти історичного минулого українського народу від найдавніших часів до сьогодення в контексті світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі; вміє самостійно добирати і опрацьовувати історичні документи, науково-популярну і довідкову літературу; співставляти інформацію з різних джерел; узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність історичних осіб; аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними; виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне; самостійно оцінювати і пояснювати історичний процес, робити висновки тощо.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу загальних компетентностей.

6. Викладацький склад доктор історичних нук, професор кафедри історії та археології Н.О.Рижева.

7. Форми і методи навчання: Лекції, семінарські заняття, самостійна (індивідуальна) робота з історичними джерелами, картами, розв'язування історичних кросвордів, виконання тестових завдань, бліц-опитування, складання термінологічних словників і хронологічних таблиць, підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань, екскурсії в музеї та по визначних історичних місцях, робота в мережі Інтернет.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання.

Поточний контроль здійснюється у вигляді усного опитування студентів на семінарських заняттях, тестування виконання індивідуальних завдань.

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

Іспит: 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. **Мова викладання:** українська.

Назва: **Філософія**

1. Ідентифікація

Шифр: НЗК.02	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:4* *Загальна кількість годин: 90* год. *Тижневих годин: 2*	**Нормативна** Курс: 2 Семестр: 3 Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: дати уявлення про специфіку філософії як важливого компонента історії й культури людства, історичного типу світогляду; показати методологічну роль філософії в осмисленні онтологічних, гносеологічних, культурологічних і соціальних проблем сучасності; ознайомити з історією філософської думки, зокрема в Україні, з досягненнями сучасної філософії; окреслити ті ідеї в історії філософії, які виявилися найбільш продуктивними для розвитку сучасної науки та суспільної думки; сприяти формуванню у студентів здібностей до аналітичного мислення, самостійного застосування здобутків сучасної методології філософського знання у педагогічній творчості, науково-дослідницькій роботі; допомагати осмисленню смисложиттєвих, екзистенційних проблем сучасності, найважливіших напрямів трансформації життєвого світу постіндустріальної цивілізації; розвивати толерантне відношення до альтернативних позицій у релігійній, філософській, політичній та інших сферах життя; здатність самостійно аналізувати складні явища соціокультурного буття.

3. Опис курсу.

Тема 1. Філософія, її людські виміри і смисл.

Філософія, світогляд культура. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий світогляд. Предмет філософії. Проблема начала філософії. Природа та типи філософських проблем.

Тема 2.Філософія Стародавнього світу.

Філософія Стародавнього Сходу та її своєрідність. Своєрідність філософії стародавньої Греції. Аристотель як систематизатор античної філософії.

Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.
Християнська апологетика та патристика. Аврелій Августин та його вчення. Схоластика. Суперечка про природу понять: реалізм і номіналізм. Вчення Фоми Аквінського про єдність душі і тіла, про двоїстість істини, про співвідношення релігії, філософії і науки.
Філософія Відродження. Філософія гуманізму. Антропоцентризм як реакція на середньовічний геоцентризм. Натурфілософія Відродження. Пантеїзм. Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту. Соціальна філософія Відродження. Реформація, її ідеї.
Тема 4. Філософія Нового часу.
Наукова революція ХУП ст. Головні риси філософії Нового часу. Проблема методу пізнання у філософії. Емпірична і раціоналістична методологія. Теорія пізнання та емпіризм. Сенсуалістична теорія пізнання. Гносеологічний скептицизм. Раціоналістична теорія пізнання. Створення механістичної матеріалістичної картини світу.Поняття субстанції і модусів у філософії Спінози. Дуалізм Р.Декарта. Монадологія Г.Лейбніца. Вчення Т.Гоббса про державу. Соціально-політичні погляди Ф.Бекона, Дж.Локка, Б.Спінози. Проблема людини у філософії Просвітництва. Французький матеріалізм.
Тема 5. Філософія у XIX-XX ст.. Плюралізм течій сучасної філософії. Некласична філософія кінця XIX – початку XX ст.. Ірраціоналістично-містична тенденція. Позитивістська тенденція. Загальні особливості філософії XX та початку XXI ст. Раціоналістична тенденція.
Тема 6. Філософське розуміння світу. Світоглядне значення проблеми буття. Проблема буття в історико-філософському окресленні. Категоріальні визначення буття. Основні форми буття. Буття людини як фундаментальна проблема філософії. Матеріальний світ та поняття матерії. Розвиток уявлень про матерію в історії філософії і природознавстві. Структурність та системність матерії. Поняття руху. Проблема руху в історії філософії та природознавстві.. Розвиток уявлень про простір та час в історії філософії та природознавстві. Субстанцій на і реляційна концепція простору і часу. Концепції простору та часу у сучасній науці. Проблема єдності світу. Проблема свідомості у філософії.
Тема 7. Діалектика та її альтернативи. Основні закони діалектики. Діалектика як вчення про всезагальний зв’язок і розвиток матеріального та духовного світу. Історичні форми діалектики: стихійна діалектика античності, діалектика німецької класичної філософії, матеріалістична діалектика, „негативна діалектика”. Альтернативи діалектики. Метафізика. Метафізична і діалектична концепції розвитку. Софістика та еклектика – альтернативи діалектики як логіки. Догматизм і релятивізм – альтернативи діалектики як теорії пізнання. Основні принципи і закони діалектики.
Тема 8. Пізнавальний процес: сутність та структура. Специфіка філософського підходу до пізнання. Гносеологія та її місце у структурі філософського знання. Проблема пізнаваності світу: аналіз основних підходів у різних філософських напрямах. Суб’єкт та об’єкт пізнання. Основні

принципи теорії пізнання. Особливості пізнання природного, соціокультурного і духовного світу людини. Поняття, структура і форми практики. Функції практики у пізнанні. Структура пізнавального процесу. Чуттєвий та раціональний ступіні пізнання. Діалектика процесу пізнання, Форми раціонального пізнання: відчуття, сприйняття, уявлення. Форми раціонального пізнання: поняття, судження, умовивід. Дилема емпіризму та раціоналізму.

Тема 9. Проблема методу в філософії. Наукове пізнання та його специфічні ознаки: особливості об'єкта, цілей, засобів, методів і результатів наукового пізнання. Тенденція розвитку загальної методології. Методологія як стиль мислення. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. Методи емпіричного дослідження. Специфіка і методи теоретичного пізнання. Загальнонаукові методи. Основні форми наукового пізнання: факт, проблема, гіпотеза, теорія. Структура і функції наукової теорії. Проблема наукової раціональності і форми поза наукового знання.

Тема 10. Філософський аналіз суспільства та історії. Поняття соціального в філософії. Специфіка предмета соціальної філософії. Поняття суспільства. Соціум як історичний процес. Суспільство як система: основні сфери суспільного життя та їх взаємозв'язок. Політична сфера суспільства. Природа і суспільство. Сучасне природознавство про історичні етапи розвитку природи.

4. Завдання курсу.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями*:** розрізняти та виявляти специфіку різних типів світогляду; пояснювати конкретними прикладами основні функції філософії; характеризувати зв'язки філософії з іншими суспільними науками; пов'язувати загальні філософські проблеми з вирішенням завдань у різних галузях сучасної науки; робити порівняльний аналіз філософського та конкретно-наукового тлумачення буття; аргументовано демонструвати перевагу діалектичного мислення; робити порівняльний аналіз концепцій свідомості у основних напрямах філософії; аналізувати структуру, ознаки та основні функції свідомості; розрізняти метафізичну та діалектичну концепції розвитку світу; наводити конкретні приклади реальних виявлень метафізики при аналізі проблем суспільства; розкривати співвідношення принципів діалектики; демонструвати використання цих принципів при аналізі сучасних проблем; окреслювати умови, можливості та рівні пізнання, його різновиди та форми; давати класифікацію та філософський аналіз глобальних проблем сучасності.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу загальних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філософських наук, доцент Шпачинський Ігор Леонідович

7. Форми і методи навчання:

- Лекційні та семінарські заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп'ютерної техніки, індивідуальна робота,

самостійна робота.
- Загальнонаукові методи: індукція, дедукція, аналіз, синтез, аналогія, абстрагування.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання.

Підсумковий контроль, іспит, здійснюється у вигляді письмової МКР. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. 60% балів студенти накопичують на практичних заняттях під час поточного контролю, 40% балів студенти набирають на МКР.

9. Мова викладання: українська.

Назва дисципліни: **УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ**

1. Ідентифікація

Шифр: НЗК.03	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:2* *Змістовних модулів:*3 *Загальна кількість годин: 90* год. *Тижневих годин:* І семестр – 2 год.	**Нормативна** Курс: 1 Семестр: І Лекції: 10 Семінарські заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2.Мета курсу: надання студентам теоретичних знань про структуру вищої освіти в Україні, основних законодавчих актів щодо вищої освіти, проблеми розвитку та завдання України щодо виконання вимог Болонського процесу, сприяння успішній адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі.

3. Опис курсу.

Курс знайомить студентів із сутністю та структурою університетської освіти в контексті Болонського процесу, порядком організації навчального процесу в умовах кредитно-трансферної системи, інформаційними ресурсами бібліотеки університету та методикою написання наукових робіт; визначає зміст фахової підготовки, соціокультурної діяльності та студентського самоврядування університету; сприяє саморозкриттю творчого потенціалу першокурсників, згуртуванню студентських академічних груп, формуванню толерантності, критичного мислення у контексті культури.

Модуль І. ***Розвиток університетської освіти як соціально-педагогічна проблема.***

Тема 1. Становлення та розвиток університетської освіти у світі та в Україні.

Тема 2. Університетська освіта в контексті Болонського процесу. Особливості участі ВНЗ у Болонському процесі.

Тема 3. Організація навчального процесу в університеті. Бібліотека університету і правила користування її фондами.

Тема 4. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського: стратегія поступу – від витоків до сьогодення.

Модуль ІІ. ***Вибір професії – важливий чинник успішності життєдіяльності людини.***

Тема 1. Поняття «професія» і «спеціальність». Масив професій у суспільстві. Важливість вибору професії людиною як передумова ефективності її соціальної діяльності.

Тема 2. Психолого-педагогічні засади організації самостійної навчальної праці студентів. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи.

Тема 3. Соціально-педагогічні умови адаптації молоді до навчання у ВНЗ.

4. Завдання курсу.

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати: історичні аспекти розвитку університету, основні концепції та моделі університету, особливості сучасного етапу розвитку вищої освіти, принципи менеджементу в інституціях вищої освіти.

вміти: чітко розрізняти різні моделі університету, застосовувати принципи для розвитку освітніх інституцій, здійснювати аналіз функціонування сучасних інституцій вищої освіти.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу загальних компетентностей.

6. Викладацький склад . кандидант педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та загальної психології Наточій Анатолій Миколайович.

7. Форми і методи навчання: лекційні, практичні.

8. Форми організації контролю знань, система оцінювання: залік (оцінювання за європейською шкалою: A, B, C, D, E, FX).

100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

Навчально-методичне забезпечення: підручники, посібники, конспекти лекцій, навчально-методичний комплекс, відео-презентації.

9. Мова викладання: українська.

Назва: Іноземна мова (англійська)

1. Ідентифікація

Шифр: НЗК.04	Характеристика навчального курсу	
Кількість кредитів відповідних ECTS:6 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин:* 210 год. *Тижневих годин:* 2	**Нормативна** Курс: I Семестр: I Практичні заняття: 40 Самостійна робота: 100 Вид контролю: ПМК	 Семестр: II Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 50 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: формування навичок практичного володіння іноземною мовою як засобом спілкування в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами.

3. Опис курсу.

І Семестр.

Тема 1. Засвоєння лексичного мінімуму до теми “Погода. Погодні явища”. Граматика: Теперішній неозначений час. Теперішній тривалий час.

Тема 2. Засвоєння лексичного мінімуму до теми “Люди. Життя творчих людей”. Граматика: Теперішній неозначений час. Теперішній тривалий час.

Тема 3. Засвоєння лексичного мінімуму до теми “Засоби масової інформації”. Граматика: Артиклі. Відносні займенники.

Тема 4. Засвоєння лексичного мінімуму до теми “Здоров'я. Медицина”. Граматика: Теперішній перфектний час.

ІІ Семестр. Тема 1. Засвоєння лексичного мінімуму до теми “Світ природи”. Граматика: Ступені порівняння прикметників. Кількісні висловлювання.

Тема 2. Засвоєння лексичного мінімуму до теми “Суспільство і родина. Родинні стосунки”. Граматика: Умовні речення І типу.

4. Завдання курсу.

– Розвинути вміння та навички письма, читання і перекладу англійською мовою.
– Розвинути навички комунікативного спілкування англійською мовою за темами повсякденного спілкування.
– Удосконалити вміння і навички сприймати мову як при безпосередньому спілкуванні, так і під час аудіювання.
– Удосконалити вміння і навички діалогічно та монологічно спілкуватися в межах тем, зазначених програмою.
– Навчити передавати в усній та письмовій формах здобуту при читанні інформацію англійською мовою.

В результаті вивчення курсу згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими ***компетентностями***:

І. Загальнопредметні: Застосовує досягнення національної та світової культури у вирішенні власних професійних та життєвих завдань; володіє розвиненою культурою мислення, умінням ясно й логічно висловлювати свої думки; володіє навичками наукової організації праці; розвиває навички самостійного опанування нових знань; уміє працювати з довідковою літературою, різнотипними словниками, електронними базами даних, системами інформаційного пошуку.

ІІ. Фахові: вміє застосовувати знання з граматики, лексикології, стилістики для здійснення іншомовної комунікації; усвідомлює і контролює організацію змісту, знань і навичок перцепції та продукції символів, із яких складаються письмові тексти; розуміє загальний зміст і суттєві деталі автентичних аудіо- і відеоматеріалів, пов’язаних з академічною та професійною сферами; розуміє основні ідеї та розпізнає конкретну інформацію в ході лекцій, семінарів, конференцій, дискусій за темами відповідного академічного і професійного спрямування; розуміє автентичні тексти, пов’язані з академічною та професійною діяльністю, з підручників, газет, популярних і спеціалізованих журналів та ресурсів мережі Інтернет; вміє визначати позицію і точки зору в автентичних текстах, пов’язаних з навчанням та спеціальністю, писати академічну та ділову документацію, пов’язану з особистою та професійною

сферами (резюме, життєпис, заяви), анотувати наукові тексти іноземною мовою; володіє уміннями та навичками здійснювати іншомовну мовленнєву діяльність, зумовлену професійною та комунікативною метою.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6. Викладач: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов О.Є. Дем'яненко.

7. Форми і методи навчання: Практичні заняття з використанням традиційних методів, комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Виконання модульних контрольних робіт, поточне опитування, поточне тестування. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: англійська.

Назва: Трудове право та підприємницька діяльність

1.2 Цикл професійних компетентностей

Назва: **Загальне мовознавство**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.02	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*1 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* VII семестр – 4 год.	**Нормативна** Курс: IV Семестр: VII Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 50 Вид контролю: екзамен

2. **Мета курсу:** метою викладання навчальної дисципліни «Загальне мовознавство (Теоретичні проблеми мовознавства)» є показати, що загальне

мовознавство вивчає людську мову взагалі, що існує у вигляді окремих етнічних мов світу, вирішує лінгвістично-філософські проблеми, визначає місце науки про мову в системі наук, класифікує мови світу та розробляє методи дослідження їх. Воно вивчає також закони розвитку мови та її окремих компонентів.

3.Опис курсу.

Тема 1. Мова та її зв'язок з мисленням. Мова, мовлення, мислення, свідомість. Мова як система особливих знаків. Мовні значення та їх типи. Мова, мовлення і мовна діяльність. Функції мови в суспільстві.

Тема 2. Системно-структурна організація мови та розділи мовознавства. Мова як система і структура, мовні рівні та їх ієрархія. Мовна норма. Фонетика і фонологія. Склад і складоподіл. Лексикологія і семасіологія. Слово і поняття. Терміни. Термінологія. Синоніми. Антоніми. Омоніми. Гіперонімічні та гіпонімічні словесні зв’язки. Фразеологія (система поліномів). Лексикографія. Граматика. Морфологія. Синтаксис. Лінгвістика тексту.

Тема 3. Виникнення науки про мову та її розвиток до початку XIX століття. Мовознавство в Стародавній Індії, Греції та Стародавньому Римі. Арабське мовознавство. Китайське мовознавство. Японське мовознавство. Мовознавство епохи середньовіччя, Відродження. Філологічна наука в Україні, Білорусії, Росії, Західній Європі XV-XVIII століття. Мовознавство стародавнього світу, середньовіччя та епохи Відродження. Філологічна наука в Україні, Білорусі та Московській державі XV – XVIII століть. Мовознавство в Західній Європі та Росії (XVII – XVIII століть). Проблема походження мови в працях філософів та мовознавців XIII – XIX століть. Санскрит та європейські мови.

Тема 4. Розвиток порівняльно-історичного і загального мовознавства у першій половині XIX століття. Порівняльно-історичний (генетивний) метод дослідження мов. Розвиток порівняльно-історичного і загального мовознавства у першій половині XIX століття. Філософсько-лінгвістична концепція Вільгельма Гумбольдта. Загальне мовознавство. Розвиток українського та російського мовознавства у І половині XIX століття.

Тема 5. Мовознавство у другій половині XIX століття. Мовознавство у другій половині XIX століття. Мовознавство у другій половині XIX століття. Натуралізм у мовознавстві (Август Шлейхер). Натуралізм у мовознавстві (Август Шлейхер). Лінгвістичні погляди Ф.І.Буслаєва. «Теорія хвиль» Йоганна Шмідта. Московська лінгвістична школа. Харківська лінгвістична школа О.О.Потебні. Розвиток лінгвістичної думки в Росії кінця XIX –

початку XX століття. Молодограматизм, його критика та пошуки нових шляхів дослідження мови.

Тема 6. Мовознавство XX століття. Загальномовознавчі проблеми славістики. Розвиток українського мовознавства.

Тема 7. Актуальні проблеми сучасного мовознавства. Лінгвістичний структуралізм. Соціологізм у мовознавстві. Лінгвістична концепція Ф. де Соссюра. Типологія мов та мовні універсалії. Основні напрямки розвитку лінгвістичної думки на сучасному етапі. Сучасні напрямки лінгвістики.

4. Завдання курсу:

– дослідження мови, її природи, сутності та зв'язку із мисленням;

– вивчення будови мови та законів функціонування її у суспільстві;

– вивчення мови взагалі, що існує у вигляді окремих етнічних груп світу;

– вирішення лінгвістично-філософський проблем;

– визначення місця мовознавства у системі наук;

– вивчення класифікацій мов світу та розробки методів їх дослідження;

– загальна оцінка мовознавчого дослідження подається залежно від того, що нового внесли автори у мовознавчу науку порівняно із своїми попередниками;

- визначення значення мовознавчого дослідження для свого часу;
- визначення основних етапів розвитку мовознавства;
- визначення бібліографії основних етапів світового мовознавства;
- формування проблем походження мови та її пам'яток;
- вивчення лінгвостилістичних досліджень мови;
- дослідження проблем, перспектив розвитку та вивчення історії мовознавства.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями***: процесом формування, становлення та розвитку науки про українську мову від давнини до сучасності; процесом формування проблем походження української мови та її пам'яток; основними етапами розвитку українського мовознавства; бібліографією основних етапів

українського мовознавства; історією розвитку та формування основних розділів української мови; сучасною українською літературною мовою; стилістикою сучасної української мови; українською діалектологію; проблемами методологічного еклектизму сучасного мовознавства; наскрізними параметрами мовної системи й мовлення; психолінгвістикою, що дає змогу проектувати вивчення мовних знаків та аналіз їхнього психологічного підґрунтя в аспекті продукування, сприйняття й онтогенезу мовлення, мовленнєвої діяльності, організації пам'яті і ментального лексикону; проблемами етнолінгвістики, лінгвокультурології та міжкультурної комунікації; ключовими питаннями когнітивної лінгвістики; проблемами граматичних теорій та їх розробкою в сучасних мовознавчих студіях; текстом, його типологіями, категоризаціями, герменевтичними техніками розуміння та методами аналізу й інтерпретації; проблемами комунікативної лінгвістики; теоретичним доробком мовознавства із прикладною метою; поданням характеристики мовних явищ із позиції принципу історизму; визначенням внеску учених у мовознавчу науку порівняно зі своїми попередниками; виділенням значення певних мовних відкриттів для мовознавчої науки; улаштуванням бібліографії основних етапів українського мовознавства; окресленням внеску українського мовознавства у світову лінгвістику; визначенням нових напрямків мовознавства, що мотивовані бурхливим розвитком або становленням у сучасному мовознавстві маргінальних галузей на межі лінгвістики та семіотики, філософії, логіки, етнології, соціології, прагматики, психології, політології, культурології, теорії впливу, нейрофізіології тощо.

5. **Статус у навчальному плані.**

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. **Лектор:** кандидат філологічних наук, доцент А.П.Супрун.

7. **Форми і методи навчання:** Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, упровадженням інтерактивного навчання та інноваційних технологій, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. **Форми організації контролю знань та система оцінювання.** Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. 60% балів

студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. **Мова викладання:** українська.

Назва: **Вступ до літературознавства**

1. **Ідентифікація**

Шифр: НПК.03	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:1* *Змістовних модулів:2* *Загальна кількість годин: 90* *Тижневих годин: 4*	**Нормативна** Курс: I Семестр: I Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: іспит

2. Мета курсу: оволодіння студентами основами фахової теоретико-літературознавчої підготовки, вдосконалення навичок наукового аналізу художніх творів, осмислення специфіки літератури як мистецтва слова, з'ясування основних закономірностей літературного процесу, осмислення суспільної ролі художньої літератури.

3. Опис курсу.

Тема 1. Література і суспільне життя. Літературний твір та його складові. Літературознавство серед інших наукових дисциплін. Галузі літературознавства. Природа і сутність літератури як виду мистецтва. Специфіка художньої літератури. Художньо-образне мислення письменника. Види художнього образу за класифікаціями. Засоби творення художнього образу.

Тема 2. Формозмістова єдність художнього твору. Аналіз. Тема та ідея художнього твору, тенденційність, проблематика. Композиція художнього твору. Сюжет та поза сюжетні елементи, фабула. Конфлікт та його види.

Тема 3. Мова художнього твору. Поетична лексика (тропи), її роль у розкритті проблематики та ідейно-естетичного змісту твору. Естетична функція стильових фігур. Фоніка, Звукова організація художнього твору.

Тема 4. Основи генології. Система літературних родів, видів, жанрів. Літературний процес. Закономірності розвитку літератури. Художній метод. Літературний напрям. Течія. Стиль.

Тема 5. Віршування. Принципи ритмічної організації художньої мови. Засоби емоційної виразності вірша. Системи віршування. Строфіка. Види строф. Специфічні різновиди віршів.

4. Завдання курсу.

– Виробити в студентів уміння аналізувати художні тексти як твори мистецтва.

– Засвоїти основні відомості з теорії літератури, формувати навички наукового аналізу художніх творів.

– Викликати поглиблену зацікавленість до письменства різних епох.

– Навчити студентів опрацьовувати матеріали методичного характеру, формувати зацікавленість до науково-дослідної праці та практичного використання здобутих знань.

– Засобами художнього слова сприяти формуванню у студентів високих гуманістичних ідеалів, національної самосвідомості, розвивати творче мислення.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями***: знає термінологічний апарат навчальної дисципліни, уміє розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця; знає різновиди літературно-мистецьких систем і принципи їх побудови; володіє навичками самостійно обґрунтовувати й здійснювати різнорівневе дослідження літературних творів; виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі; удосконалювати навички критично аналізувати та застосовувати теоретичні й практичні знання у сфері теорії та історії літератури для власних наукових досліджень; уміє аналізувати художні твори української літератури з погляду їх естетичної вартості, суспільного значення.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Родіонова І.Г.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, упровадженням інтерактивного навчання та інноваційних технологій, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% набирають під час іспиту.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Теорія літератури**

1. **Ідентифікація**

Шифр: НПК.04	Характеристика навчального курсу

Кількість кредитів відповідних ECTS: 3 *Модулів: 1* *Змістовних модулів: 2* *Загальна кількість годин*: 90 год.	Нормативна Курс: IV Семестр: IX Лекції: 10 год. Практичні заняття: 20 год. Самостійна робота: 60 год. Вид контролю: екзамен

2. Мета – поглиблене вивчення на діахронно-синхронному рівні методологічних і теоретичних аспектів літературознавчої науки, теоретичної та історичної поетики; аналіз методів и методик сучасної науки, що використовуються у процесі дослідження тексту; підготовка до науково-дослідної, педагогічної та науково-педагогічної діяльності в системі загальної середньої і вищої професійної освіти у сфері філології.

3. Опис курсу:

Тема 1. Теоретико-літературна думка: ґенеза і розвиток.

Літературознавство від античності до XIX століття. Історія українського літературознавства Сучасне українське літературознавство: загальні тенденції, наукові школи, методологія.

Тема 2-3. Методологія зарубіжного літературознавства.

Міфологічна школа. Неоміфологізм.Біографічний метод. Культурно-історична школа. Порівняльне літературознавство. Психоаналіз. Екзистенціалізм. Новітні напрями у зарубіжному літературознавстві. Структуралізм. Постструктуралізм. Деконструктивізм. Наукова парадигма літературознавчої семіотики. Рецептивна естетика. Фемінізм. Герменевтика. Проблема інтертекстуальності. Постколоніальна критика.

Тема 4-5. Основні категорії літературного процесу.

Літературний процес. Літературний напрям. Літературна течія. Літературна школа. Традиції і новації в літературі як поняття, що характеризують спадкоємність і оновлення в літературному процесі. Літературний прогрес в літературі і мистецтві. Закономірності та основні етапи історичного розвитку літератури. Модернізм як літературно-мистецький напрям. Нові риси художнього мислення. Постмодернізм.

Тема 6. Література як вид мистецтва. Теорія літературного твору та мистецтво його аналізу.

Художня література як мистецтво слова. Літературний твір як системно-організована цілісність. Проблема тексту, контексту і метатексту в літературознавстві. Напрями, шляхи та види аналізу літературного твору. Зумовленість вибору шляху, виду та методу аналізу специфічністю літературного твору.

4. Завдання курсу:

– сформувати вміння самостійно досліджувати, теоретично узагальнювати явища літератури і фольклору, художньої мови в їх взаємодії з системою культури на синхронному, діахронному та соціокультурному рівні;

– сформувати вміння кваліфікованого аналізу та узагальнення з використанням сучасних методик і методологій результатів наукових досліджень у галузі теорії літератури;
– поглибити професійне володіння технікою літературознавчих досліджень, уміння самостійно будувати теоретичне дослідження, оформлювати його результати у вигляді наукових статей і завершеної науково кваліфікаційної роботи;
– поглибити навички критично аналізувати та застосовувати теоретичні й практичні знання у сфері теорії літератури для власних наукових досліджень;
– прияти всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця.
– Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти відповідними компетентностями:
– виокремлювати та системно аналізувати етапи розвитку світової та вітчизняної думки про літературу;
– самостійно осмислювати літературу з урахуванням актуальних тенденцій її розвитку;
– визначати новітні підходи до вивчення художнього тексту.
– орієнтуватися у вітчизняному та світовому літературному процесі;
– трактувати основні поняття і проблеми літературознавства, вести дискусію з його ключових питань;
– застосовувати на практиці знання аналізу художнього твору;
– здійснювати типологічні зв’язки між літературними явищами і фактами;
– використовувати здобуті знання під час проведення прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
– творчо застосовувати набуті знання під час проходження педагогічної практики;
– застосовувати теоретичні й практичні знання у сфері теорії літератури для власних наукових досліджень.

5. Статус у навчальному плані: нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: доктор філологічних наук, професор О. С. Філатова.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп’ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **ІСТОРІЯ МОВИ (СТАРОСЛОВ'ЯНСЬКА МОВА)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.03	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин: 9*0 год. *Тижневих годин:* II семестр – 2,5 год.	**Нормативна** Курс: II Семестр: IV Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: закласти основи загального філологічного розвитку студентів, показати історичну перспективу розвитку системи старослов'янської мови в її зв'язку з іншими слов'янськими та індоєвропейськими мовами.

3. Опис курсу.

Тема 1. Вступ. Поняття про старослов'янську мову. Класифікація слов'янських мов. Слов'янські народи та їх мови. З історії дослідження старослов'янської мови. Поняття про старослов'янську мову, її значення для розвитку культури та пізнання історії мов слов'янського світу.

Тема 2. Походження слов'ян. Близькість між слов'янськими мовами як найважливіша умова розповсюдження старослов'янської мови в слов'янському світі. Питання про етногенез слов'ян. Історичні відомості про слов'ян. Проблеми слов'янської прабатьківщини. Розселення слов'янських племен у I тис. н. е.

Тема 3. Історія виникнення й розвитку слов'янської писемності. Етапи становлення і розвитку слов'янського письма. Джерела свідчень про дохристиянське походження письма. Проблема існування письма у слов'ян в докирило-мефодіївський період. Суспільно-історичні та культурні передумови виникнення писемності у слов'ян IX ст.. Моравська місія і діяльність великих слов'янських просвітителів Костянтина (Кирила) та Мефодія по впровадженню старослов'янської мови у богослужінні. Діяльність учнів і послідовників братів. Слов'янські писемні школи IX–XI ст. Графіка. Давньослов'янські азбуки: кирилиця та глаголиця. Числове та звукове значення букв кирилиці. Надрядкові знаки в азбуках.

Найважливіші пам'ятки старослов'янського письма, їх класифікація і характеристика. Культура письма та оформлення рукописів. Питання про генетичні зв'язки кирилиці та глаголиці. Питання про народну основу старослов'янської мови. З історії дослідження старослов'янської мови.

Тема 4. Фонетична система старослов'янської мови II пол. IX ст. Фонетична структура складу. Голосні звуки старослов'янської мови. Приголосні звуки старослов'янської мови. Класифікація приголосних за

твердістю/м'якістю. Складотворчі звуки л, р. Фонетична структура складу. Фізіологічна класифікація голосних звуків. Класифікація голосних та приголосних фонем старослов'янської мови IX ст.

Тема 5. Звукова система старослов'янської мови в порівняльно-історичному висвітленні. Періодизація розвитку слов'янських мов. Характеристика основних особливостей індоєвропейської та праслов'янської мов. Праслов'янська мова як основа сучасних слов'янських мов. Система голосних звуків праслов'янської мови. Генетичний зв'язок системи приголосних звуків старослов'янської мови з індоєвропейською та праслов'янською. Тенденція до наростаючої звучності складів та звукові процеси, пов'язані з дією закону відкритого складу.

Тема 6. Фонетичні зміни в системі приголосних, пов'язані з дією закону складового сингармонізму. Закон складового сингармонізму та зміни, пов'язані з його дією. 1-3 палаталізації задньоязикових приголосних. Зміни приголосних і груп приголосних під впливом j. Зміни *kt, *gt, перед голосним переднього ряду і, ь. Зміни голосних після j та м'яких приголосних. Пізніші звукові процеси, відображені в пам'ятках кінця X-XI століть. Наслідки занепаду редукованих. Процеси, не пов'язані з занепадом редукованих.

Тема 7. Загальна характеристика морфологічної системи. Іменник як самостійна частина мови. Граматичні категорії. Поняття про суфікси-детермінативи; поділ за типами відмінювання (за давніми основами). Морфологічний аналіз іменників у тексті.

Тема 8. Характеристика займенника як частини мови. Розряди займенників за значенням. Історія вказівних займенників. Особливості відмінювання займенників різних розрядів. Морфологічний аналіз займенників та іменників у тексті.

Прикметник. Розряди за значенням та їх творення. Поняття про іменні та займенникові (короткі та повні форми) прикметники, їх творення та відмінювання. Творення ступенів порівняння прикметників у старослов'янській мові.

Тема 9. Числівник. Творення та відмінювання кількісних та порядкових числівників.

Дієслово як самостійна частина мови. Характеристика основних граматичних категорій дієслова у старослов'янській мові (способу, часу, виду, особи, стану та ін.).

Дві дієслівні основи (теперішнього часу та інфінітиву). Розрізнення дієслівних класів у старослов'янській мові. Дієслівні форми теперішнього часу (особливості атематичного і тематичного дієвідмінювання). Характеристика форм майбутнього часу у старослов'янській мові. Абсолютний і відносний майбутній час. Проста і складена форма майбутнього часу.

Форми минулого часу дієслова. Прості і складені форми минулого часу (аорист, імперфект, перфект, плюсквамперфект). Сигматичний і асигматичний аорист. Творення форм аориста від різних дієслівних основ.

Форми імперфекта у старослов'янській мові. Складені форми минулого часу (перфект і плюсквамперфект). Їх будова та значення.

Форми умовного способу в старослов'янській мові. Наказовий спосіб дієслів.

Характеристика іменних форм дієслів (інфінітив, дієприкметник, дієприслівник

Тема 10. Невідмінювані частини мови. Прислівник. Службові частини мови (сполучник, частка). Вигук.

Тема 11. Синтаксис. Типи простих речень у старослов'янській мові (двоскладні і односкладні). Просте ускладнене речення. Головні і другорядні члени речення. Вираження підмета і присудка у старослов'янській мові. Конструкції з подвійними відмінками. Зворот «давальний самостійний» та особливості його перекладу українською мовою. Складні речення у старослов'янській мові, їх типи.

4. Завдання курсу:

- визначити місце дисципліни в системі підготовки студентів-філологів, її узагальнений характер та практичне значення;
- ознайомити студентів із найбільш актуальними проблемами славістики, розширити уявлення про історію слов'янської писемності та культури;
- розглянути звукову систему старословянської мови в її історичному розвитку;
- допомогти правильно розуміти морфологічні явища та зміни в праслов'янській мові та старослов'янській мові;
- сформувати основні навички аналізу давніх текстів;
- навчити студентів читати, розуміти та вміти аналізувати старослов'янські тексти;
- показати студентам історичну перспективу розвитку системи української мови в її зв'язку з іншими слов'янськими та індоєвропейськими мовами.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

1. Знання зв'язків української мови та її типологічних співвідношень із іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку.
2. Знання шляхів розвитку й становлення старослов'янської літературної мови в контексті історії слов'янських мов та особливостей спільнослов'янської мови як генетичного джерела всіх слов'янських мов.
3. Усвідомлення студентами місця української мови в загальноєвропейському й слов'янському культурному й мовному просторі.
4. Розуміння найбільш актуальних проблем славістики.
5. Творче розуміння порівняльно-історичного методу.
6. Знання звукової та морфологічної систем старослов'янської мови в їх порівняльно-історичному розвитку.

ІІ. Фахові

1. Володіння основами старослов'янської мови в її зв'язку з іншими слов'янськими та індоєвропейськими мовами.
2. Володіння вміннями читання, розуміння та методами аналізу старослов'янських текстів.
3. Мати знання про історію слов'янської писемності та культури, зокрема історії виникнення старослов'янських азбук.
4. Володіння основними поняттями та історико-лінгвістичними термінами навчальної дисципліни.

ІІІ. Надпредметні компетентності

Концептуальні компетентності

1. Володіння мовною толерантністю носія національної духовності, шанувальника рідної та інших мов.
2. Знання про мову як багатофункціональну знакову систему і суспільне явище, розуміння основних процесів, що відбуваються в мові, розширення філологічного світогляду.

Формування *лінгвокультурознавчої компетенції* через розвиток цілісного уявлення про мову як національно-культурний феномен, розуміння національної своєрідності української, слов'янської мовної картини світу, знання констант української, слов'янської національної культури, концептуальних лінгвокультурем, виховання поваги до слов'янських етносів, їхніх мов, традицій, культури, історії.

Формування *лінгвокраїнознавчої компетенції*; акцент на міжкультурну комунікацію перш за все через адекватне сприйняття мови оригінальних текстів культурознавчого характеру, що поглиблює лінгвістичні і країнознавчі знання, дозволяє краще зрозуміти специфіку і своєрідність іншої слов'янської мови та культури, забезпечує більш ефективне вирішення практичних і виховних завдань.

Формування *дослідницької компетенції* шляхом удосконалення умінь і навичок самостійної філологічної роботи з науково-навчальним текстом, використання систематичних історико-культурних коментарів, різноманітних джерел наукової, довідкової інформації з лінгвістики, зокрема електронних, розвиток умінь інформаційної переробки тексту.

5. **Статус у навчальному плані.**

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. **Лектор:** кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури В. М.Баденкова.

7. **Форми і методи навчання:** Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, вправи, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним

матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; специфічні прийоми: фонетичний, граматичний розбори.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання.

Бали студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, виконання самостійних робіт, тестових завдань, контрольних модульних робіт. що регламентується робочою програмою викладача. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. Підсумковий контроль може здійснюватися у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **ІСТОРІЯ МОВИ (ІСТОРИЧНА ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.06	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 5 *Модулів:* 1 *Змістовних модулів:* 4 *Загальна кількість годин:* 150 год. *Тижневих годин:* V с. – 4,2 г.	**Нормативна** Курс: III Семестр: V Лекції: 16 год. Практичні заняття: 34 год. Самостійна робота: 100 год. Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: на основі здобутків мовознавчої науки з урахуванням вимог до загальноосвітньої школи забезпечити фахову підготовку вчителя-словесника.

3. Опис курсу.

Модуль 1. Вступ. Історична фонетика. Історична морфологія. Історичний синтаксис.

Змістовий модуль 1. Вступ.

Тема 1. Вступ. Об'єкт, предмет, завдання і значення курсу історичної граматики української мови. Зв'язок історичної граматики української мови з іншими науковими дисциплінами. Джерела вивчення історичної граматики української мови. Огляд наукової та навчальної літератури з історії вивчення української мови.

Тема 2. Проблема походження української мови.

Змістовий модуль 2. Історична фонетика.

Тема 1. Фонетична система індоєвропейського та праслов'янського періодів. Загальний коментар до поняття про діахронічну фонетику. Поняття про систему вокалізму та консонантизму індоєвропейської, праслов'янської й давньоруської мов. Фонетичні процеси праслов'янського періоду: палаталізація задньоязикових приголосних (перехідне пом'якшення *ґ, к, х*); - палаталізація (пом'якшення) *приголосних* у сполученні з *j* тощо.

Тема 2. Дописемний період. Система вокалізму та консонантизму. зміна *gv і *kv перед ђ (з оі̯) у *зв* та *цв*; спрощення у групах приголосних *dl, *tl, *dm; розвиток повноголосся; зміна дифтонгічних сполук *ort, *olt (де t – будь-який приголосний); історія носових голосних ę, o˛; зміна дифтонга ђ в і; зміна* je в о на початку слова тощо.

Тема 3. Фонетична система давньоруської мови дописемного періоду (VII-X ст.). Фонетичні процеси у системі вокалізму та консонантизму.

Тема 4. Фонетична система давньоруської мови писемного періоду. Наслідки занепаду та вокалізації зредукованих у системі вокалізму: друге повноголосся; чергування *о та е з нулем* звука; поява вставних *о, е*; компенсаційне подовження голосних *о, е* в *новозакритих* складах тощо. Наслідки занепаду та вокалізації зредукованих у системі консонантизму : поява нових груп приголосних; спрощення в новоутворених групах приголосних; вставні приголосні *т* і *д*; асиміляція приголосних; дисиміляція приголосних тощо.

Тема 5. Пізніші фонетичні процеси в системі вокалізму та консонантизму : рефлексація *ђ*; зміна *е* в *о* після *шиплячих* та *й*; перехід компенсаційно подовжених голосних *ō* та *ē* в *і* у *новозакритих* складах; депалаталізація приголосних; палаталізація приголосних; історія шиплячих і ц; поява *и* з етимологічних *ы* та *і* тощо.

Змістовий модуль 3. Історична морфологія.

Тема 1. Історична морфологія. Предмет і завдання історичної морфології. Загальна характеристика частин мови, успадкованих з праслов'янської доби.

Іменник. Характеристика іменника як частини мови. Граматичні та лексико-граматичні категорії іменників в історичному висвітленні. Визначення давніх основ іменників. Формування основних типів відмінювання. Історія відмінкових закінчень відмін іменників.

Тема 2. Займенник. Загальна характеристика. Історія відмінкових форм.

Тема 3. Прикметник**.** Формування прикметника як окремого класу слів. Історія прикметникових форм.

Тема 4. Числівник. Загальна характеристика. Поділ за значенням і будовою. Словотвір кількісних і порядкових числівників. Історія відмінкових форм.

Тема 5. Дієслово та дієслівні форми. Основи і класи. Історія форм теперішнього, майбутнього і минулого часу. Дієслівні форми: дієприкметник, дієприслівник.

Тема 6. Прислівник. Загальні відомості. Відзайменникові, відіменні та віддієслівні прислівники.

Тема 7. Службові слова. Прийменник. Сполучник. Частка. Поняття про вигук. Розвиток системи службових слів. Основні відомості про джерела формування, функціональне призначення прийменників, сполучників, часток. Вигук.

Змістовий модуль 4. Історичний синтаксис.

Тема 1. Синтаксис. Поняття про виформування простого та складного речення.

Предмет і завдання історичного синтаксису. Загальні відомості про виформування синтаксичної системи. Характеристика розвитку основних структурних і комунікативних типів простого та складного речення. Історичний розвиток засобів вираження головних і другорядних членів речення.

4. Завдання курсу. Показ процесу виникнення та розвитку української мови, вивчення змін її фонетичної системи й граматичної будови, відбитих у пам'ятках письма чи реконструйованих, їх хронологізація; розкриття внутрішніх законів, як успадкованих, так і тих, що виникли пізніше (на ґрунті української мови), які зумовили розвиток фонетичної системи та граматичної будови української мови в напрямі до її сучасного стану.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні: уміння аналізувати українську мову у діахронічному аспекті, використовуючи систему основних понять і мовознавчих термінів; знання зв'язків української мови та її типологічного співвідношення з іншими мовами; володіння методами і прийомами аналізу, інтерпретації та трансформації різних видів і типів текстів; вміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу з історії української мови; знання основних бібліографічних пошукових систем, володіння прийомами бібліографічного опису різних джерел; володіння сучасними методами і прийомами опрацювання інформації в галузі професійної діяльності.

ІІ. Фахові: знання джерел вивчення історичної граматики української мови; системи вокалізму та консонантизму індоєвропейської, праслов'янської і давньоруської мов; основних фонетичних процесів праслов'янського періоду; найдавніших фонетичних процесів дописемного періоду давньоруської мови; найдавніших фонетичних процесів писемного періоду; загальної характеристики частин мови, успадкованих давньоруською мовою з праслов'янської доби; історії граматичних категорій іменника; принципів класифікаційного поділу іменних основ; джерел формування сучасних іменникових парадигм української мови; взаємодії відмін; груп займенників давньоруської мови, їх основних характеристик; особливостей розвитку особових займенників; особливостей відмінювання займенників у давньоруській мові; характеру граматичних категорій прикметника; іменних прикметників, їх словозміни та особливостей синтаксичного функціонування; шляхів морфологічного становлення займенникових прикметників, особливостей їх словозміни; утворення форм ступенів порівняння прикметників у давньоруській мові; становлення стягнених прикметникових форм; становлення числівника як окремого лексико-граматичного розряду слів; його складу, утворення та специфіки словозміни; основ і класів дієслів; історії форм теперішнього, майбутнього і минулого часу; дієслівних форм: дієприкметника, дієприслівника; загальних відомостей про прислівник, а саме: відзайменникових, відіменних та віддієслівних; поняття про розвиток системи службових слів; основних відомостей про джерела формування, функціональне призначення прийменників, сполучників, часток; поняття про вигук; системи синтаксичних одиниць давньоруської мови.

5. Статус у навчальному плані. Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри Зинякова А.А.

7. **Форми і методи навчання:** Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з підручником та монографічними джерелами, вправи, виконання тестових завдань, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, читання текстів давньоруською мовою; специфічні прийоми: фонетичний та граматичний розбори.

8. **Форми організації контролю знань та система оцінювання.**
Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. До іспиту – 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на самому іспиті.

9. **Мова викладання:** українська.

Назва: **ПЕДАГОГІКА**

1. **Ідентифікація**

Шифр: НПК.04	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 7 Модулів: Змістових модулів: Загальна кількість годин: 150 год Тижневих годин:	**Нормативна** Курс: II Семестр: 3 Лекції: 16 год Семінарні занняття: 34 год Вид контролю: екзамен

2. Метою викладання навчальної дисципліни «**Педагогіка**» є озброєння студентів системою педагогічних знань, підготувати до роботи у освітніх закладах; формування в майбутніх учителів здатність да аналізу, співставлення, порівняння певних педагогічних явищ у їх історичній ретроспективі.

3. Опис курсу:

Тема 1. Предмет педагогіки, завдання навчального курсу.
Педагогіка як наука про виховання. Історія розвитку педагогіки. Основні етапи розвитку педагогіки: народна, духовна та світська педагогіка. Етнопедагогіка. Компоненти української народної педагогіки: родинна педагогіка, педагогічна деонтологія, педагогіка народного календаря, козацька педагогіка. Предмет і завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки: навчання, виховання, освіта, педагогічний процес. Джерела педагогіки.

Тема 2. Методи науково-педагогічного дослідження. Основні методи педагогічного дослідження: спостереження, експеримент, бесіда,

інтерв'ювання, анкетування, вивчення продуктів діяльності та педагогічної документації, метод узагальнених незалежних характеристик, психолого-педагогічне тестування. Характеристика окремих методів педагогічного дослідження. Вимоги до їх організації та проведення.

Тема 3. Розвиток, формування та виховання особистості учня.

Основні поняття проблеми: «людина», «особистість», «індивідуальність», «розвиток», «виховання», «формування особистості». Основні фактори формуванн особистості Роль діяльності на спілкування в формування особистості. Провідні види діяльності учнів. Врахування закономірностей вікового та індивідуального розвитку дітей в процесі навчання та виховання підлітків та старших школярів.

Тема 4. Поняття про дидактику, основні її категорії, проблеми. Зміст освіти в сучасній школі, тенденції ого вдосконалення. Дидактика – теорія освіти і навчання. Предмет дидактики. Виникнення і розвиток дидактики. Відомі педагоги-дидактики минулого і сучасності (Я. Коменський, А. Дістервг, Й. Песталоцці, І. Гербарт, Д. Дьюї, К. Ушинський, В. Сухомлинський, М. Скаткін, Ю. Бабанський, С. Гончаренко, О. Савченко), їх педагогічні ідеї.

Гуманістична концепція та особистісно орієнтований підхід як методологічна основа дидактики. Фунції і завданння дидактики. Об′єкт і предмет дидактики.

Галузі дидактики. Взаємозв′язок дидактики з іншими науками та окремими методиками викладання.

Основні категоріїї дидактики: навчання, освіта, самоосвіта, викладання, учіння, мета, завдання, принципи, форми, методи, прийоми, засоби, результати навчання.

Закон України «Про освіту», Національна доктрина розвитку освіти України XXI столітті про основні напрями розвитку вітчизняної освіти. Актуальні проблеми дидактики. Провідні тенденції сучаної дидактики.

Окрім головних сторін конфлікту, є й інші його учасники, які грають у нім другорядні ролі. Непрямі учасники конфлікту є й інші його учасники, які грають у нім другорядні ролі. Непрямі учасники конфлікту характеризуються ролевою поведінкою, тобто непрямі учасники конфлікту можуть:

- ✓ провокувати конфлікт з метою досягнення власних інтересів (підбурювач, провокатор);
- ✓ сприяти зменшенню гостроти або повному припиненню конфлікту (посередник, медіатор, судді);
- ✓ підтримувати ту чи іншу стороні або обидві сторони одночасно (посібник, союзик або група підтримки);
- ✓ планувати і керувати протіканням конфлікту (організатор). Ролі учасників конфлікту розрізняються як із соціологічної, такі з психологічної точок зору.

Із соціологічної точки зору вони можуть істотно розрізнятися за своєю соціальною значущістю, силою, впливом, що особливо яскраво проявляється при конфлікті окремої особи з державою. Звичайно в конфлікті такого роду сили учасників далеко не рівні. Як свідчить історія, роль окремих осіб не

лише в житті окремих організацій і груп, а й у долях цілих народів і держав може бути велика.

Неоднакова роль окремих учасників конфлікту і з психологічної точки зору. У цьому відношенні вона може бути шляхетною, навіть героїчною, а може бути і непривабливою. Кожен учасник під час розвитку протиборства може керуватися своїми мотивами, цілями, інтересами, цінностями й установками.

Як соціальна значущість учасників, так і їхні цілі, установки проявляються особливо чітко лише тоді, коли конфлікт досягає високого рівня розвитку. Саме в цей час з′ясовується, хто є хто серед його учасників.

Окрім об′єктивних характеристик сторін конфлікту дуже важливими є відображення предмата конфлікту в свідомості суб′єктів конфліктної взаємодії. Воно може бути різним:

– конфліктна ситуація об′єктивно існує, але не усвідомлюється учасниками конфлікту;
– конфліктна ситуація об′єктивно існує, але по-різному усвідомлюється учасниками конфлікту;
– конфліктна ситуація об′єктивно не існує, але усвідомлюється її учасниками як конфліктна (помилковий конфлікт);
– конфліктна ситуація існує об′єктивно і при цьому адекватно усвідомлюється її учасниками.

Розглядаючи конфлікт, слід також виділяти: Мотиви конфліктуючих сторін, тобто внутрішні сили, які підштовхують суб′єктів до конфлікту.

Інтереси конфліктуючих сторін – емоційно забарвлений стан діяльності конфліктуючих сторін.

Тема 5. Зміст освіти в сучасній школі, тенденції його вдосконалення. Зміст освіти як засіб розвитку особистості учня і формування. Цілі навчання. Їх зв′язок з цілями виховання. Суть змісту освіти і його історичний характер. Елемент змісту освіти. Чинники, що впливають на формування змісту освіти. Соціальні вимоги до змісту освіти. Теорії формування змісту освіти. Проблема формування і реалізації змісту освіти у сучасних умовах. Основані вимоги до змісту загальної середньої освіти.

Види освіти за обсягом: початкова, неповна середня, середня загальноосвітня і професійна вища. Види освіти за спрямуванням: загальна, професійна, політехнічна.

Нормативні документи, що регламентують зміст загальної середньої освіти. Державний стандарт загальної середньої освіти. Навчальний план. Види навчальних планів. Національний базовий навчальний план. Інваріантна та варіативна складові змісту освіти. Освітні галузі знань. Характеристика типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів 12-річної школи. Робочий навчальний план.

Навчальна програма. Структура навчальної програми. Концентрична та лінійна системи викладу змісту навчального матеріалу. Вимоги до навчальних програм. Способи розміщення навчального матеріалу. Загальна характеристика навчальної програми (за фахом).

Навчально-методична література. Характеристика підручників і посібників. Функції сучасного підручника. Принципи формування змісту навчального матеріалу підручника. Структура підручника. Тексти та позатекстові компоненти. Вимоги до сучаних підручників.
Тенденції вдосконалення змісту освіти у сучасній школі.
Тема 6. Процес навчання. Співвідношення закономірностей, принципів і правил дидактики. Навчання як підсистема цілісного педагогічного процесу. Сутність процесу навчання. Структура навчання, її компоненти. Гносеологічні основи процесу навчання. Характеристика навчання як цілісної системи. Компоненти процесу навчання: цільовий, мотиваційно-стимулювальний, змістовий, операційно-дійовий, контрольно-регулювальний, оціннорезультативний.
Основні функції процесу навчання: освітня, виховна і розвивальна, їх єдність та шляхи реалізації. Цілі навчання.
Двосторонній характер процесу навчання. Процес навчання як система взаємопов'язаних діяльностей викладання й учіння. Учіння як пізнавальна діяльність школяра у цілісному процесі навчання. Структура процесу засвоєння знань. Мотивація учіння. Мотиви навчання школярів, їх характеристика. Пізнавальний інтерес у навчанні, способи його формування.
Типи навчальної діяльності: догматичний, пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий. Оптимальне поєднання пояснювально-ілюстративного та проблемного навчання. Формування самостійності учнів у процесі навчання. Основи програмного навчання. Комп'ютеризація навчання. Поняття про дидактичні системи, концепції і технології навчання. Проблемно-розвиваюче, особистісно оорієнтоване, модульне, інтерактивне, дистанційне навчання.
Поняття про закономірності навчання. Зовнішні і внутрішні закономірності навчання. Принципи навчання. Взаємозв'язок закономірностей, принципів і правил навчання.
Характеристика загальноприйнятих принципів навчання: науковість, систематичності і послідовності, доступності, наочності, міцності знань, свідомості і активності, зв'язку теорії з практикою.
Взаємозв'язок і взаємозумовленість принципів навчання. Умови ефективної реалізації вимог дидактичних принципів.
Тема 7. Методи навчання, їх характеристика. Поняття про метод навчання. Історія розвитку методів навчання. Прийом навчання як елемент методу. Метод як багатофакторне явище. Різні підходи до характеристики методів навчання: методи навчання як способи залучення до безпосередньої практичної діяльності; як способи передачі навчальної інформації; як способи спільної діяльності вчителя і учнів із досягнення поставлених дидактичних завдань; як способи організації пізнавальної діяльності учнів; за логікою передачі й сприймання навчальної інформації; за ступенем керівництва навчальною роботою учнів.

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів: словесні, наочні і практичні; індуктивні, дедуктивні; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові, дослідницькі, методи самостійної роботи і роботи під керівництвом учителля.
Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів: словесні, наочні і практичні; індуктивні, дедуктивні; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові, дослідницькі, методи самостійної роботи і роботи під керівництвом учителя.
Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів: методи стимулювання інтересу до навчання (пізнавальні та дидактичні ігри, навчальні дискусії тощо), методи стимулювання обов′язку і відповідальності (роз′яснення мети навчання, заохоченні і покарання тощо).
Контроль, його функції і види. Методи контролю: усний, письмовий, графічний, лабораторний, практичний, програмований. Методи самоконтролю. Тестування успішності. Види тестів. Вимоги до тестовтх завдань. Нетрадиційні методи контролю знань, умінь і навичок учнів.
Бінарні методи навчання.
Поняття про засоби навчання. Класифікація засобів навчання. Моделі і моделювання, наочні посібники. Візуальні, аудіальні, аудіовізуальні засоби навчання, організаційно-педагогічні умови їх застосування. Засоби масової інформації та їх використання у навчальному процесі. Комп′ютер як засіб навчання.
Проблема вибору методів і засобів навчання та їх комплексного застосування. Технології навчання. Вибір методу і технології навчання залежно від дидактичних цілей, змісту навчального матеріалу, навчальних можливостей учнів, умов навчання і можливостей самого вчителя.
Тема 8. Організаційні форми навчання. Урок як основна форма навчання. Нетрадиційні форми організації навчання.
Поняття про форми організіції навчання. Генезис організаційних форм навчання: індивідуальне та індивідуально-групове навчання, класно-урочна система, белл-ланкастерська система, мангеймська система, план Трампа, метод проектів. Становлення та розвиток класно-урочної системи. Характеристика класно-урочної системи. Інші форми організації навчання у школі і поза її межами. Сучасні тенденції розвитку форм навчання.
Урок як основна форма організації навчання. Переваги та недоліки року. Основні вимоги до сучасного уроку: організаційні, дидактичні, психологічні, етичні, санітарно-гігієнічні. Раціональна організація навчальної праці і формування навичок інтелектуальної діяльності учнів.
Тема 9. Класифікація уроків. Типологія і структура уроку. Система уроків за дидактичними цілями: урок засвоєння нових знань; урок формування умінь і навичок; урок застосування умінь і навичок; урок узагальнення і систематизації знань; урок перевірки, оцінювання і корекції знань; комбінований урок.
Організація навчальної діяльності учнів на уроці. Фронтальні, групові, колективні та індивідуальні форми організації навчальної діяльності учнів.

Підготовка вчителя до уроку. Стадії (етапи) підготовки вчителя до навчального заняття. Тематичне і поурочне планування. Аналіз, самоаналіз і самооцінка уроку. Алгоритм аналізу уроку.

Нетрадиційні уроки, їх особливості. Характеристика різних типів нетрадиційних уроків (уроки-консиліуми, уроки-винаходи, уроки-заліки, уроки-змагання, театралізовані уроки, уроки-ділові ігри та ін.). Шляхи підвищення ефективності уроку.

Позаурочні форми навчання та їх характеристика. Семінари, їх функції, особливості підготовки і проведення. Практикуми, їх місце у загальній системі навчальних занять. Факультативні занняття, їх види та специфіка проведення. Навчальні екскурсії, їх організація і проведенння. Додаткові групові та індивідуальні консультації. Предметні гуртки. Домашня навчальна діяльність учня. Види домашніх завдань. Вимоги до домашніх завдань.

Тема 10. Сутність контролю. Оцінювання результатів у навчально-пізнавальній діяльності. Сутність контролю навчально-пізнавальної діяльності учнів. Функції, види й методи контролю, їх характеристика. Педагогічні вимоги до перевірки знань, умінь і навичок учнів.

Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності школи. Освітня й виховна роль оцінки. Критерії оцінювання знань, умінь і навичок. Характеристика бальної системи оцінювання.

Тема 11. Сутність виховання як педагогічного процесу. Виховання як педагогічне явище, його місце у цілісному педагогічному процесі. Поняття вихованння, його специфіка, рушійні сили. Гуманний характер системи виховання в українській народній педагогіці. Сфери виховного впливу: свідомість, емоційно-почуттєва сфера, навички і звички поведінки, переконання, потреби, здібності, харрактер. Види впливів у вихованні: цілеспрямований і стихійний; функціонально-рольовий та особистісно орієнтований.

Система виховного процесу. Виховна система школи. Сучасні технології виховного процесу.

Самовиховання і перевиховання як складові процесу виховання. Самовиховання – вищий етап процесу виховання. Умови і фактори, що детермінують самовиховання учнів. Рушійні сили самовиховання. Організація самовиховання учнів. Педагогічне керівництво самовихованням учнів.

Перевиховання, його функції, етапи, принципи. Категорії дітей і підлітків, які підлягають перевихованню. Педагогічно занедбані та важковиховувані діти. Причини педагогічної занедбаності і важковиховуваності учнів, шляхи їх попередження і подолання. Превентивна освіта.

Тема 12. Теорія виховання як розділ педагогіки. Завдання та функції теорії виховання. Окремі теорії виховання: теорія національного виховання, теорія професійного виховання, теорія морального виховання.

Поняття змісту виховання. Проблема змісту виховного процесу у сучасній школі. Сутність та особливості національної системи виховання. Мета національного виховання. Історія розвитку національної системи виховання.

Українське козацтво як культурно-історичний феномен. Народна педагогіка та її складові елементи. Основні напрямки виховання в сучасній школі. Формування національної свідомості, духовної культури особистості, високої мовної культури, принципів загальнолюдської та ін.

Основні напрямки виховання: розумове, моральне, трудове, економічне, естетичне, екологічне, фізичне. Державні документи про мету і основні напрями національного виховання: Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.), Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті, Національна програма виховання дітей та учнівської молоді.

Тема 13. Закономірність та принципи виховання. Процес виховання як система взаємодії педагога й учня, що забезпечує розвиток особистості. Закономірності процесу виховання. Діяльність і спілкування як основа виховного процесу. Трансформація зовнішніх впливів у внутрішні процеси особистості.

Основні компоненти виховного процесу: цільовий, змістовий, операційно-діяльнісний, аналітико-результативний. Взаємозв′язок і взаємовплив компонентів виховного процесу. Особливості процесу вихованння.

Поняття про принципи виховання. Різні підходи до класифікації принципів виховання.

Характеристика основних принципів виховання: цілеспрямованість, зв’язок з життям, єдність свідомості і поведінки, виховання у праці, виховання особистості у колективі, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю учнів, повага до особистості вихованця у поєднанні з розумною вимогливістю до нього, індивідуально-особистий підхід у вихованні, наступність, єдність педагогічних вимог школи, сім′ї та громадськості, комплексний підхід у вихованні. Взаємозв′язок принципів виховного процесу.

Відображення принципів національної спрямованості, культуровідповідності, гуманізації виховного процесу, цілісності, превентивності, акмеологічного принципу, принципів суб′єкт-суб′єктної взаємодії, особистісної орієнтації і технологізації виховного процесу у «Програмі виховання дітей та учнівської молоді в Україні».

Результати процесу виховання. Їх контроль та можливості виміру. Критерії ефективності виховного процесу. Педагогічна діагностика вихованості. Методи діагностики вихованості.

Тема 14. Загальні методи виховання. Поняття про методи, прийоми і засоби виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання (класифікації Г. Щукіної, В. Сластьоніна, М. Ярмаченка та ін.). Система методів виховання.

Методи формування суспільної свідомості. Розповідь, бесіда (групова та індивідуальна), диспут, лекція. їх характеристика, вимоги до їх використання. Приклад у вихованні, його різновидності, функції. Переконання і навіювання у виховному процесі.

Методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки. Формування громадської думки. Привчання і вправи у виробленні способів

поведінки. Постановка педагогічних вимог до учнів. Доручення. Створення виховних ситуацій, використання спонтанних виховних ситуацій.
Методи стимулювання позитивної поведінки і діяльності учнів. Змагання, заохочення і покарання, їх характеристика. Вимоги до їх застосування.
Методи контролю й аналізу ефективності виховного процесу: педагогічне спостереження, анкетування, бесіда, аналіз результатів суспільно-корисної роботи, виконання доручень, створення ситуацій для вивчення поведінки учнів. Орієнтировані програми вивчення особистості учня та учнівського колективу.
Взаємозв'язок методів виховання, умови їх оптимального вибору та застосування. Сучасні технології виховання.
Поняття позакласної і позашкільної роботи, їх завдання. Принципи організації позакласної і позашкільної роботи. Зміст позакласної та позашкільної роботи. Гурткова робота у школі. Основні позашкільні установи, завдання та зміст їх роботи. Спільна роботи школи з позашкільними навчально-виховними закладами. Роль класного керівника в організації позакласної та позашкільної роботи з учнями.
Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи, їх характеристика. Комплексні форми виховання. Взаємозв′язок різних форм позакласної і позашкільної роботи.
Характеристика окремих форм виховної роботи: година класного керівника, тематичні вечори, вікторини, вечори запитань і відповідей, політичні інформації. Фестивалі, конкурси, огляди, конференції, тижні з різних предметів, зустрічі з видатними людьми тощо. Традиції народної педагогіки у позакласній і позашкільній роботі з учнями. Пошуки нових форм позакласної виховної роботи у сучасній школі.
Тема 15. Особистість і колектив. Виховання особистості в системі учнівського самоврядування. Теорія колективу на сучасному етапі розвитку вітчизняної та зарубіжної педагогіки. Виховний вплив колективу.
Поняття про дитячий колектив. Його ознаки, функції. Основні типи дитячих колективів. Структура колективу. Загальношкільний і первинний колектив, їх структура. Офіційна і неофіційна структура колективу.
Динаміка розвитку колективу. Стадії та механізми становлення виховного колективу. Закони життя колективу. Стиль і тон колективу. Закон паралельної педагогічної дії. А. Макаренко про етапи розвитку колективу. Роль традицій, звичаїв у згуртуванні колективу. Міжособистісні стосунки у колективі. Умови успішного виховання колективних взаємин. Роль учителя у ормуванні здорового психологічного клімату в учнівському колективі. Методика колективних творчих справ.
Особливості діяльності і спілкування у колективі. Моделі взаємовідносин колективу й особистості. Аналіз поглядів А. Макаренка і В. Сухомлинського на становлення особистості у колективі. Єдність індивідуального і колективного підходів у вихованні школярів.
Колектив як педагогічно організована система відносин. Педагогічне керівництво дитячим колективом. Самоврядування у колективі. Органи

самоврядування учнівського колективу, їх функції. Шляхи і засоби вдосконалення колективної діяльності учнів.

Тема 16. Основи сімейного виховання. Взаємодія школі і сім'ї. Сім'я як важливий інститут соціалізації дитини. Роль сім'ї у виховнні дітей. Соціально-виховні функції сім'ї. Сім'я як специфічна педагогічна система. Вимоги до батьків як вихователів. Типові помилки сімейного виховання. Труднощі і суперечності у сімейному вихованні дітей.

Поняття про зміст і напрями виховання у сім'ї. Розширення пізнавальних інтересів, формування духовної культури дітей. Виховання соціальної зрілості і сумлінного ставлення до праці. Формування здорового способу життя.

Засоби і методи сімейного виховання. Організація життя дитини у сім'ї. Стосунки батьків і дітей як психолого-педагогічна проблема, її типові варіанти. Причини конфліктів між батьками і дітьми. Попередження конфліктів. Умови оптимізації стосунків батьків і дітей.

Роль школи у педагогізації сім'ї і громадськості. Школа як організуючий цент спільної діяльності соціальних інститутів у вихованні дітей. Напрями роботи школи з сім'єю. Підвищення педагогічної культури батьків. Форми співпраці школи і сім'ї з проблем виховання дітей: загальношкільні та класні батьківськв збори, батьківські дні у школі, батьківський комітет, лекторії для батьків, залучеення батьків до виховної роботи у школі тощо. Педагогічна підтримка сім'ї. Форми допомоги батькам у вихованні дітей: індивідуальна робота, педагогічна освіта батьків. Робота з неблагополучними сім'ями.

Спільна робота школи і громадськості у вихованні дітей. Вплив церкви на виховання дітей у сучасному суспільстві.

Тема 17. Робота класного керівника. Місце класного керівника у системі виховання учнів. Статус класного керівника як організатора і вихователя учнівського колективу. Роль інституту класного керівництва в сучасних умовах.

Професійно-педагогічні вимоги до класного керівника. Напрями виховної роботи класного класного керівника: робота з учнями, взаємодія з учителями-предметниками, робота з батьками та громадськістю.

Зміст і форми роботи класного керівника. Організаційно-педагогічна робота класного керівника, вивчення індивідуальних особливостей учнів класу та позвиток їх особистості, згуртування учнівського колективу. Педагогічна діагностика у роботі класного керівника. Робота з формуванням пізнавальних інтересів учнів, виховання у них відповідального ставлення до навчання, свідомої дисципліни. Робота класного керівника з важковиховуваними учнями, педагогічна профілактика відхилень у поведінці школярів. Робота з батьками. Батьківські збори і вимоги до їх проведення. Нетрадиційні форми і методи роботи класного керівника.

Методичне об'єднання класних керівників, його завдання та зміст роботи. Педагогічна майстерність класного керівника.

Тема 18. Основи управління загальноосвітньою школою. Поняття про школознавство. Предмет і завдання школознавства. Поняття про систему освіти. Принципи побудови системи освіти в Україні. Структура освіти: дошкільна освіта, загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, післядипломна освіта, аспірантурна, докторантура, самоосвіта. Освітні рівні: базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, базова вища освіта, повна вища освіта. Основні освітньо-кваліфікаційні рівні: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр. Рівні акредитації навчальних закладів.

Система загальної середньої освіти. Загальноосвітні навчальні заклади: середня загальноосвітня школа, гімназія, ліцей, колегіум, загальноосвітня школа (школа-інтернат), загальноосвітня санаторна школа (школа-інтернат), школа соціальної реалібітації, вечірня (змінна) школа.

Тема 19. Педагогічний менеджмент як теорія та практика управління освітніми системами. Школа як педагогічна система і об'єкт наукового управління. Суть і принципи управління загальноосвітнім навчальним закладом. Органи управління системою освіти, їх структура, функції.

Організація внутрішньошкільного керівництва. Функції керівника школи, його заступників. Педагогічний аналіз у внутрішньошкільному керівництві. Рада загальноосвітнього навчального закладу.

Планування як функція управління загальноосвітнім навчальним закладом. Основи планування роботи. Річний план роботи. Система планування. Ведення ділової документації у загальноосвітньому навчальному закладі.

Види, форми і методи внутрішньошкільного контролю.

Інноваційні процеси в освіті. Поняття «передовий педагогічний досвід». Впровадження досягнень педагогічної науки у практику навчання і виховання. Інноваційні навчальні заклади. Авторскі школи.

Тема 20. Сучасні педагогічні технології. Педагогічна технологія і майстерність учителя.

Підвищення кваліфікації вчителів. Методична робота у школі: завдання, зміст. Форми методичної роботи, їх характеристика. Предметні методичні об'єднання. Самоосвіта вчителів. Організація допомоги молодому вчителю. Характеристика нових форм методичної роботи: методичний ринг, методичний аукціон, методичний фестиваль, творча дискусія, панорамний урок та ін.

Модель підвищення педагогічної майстерності вчителя. Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи загальної середньої освіти. Атестація педагогічних кадрів.

Перспективи розвитку школи і педагогіки у XXI столітті.

4. **Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогіка» є:** розвиток у майбутніх вчителів педагогічного мислення, здатності до аналітичного розуміння педагогічної діяльності, навчання їх творчим підходам до визначення педагогічних дій у нестандартних педагогічних ситуаціях, вміння приймати найбільш вдалі рішення відповідно до

педагогічних закономірностей, принципів виховання та навчання, що дає можливість реалізації діяльнісно-особистісного підходу у вихованні. А також: *методичні*: вивчення курсу дає змогу розкрити зародження, взаємодію і зміну ідей, концепцій, підходів у навчанні та вихованні підростаючих поколінь; *пізнавальні:* студенти повинні знати зміст основних державних документів, історію виховання та педагогіки рідного народу, педагогічну діяльність та погляди видатних просвітителів, освітніх діячів і учених, історико-педагогічні факти, відомості, що стосуються рідного краю, різних регіонів України, еволюцію, історичні аспекти таких фундаментальних понять, як природовідповідність, народність виховання, самодіяльність учнів у процесі навчання та виховання, народознавство і українознавство, національне виховання, національна педагогіка, тощо; *практичні:* вміння працювати з першоджерелами, аналізувати педагогічну літературу, оперувати поняттями педагогіки, розкривати гуманістичні та демократичні засади розвитку національної школи і педагогікии за роки різних епох розвитку української держави, застосовувати ідеї та засоби таких концепцій, як педагогіка народного календаря, фольклорне виховання, педагогіка народознавства, козацька педагогіка, національна система виховання, без яких неможливо відродити національну школу та систему виховання.

5. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати: загальні засади педагогіки; поняття методів науково-педагогічного дослідження; фактори, що впливають на формування та розвииток особистості; вікові особливості школярів; сутність процесу навчання, його рушійні сили та закономірності, принципи і методи; зміст освіти; форми організації навчання; поняття уроку, етапів його проведення, підготовки вчителя до уроку; систему оцінювання; сутність, функції та види контролю знань учнів; сутність процесу виховання, його закономірності, принципи та методи; основи національного виховання; напрями всебічного розвитку особистості; сутність понять «особистість» і «колектив», види колективів та етапи їх розитку; поняття молодіжного руху, діяльності формальних і неформальних дитячих та молодіжних громадських організацій, принципи роботи учні учнівського самоврядування; основи школознавства, усвідомлювати взаємовплив народної та наукової педагогіки, джерела історії педагогіки, зв′язок історії педагогіки з іншими науками, структуру, мету і завдання курсу; історію становлення виховання та освіти на різних історичних етапах на Україні та в Східній і Західній педагогічній думці; зміст основних державних документів; історію виховання і педагіки рідного народу; педагогічну діяльність і погляди видатних просвітителів, освітніх діячів, учених; історико-педагогічні факти, відомості, що стосуються рідного краю, різних регіонів України, еволюцію, історичні аспекти таких фундаментальних понять, як природовідповідність, народність виховання, самодіяльність учнів у процесі навчання та виховання, народознавство і українознавство, національне виховання, національні педагогічні кадри;

вміти: складати програму психолого-педагогічного дослідження, визначати триєдину мету уроку; знаходити індивідуальний підхід до

особистості школяра на основі розуміння його вікових та індивідуальних особливостей; визначати рівень розвитку учнівського колективу та складати програму заходів по його розвитку; складати схеми роботи органів учнівського самоврядування; аналізувати одержані результати і визначати наступну педагогічну діяльність по формуванню особистості учня. Працювати з першоджерелами, аналізувати педагогічну літературу, оперувати поняттями педагогіки за роки різних епох розвитку української держави, застосовувати ідеї та засоби таких концепцій, як педагогіка народного календаря, фольклорне виховання, педагогіка народознавства, козацька педагогіка, національна система виховання, без яких неможливо відродити національну школу та систему виховання; співвідносити історичний досвід виховання з потребами сучасної освіти; виділяти найоптимальніші ідеї виховання зі спадщини минулого та творчо застосовувати їх у шкільній практиці сучасних шкіл.

6. Прогнозовані результати:

1) **Стратегія –** підготовка компетентного, конкурентноспроможного і вихованого фахівця.

2) **Основні очікування** – достатній рівень теоретичної та методичої підготовки педагога для професійної діяльності в сучасних навчальних закладах.

7. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні

Загальні компетентності (ЗК)

- Знання основних положень педагогічної діяльності;
- Здатність до критичного аналізу та синтезу педагогічних явищ та процесів у загальноосвітніх закладах;
- Здатність до конструктивної взаємодії при розв’язані типових та нестандартних педагогічних завдань та ситуацій;
- Здатність самостійно і творчо розв’язувати педагогічні проблеми у сучасних самокультурних умовах.

ІІ. Фахове

Професійні компетентності (ПК):

- Володіння змінами та особливостями організації навчально-виховного процесу у ДНЗ;
- Здатність проектувати різні форми навчально-виховного процесу у ДНЗ;
- Здатність використовувати отримані знання та вміння з педагогіки ппід час педагогічної практики та у майбутній професійній діяльності.
- Вміти взаємодіяти з дітьми при розв’язанні педагогічних завдань у навчально-виховному процесі ДНЗ.

8. **Статус у навчальному плані**

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

9. **Лектор:** кандидант педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та загальної психології Наточій Анатолій Миколайович.

10. **Форми і методи навчання:** Лекційні, семінарні та практичні заняття з

використанням традиційних і інтерактивних методів та комп'ютерної техніки, диференційна та індивідуальна робота організація самостійної роботи студентів.

11. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Здійснюється поточний та підсумковий контроль із залученням тестів, усного і письмового звіту. Для оцінювання використовується національна шкала: відмінно; добре; задовільно; незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, Fx, F.

Підсумкова оцінка включає: 60% балів студенти накопичують на заняттях під час поточного контролю, що регламентується робочою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

12. Мова викладання: українська.

Назва: **Методика навчання української мови та літератури (методика навчання української мови)**

Назва: **Методика навчання української мови**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.09	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:7 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*3 *Загальна кількість годин: 210* год. *Тижневих годин:* I семестр – 2 год., II семестр –2.8 год.	**Нормативна** Курс: III Семестр: I, II Лекції: 36 Практичні заняття: 36 Лабораторні заняття: 14 Самостійна робота: 124 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: оволодіння студентами-філологами існуючими методами й прийомами успішного навчання рідної мови не тільки в школі, а й у гімназії, ліцеї, коледжі, уміннями й навичками їх творчо застосовувати; навчити студентів співвідносити теоретичні знання з практичними потребами сучасної школи, втілювати нові методичні ідеї в практику вивчення предмета.

3. Опис курсу.

Тема 1. Методика української мови як наука і навчальна дисципліна

Тема 2. Українська мова як навчальна дисципліна в загальноосвітніх закладах

Тема 3. Державний стандарт, програми і концепції мовної освіти та їх роль у підготовці вчителя-словесника

Тема 4. Психологічні й дидактичні основи навчання української мови

Тема 5. Методи, прийоми і засоби навчання української мови. Форми та засоби контролю з української мови

Тема 6. Типи уроків української мови, їх структура і методика проведення

Тема 7. Проблемне навчання української мови

Тема 8. Позакласна робота на уроках української мови
Тема 9. Методична робота вчителя-словесника
Тема 10. Методика навчання фонетики й орфоепії
Тема 11. Методика навчання лексикології та фразеології
Тема 12. Методика навчання будови слова і словотвору
Тема 13. Загальні питання методики навчання граматики
Тема 14. Методика вивчення частин мови
Тема 15. Методика навчання синтаксису
Тема 16. Методика навчання орфографії
Тема 17. Методика навчання пунктуації
Тема 18. Спостереження і аналіз уроку української мови
Тема 19. Календарно-тематичне планування уроків української мови
Тема 20. Спецкурси та факультативні заняття з української мови
Тема 21. Теоретичні основи мовленнєвого розвитку учнів
Тема 22. Методика формування комунікативних умінь і навичок учнів і роботи над мовленнєвознавчими поняттями
Тема 23. Методика роботи над переказами
Тема 24. Методика роботи над творами
Тема 25. Методика роботи над текстом
Тема 26. Основні напрями роботи зі стилістики й культури мовлення
Тема 27. Методика навчання риторики
Тема 28. Методика вивчення загальних відомостей про мову
Тема 29. Методика вдосконалення комунікативної компетентності учнів у старшій школі
Тема 30. Методика виправлення й обліку помилок у письмових роботах учнів
Тема 31. Технологія уроку розвитку мовлення

4. Завдання курсу:

– підготувати майбутніх учителів-словесників до роботи з розвитку мовлення в умовах реформування сучасної школи, реалізації концепції мовної освіти в Україні;
– забезпечити засвоєння студентами системи теоретичних основ роботи над розвитком мовлення і професійних знань, які допоможуть їм формувати в учнів мовну і мовленнєву компетенції, виховувати свідомих громадян України;
– домагатися засвоєння студентами методичних особливостей навчання різних видів переказів та творів, передбачених чинною шкільною програмою;
– учити студентів визначати види робіт з розвитку усного зв'язного мовлення, обирати способи підготовки до усних відповідей на лінгвістичні теми з урахуванням змісту висловлювання, ступеня підготовленості, джерела інформації, ступеня самостійності суджень тощо;
– формувати у майбутніх вчителів-словесників вміння, пов'язані з опрацюванням різних стилів мовлення, зокрема з публіцистичним і діловим мовленням, аналізом і характеристикою виражальних мовних

засобів, редагуванням текстів, конструюванням речень і зв'язних висловлювань різних типів і стилів мовлення.

У результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

1) уміння налагоджувати продуктивну педагогічну взаємодію, найбільш виразною формою якої є співпраця, співтворчість;
2) уміння подрібнювати педагогічні явища на складові, осмислювати кожну частину, знаходити в теорії навчання і виховання ідеї, закономірності, адекватні логіці явища, що розглядають; уміння правильно діагностувати педагогічне явище; знаходити головну педагогічну проблему і способи її розв’язання;
3) уміння прогнозувати розвиток учнівського колективу, особистості, педагогічного процесу в цілому, з отриманням результатів застосування педагогічних методів, прийомів та засобів;
4) уміння проводити оперативну діагностику, корекцію рівня засвоєння матеріалу учнями; визначати індивідуальну та групову “зони найближчого розвитку”;
5) уміння створювати відповідні умови для розвитку пізнавальних інтересів і особистісних рис учнів засобами мови;
6) уміння переводити цілі та зміст освіти і виховання у конкретні педагогічні задачі;
7) уміння сприймати та інтерпретувати інформацію в процесі педагогічної взаємодії;
8) уміння створювати спеціальні ситуації, які мають педагогічний потенціал для навчання і виховання;
9) уміння здобувати, інтерпретувати й адаптувати інформацію щодо завдань навчання та виховання;
10) уміння спостерігати, вивчати та аналізувати перспективний досвід учителів та викладачів різних типів загальноосвітніх навчальних закладів;
11) аналізувати послідовність видів навчальної діяльності учнів та оцінювати її з погляду відповідності психологічним закономірностям розвитку мовної особистості учня;
12) проектувати навчальний процес на основі технологічного підходу та здійснювати його моніторинг на основі інформаційних технологій;
13) уміння ефективно застосовувати методи, прийоми, засоби у педагогічній діяльності та співвідносити їх із віковими особливостями учнів;
14) наявність досвіду особистісної діяльності відповідно до вироблених наукою критеріїв та рекомендацій щодо організації мовної освіти;

15) здатність здійснення вірогідного прогнозування динаміки розвитку загальних та індивідуальних здібностей особистості; виділення головних рис особистості, її соціально-ціннісних орієнтацій;
16) уміння педагогічного спілкування: застосування “комунікативної атаки”; налагодження психологічного контакту, взаємодії;
17) здатність здійснювати управління педагогічним спілкуванням (цілеспрямованість, зняття психологічних бар’єрів, визначення провідних мотивів поведінки, досвід емоційних переживань, атмосфера щастя);
18) уміння налагоджувати зворотній зв’язок у педагогічному спілкуванні (емпатійна взаємодія);
19) сформованість педагогічної техніки (культура мовлення, управління своїм фізичним та психологічним станом, наявність умінь наблизити до себе, образно передати інформацію);
20) уміння відбирати види професійної діяльності щодо поставлених завдань;
21) уміння, що пов’язані з розвитком сталих інтересів до різноманітних видів професійної діяльності, формування потреб у знаннях, навичках;
22) уміння аналізувати поставлені цілі, здійснювати їх переведення в конкретні завдання; здатність співвідносити зміст діяльності з визначеними завданнями;
23) уміння аналізувати причини професійних успіхів та невдач, помилок і складностей в процесі реалізації поставлених завдань;
24) уміння планувати свою професійну діяльність;
25) наявність актуальних знань і життєвого досвіду;
26) сформованість морально-ціннісних установок і наукового світогляду;
27) сформований інтерес до навчальної діяльності, науки, професії;
28) розвиненість соціально важливих орієнтаційних якостей, необхідних для організації спільної творчої діяльності.
29) уміння проникати в особистісну сутність людини через оцінення її зовнішньої характеристики;
30) уміння формувати картину світу, стереотипи, образи та співвідносити їх з системою принципів, понять, законів, сформованих на основі синтезу наукових знань;
31) знання про способи орієнтації в різних ситуаціях, вільне володіння вербальними та невербальними засобами спілкування;
32) знати теоретичні та методологічні основи наукового дослідження; особливості вибору напряму наукового дослідження та формування етапів НДР; особливості пошуку, накопичення та обробки наукової інформації;
33) знати методи проведення теоретичних та експериментальних досліджень;

34) знати методичні та практичні основи обробки результатів наукових досліджень; основні вимоги до оформлення результатів проведення НДР;

35) знати основні принципи організації роботи в наукових колективах; особливості наукової діяльності і методику її проведення; технології пошуку наукової інформації;

36) уміти аналізувати напрями наукових досліджень та формувати етапи НДР;

37) уміти виконувати інформаційний пошук;

38) уміти формувати задачі та вибирати методи теоретичних та експериментальних досліджень;

39) уміти виконувати розрахунки економічної ефективності теми та результатів наукових досліджень;

40) уміти аргументувати методи дослідження; обґрунтувати вибір теми наукового дослідження; використовувати методи наукового дослідження у написанні всіх видів наукових робіт;

41) володіти культурою усного й писемного професійного мовлення;

42) оперувати основними професійними поняттями, термінами, активно вживати їх у своєму мовленні;

43) володіти навичками професійної мовленнєвої діяльності (в усіх видах, жанрах, типах).

ІІ. Фахові:

1) знання концепцій мовної освіти в Україні; наукові основи роботи з розвитку зв’язного мовлення; види робіт з формування мовної та мовленнєвої компетенції учнів основної школи; розділи та напрямки роботи з розвитку зв’язного мовлення;

2) уміння здійснювати оптимальний відбір змісту, форм, методів та засобів педагогічного процесу; планування системи прийомів стимулювання активності учнів;

3) уміти осмислювати основні концептуальні засади мовної освіти в Україні, ідеї, закладені в змісті та структурі чинних програм з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів;

4) володіти навичками проводити методичний аналіз матеріалу, що вивчатиметься, а саме: встановлювати наступність і перспективність у його вивченні, співвідношення між теоретичним матеріалом і практичними вміннями, диференціювати матеріал за ступенем складності його засвоєння, виділяти в ньому головне; установлювати основні зв’язки між українською мовою і матеріалом з літератури та інших предметів;

5) уміти складати план-конспект уроку розвитку зв’язного мовлення: визначати тип уроку, його зміст і структуру, формулювати мету, визначати цілі й завдання, добирати дидактичний матеріал, створювати систему вправ, прогнозувати пізнавальну діяльність учнів;

6) володіти технологією основних методів і прийомів навчання мови та мовлення; оптимально використовувати засоби навчання, виходячи зі специфіки матеріалу, що вивчається, і з конкретного контингенту учнів;

7) уміти обґрунтовувати методичні рішення;

8) здатність осмислювати методичні явища та давати їм оцінку;

9) уміння викладати матеріал ясно, чітко з урахуванням специфіки української мови як навчального предмета та особливостей учнів;

10) уміння використовувати органічне поєднання індуктивного та дедуктивного методів викладання матеріалу;

11) знання актуальних проблем сучасної лінгводидактики; нових технологій навчання мови; сучасних методів організації навчання мови в загальноосвітніх навчальних закладах;

12) володіння уміннями використовувати нові технології навчання мови у практиці власного викладання;

13) уміння визначати кінцеві й проміжні цілі, планувати, проводити й аналізувати заняття, налагоджувати й реалізовувати міжпредметні зв'язки з дисциплінами мовного, літературознавчого, психолого-педагогічного циклів;

14) знати основні концептуальні положення теорії навчання мови;

15) здійснювати планування навчального матеріалу на рік, семестр, місяць;

16) уміння моделювати, розробляти, проводити та аналізувати уроки української мови;

17) визначати місце освітніх технологій у системі навчання української мови.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6. Лектор: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри Н.С.Бородіна.

7. Форми і методи навчання: Лекційні, практичні та лабораторні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Методика навчання української мови та літератури**

1.Ідентифікація

Шифр: НПК.09	Характеристика навчального курсу

Кількість кредитів відповідних ECTS:1 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*1 *Загальна кількість годин: 30* год. *Тижневих годин:* I семестр – 1год.	**Варіативна** Курс:IV Семестр: I Лекції:4 Практичні заняття:6 Самостійна робота: 20 Вид контролю: залік

2.Мета курсу: сприяння формуванню творчого вчителя-словесника, здатного оптимально, раціонально та ефективно підходити до відбору та впровадження інноваційних педагогічних технологій в навчанні рідної мови та накопичення власного досвіду.

3.Опис курсу

Тема 1. Педагогічна технологія як наука про майстерність. Сутність та основні ознаки педагогічної технології. Історія становлення педагогічних технологій. Класифікація педагогічних технологій.

Тема 2. Загальна характеристика загальнопедагогічних, предметних та галузевих, модульних і локальних педагогічних технологій. Технологія сучасного уроку мови та її складові. Системний підхід у навчанні мови.

Тема 3. Інтерактивне навчання мови як сукупність технологій. Інтерактивні методи навчання мови. Характеристика основних технологій у навчанні української мови

Тема 4. Особистісно орієнтована освіта і технології. Особистісний підхід у дидактиці та історія його виникнення. Концептуальні положення, мета і завдання особистісно орієнтованого навчання мови. Особистісно орієнтовані технології на уроках української мови та їх характеристика.

Тема 5. Інтегрована технологія в навчанні української мови. Міжпредметні зв’язки з української мови та їх типи. Типи інтегрованих уроків з української мови.

Тема 6. Проектна технологія в навчанні української мови. Організаційні умови реалізації навчально-виховних проектів. Типи навчальних проектів. Технологія навчання мови як дослідження. Технологія організації групової діяльності. Особливості і функції групової діяльності на уроках мови. Методика організації роботи в групах.

Тема 7. Інформаційні технології в лінгводидактиці. Основи інформаційної культури учнів та вчителів. Основні типи комп’ютерних навчальних програм з української мови. Перспективи впровадження інформаційних технологій у сучасній мовній освіті. Дистанційна освіта в лінгводидактиці.

Тема 8. Інноваційна діяльність учителя-словесника. Значення інноваційної педагогічної діяльності для розвитку системи сучасної мовної освіти та професійного становлення вчителя-словесника. Педагогічний досвід та його співвідношення з педагогічною інновацією. Антиінноваційні бар’єри у професійній діяльності вчителя-словесника та шляхи їх подолання. Рівні готовності вчителя-словесника до інноваційної діяльності, її структура, динаміка. Державні документи, що регламентують здійснення інноваційної діяльності.

4.Завдання курсу: розкрити сутність інноваційних тенденцій розвитку лінгводидактики;

– на основі засвоєних концептуальних положень педагогічної технології формувати у студентів готовність до їх упровадження під час виробничої практики та в подальшій фаховій діяльності з урахуванням специфіки як технологій, так і можливостей предмета;

– удосконалювати вміння студентів самостійно творчо працювати з методичними джерелами, вивчати практику перспективного педагогічного досвіду з метою впровадження освітніх технологій у власну професійну діяльність;

– охарактеризувати педагогічну технологію як науку про педагогічну майстерність та вказати на перспективність використання її на практиці;

– ознайомити студентів із концептуальними та теоретичними положеннями основних сучасних технологій навчання на прикладі практичної діяльності провідних педагогів сучасності;

– узагальнити існуючі педагогічні технології в лінгводидактиці, наголошуючи на істотних ознаках;

– сформувати розуміння важливості використання інноваційних технологій у власній педагогічній діяльності молодих учителів як засобу професійного становлення;

– спонукати студентів до педагогічної творчості, самостійності, дослідницької діяльності;

– сформувати практичні вміння та навички впровадження в навчальний процес освітніх технологій.

1. В результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими компетентностями:

Загальнопредметні:

1) уміння налагоджувати продуктивну педагогічну взаємодію, найбільш виразною формою якої є співпраця, співтворчість;
2) уміння проводити оперативну діагностику, корекцію рівня засвоєння матеріалу учнями; визначати індивідуальну та групову “зони найближчого розвитку”;
3) уміння створювати відповідні умови для розвитку пізнавальних інтересів і особистісних рис учнів;
4) уміння переводити цілі та зміст освіти і виховання у конкретні педагогічні задачі;
5) уміння створювати спеціальні ситуації, які мають педагогічний потенціал для навчання і виховання;
6) уміння спостерігати, вивчати та аналізувати перспективний досвід учителів та викладачів різних типів навчальних закладів;
7) розпізнавати освітні технології за визначеними критеріями;
8) аналізувати послідовність видів навчальної діяльності учнів у різних технологіях та оцінювати її з погляду відповідності психологічним закономірностям розвитку мовної особистості учня;

9) проектувати навчальний процес на основі технологічного підходу та здійснювати його моніторинг на основі інформаційних технологій;
10) уміння ефективно застосовувати методи, прийоми, засоби у педагогічній діяльності та співвідносити їх із віковими особливостями учнів;
11) уміння педагогічного спілкування: застосування "комунікативної атаки"; налагодження психологічного контакту, взаємодії;
12) уміння налагоджувати зворотній зв'язок у педагогічному спілкуванні (емпатійна взаємодія);
13) сформованість педагогічної техніки (культура мовлення, управління своїм фізичним та психологічним станом, наявність умінь наблизити до себе, образно передати інформацію).
14) уміння аналізувати поставлені цілі, здійснювати їх переведення в конкретні завдання; здатність співвідносити зміст діяльності з визначеними завданнями;
15) уміння аналізувати причини професійних успіхів та невдач, помилок і складностей в процесі реалізації поставлених завдань;
16) уміння планувати свою професійну діяльність;
17) наявність актуальних знань і життєвого досвіду;
18) сформованість морально-ціннісних установок і наукового світогляду;
19) сформований інтерес до навчальної діяльності, науки, професії;
20) розвиненість соціально важливих орієнтаційних якостей, необхідних для організації спільної творчої діяльності.
21) знання про способи орієнтації в різних ситуаціях, вільне володіння вербальними та невербальними засобами спілкування;
22) володіти навичками професійної мовленнєвої діяльності (в усіх видах, жанрах, типах).

ІІ. Фахові:

1) уміння здійснювати оптимальний відбір змісту, форм, методів та засобів педагогічного процесу; планування системи прийомів стимулювання активності студентів;
2) здатність осмислювати методичні явища та давати їм оцінку;
3) уміння викладати матеріал ясно, чітко з урахуванням специфіки предмету філологічного циклу та особливостей аудиторії;
4) уміння використовувати органічне поєднання індуктивного та дедуктивного методів викладання матеріалу;
5) знання актуальних проблем сучасної лінгводидактики; нових технологій навчання мови; сучасних методів організації навчання мови у ВНЗ та спеціальних навчальних закладах філологічного профілю;
6) володіння уміннями використовувати нові технології навчання мови у практиці власного викладання;
7) уміння визначати кінцеві й проміжні цілі, планувати, проводити й аналізувати заняття, налагоджувати й реалізовувати міжпредметні зв'язки

з дисциплінами мовного, літературознавчого, психолого-педагогічного циклів;

8) знати основні концептуальні положення технологічної філологічної освіти;
9) визначати місце освітніх технологій у системі навчання української мови.

5.Статус у навчальному плані.
Варіативний курс із циклу професійних компетентностей.

6.Лектор: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри Н.С.Бородіна

7.Форми і методи навчання: лекційні, практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8.Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. **Мова викладання:** українська.

Назва: **Методика навчання української мови та літератури (методика навчання української літератури)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.09	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 7 *Модулів:* 2 *Змістовних модулів:* 4 *Загальна кількість годин:* 210 год. *Тижневих годин:* V семестр – 2,0 год.; VI семестр – 2,8 год.	**Нормативна** Курс: III Семестр: V-VI Лекції: 18 Практичні заняття: 36 Лабораторні заняття: 24 Самостійна робота: 132 Вид контролю: залік / екзамен

2. Мета курсу: формування в студентів методичної компетенції майбутнього фахівця, підґрунтя якої складають знання наукових основ методики літератури та вміння їх застосовувати в змінних умовах педагогічної діяльності.

3. Опис курсу.

Тема 1. Методи, форми і засоби вивчення літератури. Вступ. Методика викладання літератури як наука. Поняття методики навчання літератури, її мета і завдання. Складові методичної науки, її своєрідність та зв'язки із суміжними науками: філологією, педагогікою та психологією, а також із філософією, історією, соціологією, правознавством та ін. Співвідношення методики і технології літературної освіти.

Особливості вивчення літератури в школі. Державні документи про освіту. Навчальні програми шкільного курсу літератури. Державні стандарти базової і повної середньої освіти. Планування роботи вчителя літератури. Особливості навчання літератури й завдання літературної освіти школярів. Специфіка сприймання художнього твору учнями. Літературний розвиток учнів та їхні навчальні досягнення, їх оцінювання.

Типологія уроків літератури. Класифікації уроків літератури. Мета і завдання уроків літератури та їхня структура. Основні форми літературної освіти школярів. Інноваційні форми уроків літератури. Планування й моделювання уроків з української літератури.

Методи навчання на уроках літератури. Поглиблення понять про методи і прийоми навчання. Різні класифікації методів навчання літератури (на основі джерела знань та чуттєвого сприймання; за характером навчальної роботи; за шляхами засвоєння знань і вмінь). Комбінування методів навчання на уроках літератури. Взаємодія наукових і навчальних методів літературної освіти.

Літературний розвиток учнів. Особливості художнього сприймання (за О. Никифоровою). Типи і структура сучасного уроку в школі (за В. Онищуком). Взаємозв'язок методів на уроках літератури (за М. Кудряшовим). Сучасні методи викладання української літератури (за Г. Токмань та іншими фаховими виданнями). Традиційні й „нетрадиційні" форми уроків української літератури (за фаховими виданнями).

Тема 2. Вивчення художнього твору. Етапи вивчення художнього твору в школі. Підготовка учнів до сприймання виучуваного твору. Вивчення відомостей про письменника та життєву основу, історію написання й публікації твору в основній та старшій школі. Мета і завдання, організація й проведення первинного прочитання тексту. Перехід від читання до аналізу твору. Поняття вивчення твору та його аналізу, розуміння прочитаного та його засвоєння. Поняття про навчальну й теоретичну модель літературного аналізу. Принципи і шляхи літературного аналізу, їх структура і технологія проведення. Діалогізм і проблемність як принципи сучасного прочитання української літератури в школі. Поняття про літературну задачу й завдання. Підсумкова робота учнів над прочитаним твором та її основні компоненти.

Особливості вивчення творів різного літературного роду й жанру. Специфіка сприймання епічних, драматичних і ліричних творів. Взаємодія емоційно-чуттєвого та логічного факторів осягнення учнями творів різної художньої форми. Спільне і відмінне в опрацюванні епічних і драматичних творів. Встановлення учнями відповідності поєднання у тексті словесно-образних картин епічно-драматичного характеру авторському задуму. Розуміння конфлікту як рушійної сили кожної п'єси. Пояснення залежності

драматичних творів від їх сценічної постановки. Особливості вивчення ліричних та ліро-епічних творів. Синтетичний характер осягнення лірики. Усвідомлення учнями ліричного героя як узагальненого поетичного образу, своєрідного виразника авторських думок і почуттів і водночас не тотожного поету. Шляхи аналізу ліричного твору, передумови його успішного засвоєння. Комбінований характер опрацювання балади і поеми. Спільне у вивченні фольклорних і літературних творів. Формування в учнів інтерпретаційної компетентності під час засвоєння творів різного літературного роду й жанру.

Педагогічні технології на уроках української літератури. Специфіка вивчення прозових і драматичних творів (за Є. Пасічником). Структура шляхів літературного аналізу. Інноваційні технології викладання української літератури (за Г. Токмань). Аналіз балади і поеми. Аналіз байки та казки.

Тема 3. Різновиди уроків літератури. Уроки про позакласне читання. Пізнавально-виховне значення уроків про позакласне читання. Класифікації уроків у базовій і старшій школі. Зміст, методи і форми уроків про позакласне читання в середніх і старших класах. Активізація і методичний супровід позакласного читання школярів. Взаємозв’язок самостійного читання учнів з уроками про позакласне читання. Інноваційні форми і методи підготовки і проведення позакласного читання та бесід за прочитаними творами.

Розвиток мовлення учнів на уроках літератури. Навчально-виховна роль розвитку мовлення у шкільному курсі української літератури. Поняття комунікативної компетентності учнів. Особливості усного та писемного мовлення учнів базової і повної школи. Зміст і форми, система усного і писемного мовлення учнів середніх і старших класів. Інноваційні підходи до розвитку мовлення учнів. Учнівські твори, їх види й обсяг. Підготовка учнів до написання творів, їх перевірка й оцінювання. Аналіз письмових робіт учнів.

Міжпредметні зв’язки і наочність у шкільному курсі української літератури. Психолого-педагогічні засади використання міжпредметних зв’язків і наочності під час вивчення літератури. Компаративне засвоєння шкільного курсу української літератури; роль взаємозв’язків із різними видами мистецтв під час осягнення літературних знань. Поглиблення літературних знань у різному контексті. Види наочності й наочних посібників, їх місце і значення в навчально-виховному процесі з літератури. Методи і прийоми застосування наочних матеріалів під час навчання. Саморобна наочність на уроках літератури. Усвідомлення студентами поняття про те, що основна наочність – текст художнього твору.

Розвиток методики навчання української літератури. Зародження методичної думки в Україні. Перші публікації, які мають методичне значення, в школах Київської Русі. Становлення української методики літератури та її роль у розвитку братських шкіл в Україні. Києво-Могилянська духовна колегія – осередок освіти в Україні XVII – XVIII ст. Ф. Прокопович, Г. Сковорода, їх роль у розвитку літературної освіти. Т. Шевченко – автор «Букваря южнорусского». Здобутки методичної науки XIX ст. (Ф. Буслаєв, В. Водовозов, М. Вессель, А. Острогорський, М. Пирогов). Класики української літератури та їх внесок у розвиток вітчизняної науки про навчання літератури (Т. Шевченко, Марко Вовчок, І. Нечуй-Левицький, Панас Мирний, І. Франко). Здобутки і проблеми методичної науки і практики в радянський час. Перші навчальні програми і підручники з української літератури, методичне забезпечення викладання літератури в школі.

Особливості вступних уроків до розділу. Методика проведення підсумкових уроків. Класифікації учнівських творів з літератури. Підготовка до письмової роботи та аналіз творів. Обладнання шкільного кабінету з української літератури.

Тема 4. Виховна функція уроків літератури. Позакласна робота з літератури. Позакласна робота учнів – складова частина системи навчання і виховання засобами літератури. Взаємозв'язок позакласної роботи з уроками і факультативними заняттями, самостійним читанням школярів. Основні форми позакласної роботи з літератури – гуртки, клуби, шкільні театри тощо. Роль учнівських літературних об'єднань у проведенні читацьких конференцій, диспутів, свят, конкурсів та предметних олімпіад, краєзнавчої роботи; учнівська творчість.

Факультатив. Мета і завдання факультативної роботи з літератури. Огляд навчальних програм факультативних курсів. Своєрідність методики проведення літературних факультативів у школі. Зв'язок факультативної роботи з уроками літератури й позакласною роботою учнів.

Вивчення літературної історії, теорії й критики в школі. Місце і значення історико-літературних, теоретичних і критичних відомостей у шкільному курсі літератури. Використання оглядових форм викладу цих відомостей. Етапи формування теоретико-літературних понять. Активізація самостійної пізнавальної діяльності учнів у здобутті історичних, теоретичних і критичних знань із літератури. Планування й проведення вчителем історико-літературних оглядів у старшій школі. Опрацювання старшокласниками літературно-критичних статей в єдності з вивченням біографії письменника, аналізом художніх творів, літературним процесом взагалі. Засвоєння в базовій і старшій школі теоретико-літературних знань як інструментів

пізнання художньої літератури. Поглиблення в старших класах літературних відомостей, засвоєних у базовій школі. Формування в учнів чіткої системи літературних термінів і понять, усвідомлення їх родової й жанрової специфіки, розуміння індивідуального стилю письменника, літературних методів і напрямів. Взаємозв'язок у формуванні в учнів теоретико-літературних знань і вмінь на уроках української та зарубіжної літератур.

Виховання засобами літератури. Особливості й завдання виховної роботи в шкільному курсі української літератури. Основні напрями і методика виховання засобами мистецтва слова. Складові формування духовного світу особистості, естетичної сфери читачів-учнів під час вивчення художнього твору та внаслідок засвоєння його змісту і значення. Особистісно зорієнтоване навчання і виховання засобами художньої літератури.

Досягнення і перспективи методики навчання літератури на сучасному етапі. Особистісно зорієнтоване навчання на принципах демократизації та гуманітаризації, на засадах «партнерської» взаємодії вчителя з учнями. Інновації в освіті. Технологізоване й інтерактивне навчання літератури. Комп'ютерні технології в літературній освіті. Профільне навчання. Розвиток навчальних досягнень учнів та їх творчих здібностей. Інноваційна діагностика успішності. Неперервна освіта дорослих та післядипломна – вчителів-словесників. Методичне забезпечення фахової діяльності вчителя літератури. Оновлення мети й змісту літературної освіти, особистісно-зорієнтований підхід до навчання, демократизація та гуманітаризація шкільної справи.

Масові заходи з літератури. Джерела й форми викладу життєпису письменника. Прийоми вивчення індивідуального стилю митця на уроках літератури. Зміст, методи і форми виховної роботи з літератури. Педагогічні парадигми як базові моделі роботи вчителя літератури. Елементи літературознавчих методів XX століття у викладацькій роботі.

4. Завдання курсу.

- засвоєння студентами основних відомостей з історії й теорії методики літератури, шкільного літературознавства та практичної методики;
- оволодіння майбутніми словесниками методологічними принципами оцінки явищ словесного мистецтва;
- формування вмінь самостійної навчально-дослідної діяльності та креативної здатності майбутнього вчителя літератури використовувати набуте в нестандартних ситуаціях, виявляти конструктивність і прогностичність в організації й плануванні педагогічного процесу;
- плекання в студентів потреби до підвищення освітнього рівня та науково-дослідної праці впродовж життя;
- сприяння всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця;

– виховання високодуховної національно свідомої особистості педагога.
– У результаті вивчення предмета студенти повинні оволодіти такими **компетентностями:**

І. Загальнопредметні:

1) орієнтуватися в дискусійних питаннях курсу методики навчання української літератури;
2) знати основи шкільного курсу української літератури;
3) володіти психолого-педагогічними засадами навчання української літератури в загальнооосвітній школі;
4) формувати вміння аналізувати художні твори на основі знання теоретичних засад шкільного літературного аналізу;
5) уміти методично грамотно конспектувати першоджерела;
6) розвивати вміння виконувати самостійні практичні роботи: давати відповіді на проблемні запитання, моделювати шкільні ситуації, визначати й розв'язувати навчальні проблеми, творчо писати конспекти уроків і сценаріїв позакласних заходів, виготовляти наочні посібники тощо;
7) формувати вміння творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики;
8) володіти навичками підвищувати свій освітньо-кваліфікаційний рівень, вивчаючи фахову періодику;
9) формувати уявлення про методику навчання української літератури як основу підвищення якості шкільної літературної освіти;
10) уміти застосовувати досягнення національної та світової культури під час розв'язання особистих професійних та життєвих проблем;
11) формувати вміння чітко й логічно висловлювати власні думки завдяки засвоєнню основ культури мислення;
12) володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета літератури;
13) набути вміння власної оцінки історичних процесів в Україні та за її межами у зв'язку зі шкільною інтерпретацією художніх творів;
14) вільно орієнтуватися у вивченому матеріалі з курсу методики навчання української літератури;
15) володіти вмінням планувати та здійснювати самостійну пошукову діяльність;
16) формувати вміння наукової організації педагогічної праці;
17) уміти здійснювати пошук необхідної інформації, використовуючи довідкову літературу, електронні бази даних та ІКТ.

ІІ. Фахові:

1) орієнтуватися в концептуальних досягненнях методики навчання української літератури;
2) знати методологічні й теоретичні основи методики навчання української літератури;
3) критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;

4) володіти сучасною методичною термінологією;
5) засвоїти поняття про методику навчання української літератури як науку;
6) уміти застосовувати знання методичних основ проведення уроку української літератури;
7) формувати вміння оптимального проектування засвоєних методів навчання літератури;
8) засвоїти особливості створення літературних навчальних завдань для учнів із різними рівнями навчальних досягнень;
9) володіти специфікою вивчення життєпису письменника та його індивідуального стилю;
10) уміти спланувати й реалізувати етапи вивчення художнього твору.
11) знати технології шкільного аналізу художнього твору;
12) володіти методикою шкільного аналізу текстів різних жанрів;
13) уміти застосовувати методику позакласного читання з літератури, літератури рідного краю, вступних та підсумкових занять;
14) володіти технологією засвоєння теоретико-літературних понять;
15) засвоїти методику розвитку мовлення школярів на уроках української літератури;
16) знати основи використання наочності на уроках української літератури;
17) володіти методикою позакласної й факультативної роботи з української літератури;
18) засвоїти основи виховної роботи з української літератури.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійної та практичної підготовки.

6. Лектор: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики навчання мови та літератури О. Д. Мхитарян.

7. Форми і методи навчання: лекційні, практичні та лабораторні заняття з використанням традиційних та інноваційних методик, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється на основі тестування, виконання індивідуальних і групових завдань (проектування навчальних ситуацій, моделей уроків, розробка наочних матеріалів тощо), практичних, лабораторних і контрольних робіт, написання рефератів, повідомлень. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

(для заліку) 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

(для іспиту) 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають у ході іспиту.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Сучасна українська літературна мова (Вступ. Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Практикум з української мови).**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.10	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:14 *Модулів:*3 *Змістовних модулів:*4 *Загальна кількість годин: 4*20 год. *Тижневих годин:* II семестр – 2,5 год.	**Нормативна** Курс: I Семестр: I-II Лекції: 32 Практичні заняття: 100 Лабораторні заняття: 8 Самостійна робота: 280 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: свідоме практичне оволодіння українською літературною мовою, заснованому на вивченні її системи й підсистем – лексико-семантичної, фразеологічної, орфографічної, фонетичної і граматичної, а також закономірностей, які визначають використання тих або інших виражальних засобів відповідно до сучасних норм.

3. Опис курсу.

Модуль 1. *Вступ. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія*

Тема 1. Вступ. Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення й фахової підготовки вчителя середньої школи. Зміст, обсяг, завдання курсу, зв'язок із шкільним курсом української мови. З історії становлення і розвитку української мови. Українська мова – національна мова українського народу, форма її функціонування. Діалектна база сучасної української літературної мови. Поняття державної мови. Законодавче забезпечення державного статусу української мови. Соціолінгвістична ситуація в сучасній Україні.

Функції української літературної мови. Сучасна українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови: Писемна й усна форми української літературної мови. Функціональні стилі української літературної мови. Місце української мови серед слов'янських мов (у світовому комунікативному просторі).

Тема 2. Лексикологія. Слово як основна одиниця лексичної системи. Лексичне значення слова. Семантичні зв'язки у словниковому складі. Поняття лексеми. Типи лексичних значень слів. Основні типи переносних значень слів: метафора, метонімія, синекдоха.

Тема 3. Полісемія як лексико-семантичне явище. Омоніми, їх типи. Міжмовні омоніми. Розмежування омонімії та полісемії. Синоніми як лексико-семантичне явище. Синоніми, їх основні типи. Поняття про синонімічний ряд. Функції синонімів. Джерела синонімії. Антонімія як лексико-семантичне явище. Типи антонімів.

Тема 4. Характеристика лексики української мови за походженням. Основні історичні яруси слів у лексичному складі сучасної української мови. Співвідношення спільнослов'янської і власне української лексики. Лексичні запозичення з слов'янських мов. Старослов'янізми у складі лексики. Запозичення з неслов'янських мов: грецької, латинської та інших мов; їх адаптація у лексичній системі української мови. Лексичні кальки.

Тема 5. Лексики української мови за сферами вживання. Загальновживана і спеціальна. Діалектна лексика. Термінологічна і професійна лексика. Жаргонна і арготична лексика. Стилістична диференціація лексики української мови. Міжстильова (нейтральна лексика). Стилістично забарвлена лексика. Лексика усного мовлення (розмовна), її види. Лексика писемного мовлення (книжна), її види. Лексика офіційно-ділового, публіцистичного, наукового стилів.

Тема 6. Активний і пасивний склад української лексики. Застарілі слова в лексичній системі української мови. Архаїзми та історизмами, її характеристика та стилістичне використання. Нова лексика (неологізми), її характеристика та стилістичне використання.

Тема 7. Фразеологія як тип мовної одиниці. Українська фразеологія, предмет фразеології. Основні типологічні ознаки фразеологізмів. Класифікація фразеологізмів. Лексико-граматичні зміни фразеологічних одиниць. Зв'язок фразеологізмів з частинами мови. Багатозначність фразем; явища синонімії та антонімії у фразеології. Шляхи засвоєння фразеологізмів. Експресивно-стилістичні властивості фразеологізмів. Прислів'я та приказки. Крилаті слова. Фразеологічний аналіз тексту.

Тема 8. Українська лексикографія. Предмет і завдання лексикографії. Типи словників. Словники енциклопедичні та лінгвістичні. Відомості з історії української лексикографії. Характеристика найважливіших українських лексикографічних праць.

Модуль 2. *Практикум з української мови*

Тема 1. Вступ. Принципи українського правопису. Співвідношення між буквами та звуками. Правила переносу. Уживання літери ґ. Правопис ненаголошених голосних /о/, /е/, /и/.

Тема 2. Орфографія Уживання апострофа та знака м'якшення. Чергування голосних. Чергування у – в, і – й, з – із – зі (зо) як засіб милозвучності мови. Літери и, і в коренях після шиплячих і г, к, х.

Тема 3. Чергування приголосних. Зміни приголосних під час слово- і формотворення. Спрощення приголосних. Подвоєння букв на позначення подовження та збігу приголосних.

Тема 4. Правопис префіксів і суфіксів. Уживання великої літери.

Тема 5. Правопис складних іменників і прикметників.

Тема 6. Правопис прислівників і прислівникових сполучень, прийменників, сполучників і часток, зокрема частки не.

Тема 7. Відмінювання іменників. Ступенювання прикметників і прислівників. Правопис дієслів, дієприкметників, дієприслівників.

Тема 8. Правопис слів іншомовного походження. Передача слов'янських прізвищ українською мовою.
Тема 9. Пунктуація. Тире між підметом і присудком. Тире в простому реченні.
Тема 10. Розділові знаки в реченнях з однорідними членами. Однорідні та неоднорідні означення. Узагальнювальні слова при однорідних членах речення.
Тема 11. Розділові знаки в реченнях із відокремленими членами (узгодженими та неузгодженими означеннями, прикладками, обставинами, означеннями). Відокремлені уточнювальні члени речення.
Тема 12. Розділові знаки при словах, словосполученнях, конструкціях, граматично не пов'язаних із членами речення (вставні слова, вставлені конструкції, звертання, вигуки).
Тема 13. Виділення порівняльних зворотів комами, розділові знаки в складносурядних і складнопідрядних реченнях.
Тема 14. Розділові знаки при збігові сполучників. Розділові знаки в безсполучникових реченнях та складних синтаксичних конструкціях.
Модуль 3. *Фонетика та фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія*
Тема 1. Фонетика і фонологія. Акустичний і лінгвістичний аспекти вивчення звукового складу української мови. Фонематична та фонетична транскрипції. Предмет і завдання фонетики. Основні фонетичні одиниці мовлення: звук, склад, фонетичне слово, мовленнєвий такт, фраза. Предмет і завдання фонології. Поняття фонеми. Функції фонеми як мовної одиниці. Диференційні ознаки фонеми. Поняття "інваріант" (головний вияв) і "варіант" фонеми.
Тема 2. Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні фонеми. Фонетичний і фонологічний аналіз голосних. Фонетичний і фонологічний аналіз приголосних. Подовження приголосних в українській мові.
Тема 3. Фонетичні процеси, зумовлені сполучуваністю звукових одиниць у мовленнєвому потоці. Зміни приголосних у мовленнєвому потоці. Асиміляція приголосних, її різновиди. Дисиміляція приголосних. Різновиди дисиміляції. Спрощення в групах приголосних. Видозміни фонем у мовному потоці (за термінологією Н.І. Тоцької, модифікації фонем). Видозміни голосних фонем: акомодація, редукція, гармонійна асиміляція.
Тема 4. Чергування голосних і приголосних фонем. Найдавніші чергування голосних. Фонетичні (живі) та історичні чергування. Чергування голосних. Чергування приголосних. Чергування в групах приголосних. Історичне коментування чергувань.
Тема 5. Орфоепія. Орфоепічні норми української літературної мови. Орфоепія і культура усного мовлення. Аналіз сучасних орфоепічних норм української мови. Вимова голосних у наголошеній і ненаголошеній позиціях. Вимова приголосних у різних позиціях і вимова сполучень кількох приголосних. Вимова слів іншомовного походження. Евфонічні чергування голосних і приголосних.

Тема 6. Наголос в українській мові. Норми українського наголосу.
Тема 7. Склад, його фонетична будова. Складоподіл. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів. Інтонація. Паузи.
Тема 8. Графіка як розділ науки про мову. Поняття графеми. Український алфавіт та інші знаки, що використовуються в українському письмі. Співвідношення між буквами українського алфавіту і фонемами. Букви для позначення голосних і приголосних фонем. З історії письма.
Тема 9. Предмет і завдання орфографії. Теоретичні і практичні засади функціонування сучасних орфографічних норм. Історія становлення орфографічних норм української мови. Принципи української орфографії: фонетичний, фонематичний, історичний, семантико-диференційний. Поняття орфограми. Різновиди орфограм.

4. Завдання курсу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» є:

– засвоїти знання, що складають зміст сучасної української літературної мови як науки, усвідомити й запам'ятати систему лінгвістичних понять, оволодіти мовознавчою термінологією;
– дати студентам чіткі поняття про нормативність української літературної мови, сприяти ґрунтовному оволодінню орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними й стилістичними нормами сучасної української літературної мови;
– підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;
– виробити в студентів уважне й критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
– збагатити лексичний запас студентів новими термінами з фахової підготовки;
– навчити студентів самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

1. Володіння сучасною українською мовою в її літературній формі: знання фонетичних, лексико-семантичних особливостей та тенденцій розвитку мови.
2. Володіння графічними, орфоепічними, орфографічними, лексичними нормами сучасної української літературної мови.
3. Володіння основними методами лінгвістичного аналізу, зокрема лексикологічним.
4. Володіння методами і прийомами писемної та усної комунікації.
5. Уміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу з сучасної української мови.
6. Володіння термінологічним апаратом навчальної дисципліни.

7. Здатність продемонструвати знання основ дисципліни, зв'язків української мови та її типологічних співвідношень з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку.

8. Розуміння структури філологічної науки.

9. Здатність логічно та послідовно подати засвоєні знання.

ІІ. Фахові:

10. Системні знання про мову як засобу вираження думок і почуттів людини, практичних навичок володіння культурою мови, дотримання в усних і письмових висловлюваннях орфоепічних, орфографічних, лексичних, стилістичних норм, уміння користуватися лінгвістичними словниками; вироблення мовного смаку шляхом розширення філологічного світогляду, вміння використовувати набуті знання при роботі з мовним матеріалом.

11. Знання принципів українського правопису; уміння визначати орфограми та пунктограми в текстах на слух і пояснювати їх.

12. Здатність з'ясовувати поняття "слово" і роль слова як засобу називання (позначення) конкретних предметів, абстрактних понять, дій, ознак тощо; різні вияви відношень і зв'язків між словами.

13. Розуміння механізмів формування багатозначності слів, вміння порівнювати власне мовну (значеннєву) і художньо-зображальну (образну) природу метафори, метонімії, синекдохи; з'ясовувати лінгвістичну природу лексичної синонімії, принципи організації синонімічного ряду як осередку функціонування відповідного парадигматичного і значеннєвого зв'язку між словами; розкривати лінгвістичну суть і можливі сфери функціонування антонімів; з'ясовувати лінгвістичну природу омонімів, омографів й омофонів і відмінності між омонімічними та багатозначними словами шляхом використання наукових і лінгводидактичних джерел.

14. Вміння розрізняти й характеризувати слова за ознаками активного й пасивного функціонування шляхом використання відповідної інформації з наукової літератури, частотних і тлумачних словників, психолінгвістичних досліджень і власних дослідницьких спостережень; розрізняти й кваліфікувати історизми (застарілі слова, що називають не властиві сучасності реалії та абстрактні поняття) й архаїзми (не властиві сучасній українській літературній мові фонетичні і граматичні форми слів); з'ясовувати номінативну сутність неологізмів та оказіоналізмів на основі мовознавчих досліджень, лексикографічних джерел, аналізу індивідуальної мовної практики окремих майстрів художнього слова, наукових текстів, мови сучасних засобів масової інформації.

15. Здатність аналізувати функціональне співвідношення між літературно-нормативною лексикою і словами-діалектизмами (семантичними, лексичними, етнографічними); аналізувати значеннєву й формально-граматичну специфіку слів іншомовного походження.

16. Вміння з'ясовувати лінгвістичну природу фразеологізмів (фразеологічних зрощень, фразеологічних єдностей, фразеологічних сполук).

17.Знання предмету фонетики і фонології; функцій та диференційних ознак фонеми як мовної одиниці, механізмів чергувань голосних і приголосних фонем.

5.Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6.Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури В. М.Баденкова.

7.Форми і методи навчання: Усний виклад матеріалу (лекція, бесіда), проблемне навчання, робота з підручниками та додатковими джерелами, тренувальні вправи, спостереження над усним мовленням, спостереження, порівняння й аналіз мовних явищ, виразне читання текстів; специфічні прийоми: фонетичний, лексичний, фразеологічний розбори.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Сучасна українська літературна мова (Граматика української мови: основні граматичні поняття, морфеміка, словотвірна дериватологія. Морфологія)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.10	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:9 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин:* 270 год. *Тижневих годин:* I семестр – 1,7; II семестр – 3,3 год.	**Нормативний** Курс: II Семестр: I, II Лекції: 26 Лабораторні заняття: 14 Практичні заняття: 50 Самостійна робота: 180 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: формування в студентів мовно-лінгвістичних компетенцій – комплексу лінгвістичних знань про мову як суспільне явище і систему, що охоплює фонетику, лексику, морфологію, синтаксис, стилістику тексту і культуру мовлення та постійно розвивається, вироблення вмінь оперувати лінгвістичними знаннями у професійній та науково-дослідницькій діяльності.

3. Опис курсу:

Змістовий модуль 1. Граматика української мови: основні граматичні поняття, морфеміка, словотвірна дериватологія

Тема 1. Граматика сучасної української літературної мови

Граматика української мови як учення про її морфологічну та синтаксичну будову. Морфологія та синтаксис як розділи граматики. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія, граматичне значення слова у його відношенні до лексичного. Способи вираження граматичного значення слова граматичною формою слова. Синтетичні й аналітичні форми слів. Граматичні категорії. Системи граматичних категорій в українській мові. Морфологічні, синтаксичні та лексико-граматичні категорії. Поняття грамеми.

Тема 2. Словотвір і морфеміка сучасної української літературної мови

Словотвір як учення про мотивацію і творення похідних слів. Твірна основа і словотворчий формант. Словотвірний тип і словотвірне значення. Способи словотвору в сучасній українській мові. Словотвір іменників. Словотвір прикметників. Словотвір дієслів. Словотвір прислівників. Принципи словотвірного аналізу.

Морфеміка як тип мовної одиниці. Морфемний склад слова. Поняття про морфему. Типи морфем в українській мові. Морфи як варіанти морфем. Кореневі й афіксальні морфеми. Словотворчі, формотворчі і словозміні афікси. Поняття нульової морфеми. Основа слова і закінчення. Основні зміни в морфемній будові слова: спрощення, перерозклад, ускладнення. Принципи морфемного аналізу слів.

Змістовий модуль 2. Морфологія

Тема 1. Морфологія як граматичне вчення про систему форм слова та засоби їх вираження. Поняття про словоформу. Взаємозв'язок між словом і словоформою. Частини мови та принципи їх виділення в українській мові. Повнозначні та службові частини мови. Проблема займенникових слів, нечастиномовні слова – морфеми і слова – речення, ступені й різновиди взаємопереходу частин мови.

Тема 2. Іменник

Іменник як частина мови. Семантико-граматичні ознаки його виділення. Лексико-граматичні розряди іменників: іменники - власні та загальні назви, назви істот і неістот, конкретні, абстрактні та збірні іменники, іменники з речовим значенням. Перехід іменників одного розряду до іншого.

Морфологічні категорії роду, числа і відмінка іменника. Поділ на відміни і групи. Морфологічний аналіз іменника.

Граматичні категорії іменника. Категорія роду, її значення, морфологічне, синтаксичне та лексичне вираження. Формально-граматичні та значеннєві принципи розподілу іменників за родами. Іменники спільного та подвійного роду. Хитання в роді іменників.

Категорія числа, її значення та граматичні засоби вираження. Іменники, що мають форму тільки однини або форму тільки множини. Категорія відмінка.

Відмінкова система сучасної української літературної мови. Кличний відмінок у парадигмі іменника. Основні значення відмінків.
Словозміна іменників. Поняття про парадигму іменників. Повна та неповна парадигма. Принципи поділу іменників на відміни та групи. Характеристика парадигм іменників I, II, III та IV відмін. Розмежування варіантів відмінкових форм. Невідмінювані іменники. Відмінювання іменників pluralta tantum. Іменники з ознаками прикметникової парадигми. Словотвір іменників.

Тема 3. Прикметник

Прикметник. Поняття про прикметник як частину мови. Специфіка граматичних категорій прикметника. Лексико-граматичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Перехід відносних у якісні, присвійних – у відносні та якісні. Здатність прикметників формувати синонімічні ряди, вступати в антонімічні відношення, розвивати переносні значення.
Короткі та повні прикметника. Стягнені та нестягнені форми повних прикметників. Ступені порівняння як форми якісних прикметників.
Особливості відмінювання та правопису прикметників. Творення та значення вищого та найвищого ступенів порівняння. Аналітичні форми ступенів порівняння.
Відмінювання прикметників твердої та м'якої групи. Проблема кількості відмінюваних грамем прикметника. Словотвір прикметників якісних, відносних, присвійних. Творення прикметників від географічних назв. Прикметники, утворені складанням основ, їх правопис. Перехід прикметників у іменники.

Тема 4. Числівник

Числівник. Проблема частиномовної природи числівника.. Розмежування числівників та інших слів з кількісним значенням. Числівник як частиномовна морфологічна периферія. Специфіка вияву граматичних категорій числівника. Функціональні розряди числівників: власне-якісні, збірні, дробові, неозначено-кількісні. Особливості їх вживання. Питання про порядкові числівники. Структурні типи числівників: прості, складні та складені. Відмінювання різних розрядів числівників. Аналіз специфіки парадигм кількісних числівників у сучасній українській літературній мові. Синтаксичні функції числівників.

Тема 5. Займенник

Займенник. Займенникові слова в системі частин мови. Співвідношення займенників за значенням, морфологічними ознаками та синтаксичною роллю в реченні з іншими частинами мови - іменниками, прикметниками, числівниками.
Лексико-граматичні розряди займенників. Граматичні категорії займенників. Специфічні випадки функціонування займенників. Явище прономіналізації. Словотвірні характеристики займенників. Словозміна.

Тема 6. Дієслово як частина мови

Дієслово. Поняття про дієслово як частину мови. Система дієслівних утворень в українській мові. Неозначена форма дієслова. Типи дієслівних

основ. Поділ дієслів на класи за співвідношенням з основами інфінітива та теперішнього часу. Поділ дієслів на дієвідміни.
Категорія виду дієслова. Протиставлення форм доконаного та недоконаного виду у видовій парі. Способи творення форм доконаного та недоконаного виду. Видова пара.
Дієслівні категорії способу і часу. Категорія особи
Категорія особи дієслова та числа. Дієслова з неповною особовою парадигмою. Безособові дієслова. Категорія часу та роду дієслова. Система дієслівних часів у сучасній українській літературній мові, їх творення та значення. Пряме та переносне вживання часових форм дієслова. Категорія способу дієслова. Дійсний, умовний та наказовий способи, їх творення та значення.
Категорії перехідності/неперехідності та стану дієслова
Загально дієслівна категорія перехідності-неперехідності дієслова. Перехідні дієслова та засоби їх вираження. Неперехідні дієслова та засоби їх вираження. Валентність дієслова.
Категорія стану дієслова та її зв'язок з перехідністю-неперехідністю. Дієслова активного стану, їх засоби вираження. Дієслова пасивного та зворотно-середнього стану.
Дієприкметник. Дієприслівник
Дієприкметник як форма дієслова та прикметникові характеристики дієприкметника. Граматичні категорії дієприкметника.
Творення дієприкметників. Активні дієприкметники теперішнього часу, їх значення та вживання. Пасивні дієприкметники минулого часу обох видів. Перехід дієприкметників у іменники та прикметники. Дієслівні форми на -но, -то.
Дієприслівник як форма дієслова. Дієслівні та прислівникові характеристики дієприслівника. Значення дієприслівників доконаного та недоконаного видів. Творення та синтаксична роль дієприслівників. Перехід дієприслівників у прислівники та прийменники.
Тема 7. Прислівник. Станівник. Модальник
Прислівник Значення прислівників як слів, що виражають статичну ознаку іншої ознаки. Морфологічні ознаки, синтаксична роль прислівників. Групи прислівників за означенням. Ступені порівняння означальних прислівників.
Творення прислівників (від прикметників, іменників, числівників, займенників, дієслів). Перехід у прислівники інших частин мови. Перехід прислівників у прийменники, сполучники, частки.
Слова категорії стану та їх місце в системі частин мови. Частиномовна база станівника. Лексико-семантичні групи слів категорії стану. Поняття про модальність і модальні слова. Формування модальника та його частиномовний статус. Семантичні розряди модальних слів. Морфологічні та синтаксичні властивості модальника.
Тема 8. Службові частини мови. Вигук
Прийменники як службові слова, що виражають відношення (просторові, часові та інші) між повнозначними словами. Морфологічний склад

прийменників. Перехід самостійних слів і словосполучень у прийменники. Вживання прийменників з певними відмінками іменників і субстантивованих слів. Полісемія прийменників. Ознайомлення прийменників. Синонімія прийменників.

Сполучники як службові слова, що виражають зв'язок між словами в реченні, між частинами речень. Синтаксичні функції сполучників. Морфологічний склад сполучників. Сполучники сурядності і підрядності, їх групи. Сполучні слова їх відмінність від сполучників. Перехід повнозначних слів у сполучники.

Частки як службові слова, що вносять певні відтінки у значення слів чи рівень. Групи часток за значенням. Функції часток. Частки словотворчі і формотворчі. Правопис часток в українській мові.

4. Завдання курсу.

- засвоїти знання, що складають зміст сучасної української літературної мови як науки, усвідомити й запам'ятати систему лінгвістичних понять, оволодіти мовознавчою термінологією;
- усвідомити поняття про нормативність української літературної мови, сприяти ґрунтовному оволодінню орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними й стилістичними нормами сучасної української літературної мови;
- підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;
- виробити критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
- збагатити лексичний запас новими термінами з фахової підготовки;
- навчити самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

1) володіння українською мовою в її літературній формі;
2) знання фонетичних, лексичних, граматичних, семантичних, стилістичних особливостей та тенденцій розвитку мови;
3) уміння аналізувати мову в її сучасному стані, використовуючи систему основних понять і термінів сучасної української літературної мови;
4) уміння користуватись довідковими й лексикографічними джерелами;
5) знання основних теорій сучасної української мови як теоретичної бази дослідницької діяльності;
6) - володіння термінологічним апаратом.

ІІ. Фахові:

1) знання основних понять морфеміки, словотвору, граматики й морфології;

2) знання принципів виділення частин мови в сучасній українській мові; ознак повнозначних і службових частин мови;
3) знання лексичних, морфологічних і синтаксичних особливостей кожної з частин мови;
4) знання особливостей творення частин мови та правопису;
5) уміння ідентифікувати й кваліфікувати з функціонального погляду всі різновиди морфем (кореневі, префіксальні, суфіксальні, інтерфікси, флексії);
6) уміння аналізувати морфемну структуру слова як системно упорядковану єдність його значущих складових частин (морфем і комбінацій морфем), характеризувати типові зміни у морфемній структурі слова (перерозклад – зміну морфемних меж у слові; опрощення – перетворення членованої основи в нечленовану; ускладнення – виділення афіксальних морфем у первісно нечленованих основах; декореляції – заміни функціональної значущості морфем);
7) уміння ідентифікувати й визначати лінгвістичну сутність властивих українській мові способів словотворення;
8) уміння використовувати в інтерпретації українського словотворення з навчально-розвивальною метою відомості про реальне функціонування таких категорій, як словотвірна парадигма, словотвірне гніздо, словотвірний ланцюжок, словотвірний тип;
9) уміння конкретизувати абстрактну суть таких понять, як граматика, морфологія, граматична система;
10) уміння з’ясовувати лінгвістичну природу граматичної форми, граматичного значення, граматичного способу, граматичної категорії;
11) уміння аналізувати лінгвістичну й когнітивну природу частин мови; з’ясовувати значення поняття „частина мови”;
12) уміння з’ясовувати складну частиномовну природу іменника; зміст понятть „відміна”, „парадигма”;
13) уміння з’ясовувати лінгвістичну сутність іменникової категорії відмінка; розкривати мотивацію термінологічного позначення відмінків; аналізувати значення відмінкових форм іменника у структурі речення (суб’єктні, об’єктні, означальні, обставинні), характеризувати взаємодію прийменників і відмінкових форм іменника;
14) уміння аналізувати лінгвістичну природу прикметника як однієї з чотирьох основних частин мови, з’ясовувати когнітивну сутність ознаки (сукупність ознак) як обов’язкової умови виділення окремого предмета (розмежування однотипних або різних предметів) позамовної дійсності, звертаючи увагу на позначення прикметниками якісних (виділюваних поза відношеннями до інших предметів) і відносних (виділюваних через зв’язки одного предмета з іншим) ознак;
15) уміння з’ясовувати засади виділення лексико-граматичного розряду якісних прикметників; мовне відображення градації ознак за допомогою спеціальних форм – ступенів порівняння якісних прикметників;

16) уміння з’ясовувати лінгвістичну й когнітивну природу лексико-граматичного розряду відносних прикметників;

17) уміння з’ясовувати принципи прикметникової словозміни, репрезентованої відповідними парадигмами, обґрунтовувати чинність початкової форми прикметникової лексичної одиниці – називного відмінка однини чоловічого роду, характеризувати розрізнення твердої і м’якої груп прикметників;

18) уміння обґрунтовувати виділення в системі повнозначних частин мови числівника як окремого лексико-граматичного класу слів з властивою йому специфікою реалізації морфологічних категорій роду, числа й відмінка;

19) уміння з’ясовувати розвиток кількісних числівників, представлених структурними розрядами – назвами одиниць першого десятка; одиниць другого десятка, назвами десятків, сотень, дробовими числівниками; пояснювати частиномовну специфіку іменникових числових назв на тлі власне числівників;

20) уміння з’ясовувати частиномовну природу займенника, обґрунтовувати засади виділення семантичних розрядів займенника, характеризувати поділ займенників за граматичними ознаками на іменникові, прикметникові, числівникові, прислівникові;

21) уміння аналізувати й обґрунтовувати лінгвістичну сутність дієслова як найважливішої самостійної частини мови; з’ясовувати принципи й конкретні засоби творення дієслів одного виду від дієслів іншого виду; розкривати зміст поняття „видова пара”; коментувати в раціональному інформативному обсязі співвідношення і взаємозв’язки між дієслівним видом як граматичною категорією й аспектологічною категорією способів дієслівної дії;

22) уміння з’ясовувати лінгвістичну специфіку дієслівної граматичної категорії часу; аналізувати категоріальне значення форм теперішнього, майбутнього, минулого часів; коментувати взаємозв’язки між граматичними категоріями виду й часу;

23) уміння з’ясовувати лінгвістичну природу морфологічної категорії способу дієслова; характеризувати значення і творення дійсного, умовного й наказового способів;

24) уміння з’ясовувати лінгвістичну специфіку лексико-граматичної категорії перехідності (неперехідності); пояснювати зміст поняття „перехідність” дієслова;

25) уміння з’ясовувати частиномовну природу прислівника як незмінного лексико-граматичного класу слів, різноманітного за джерелами становлення (застиглі давні прикметникові форми, адвербіалізовані безприйменникові і прийменникові відмінкові форми іменників тощо) та синтаксичними функціями;

26) уміння з’ясовувати функціональне призначення прийменників і сполучників як важливих засобів вираження формальних і значеннєвих зв’язків між словами у реченні й між частинами складного речення; функціональне призначення часток.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури І. А.Корнієнко.

7. Форми і методи навчання: лекційні, практичні та лабораторні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання: перевірка виконання індивідуальних завдань, контрольних і практичних робіт, завдань для самостійної роботи. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирибальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. Накопичення балів регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Сучасна українська літературна мова (Українська діалектологія)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.10	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:2 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин: 6*0 год. *Тижневих годин:* III семестр – 2 год.	**Нормативна** Курс: II Семестр: III Лекції: 6 Практичні заняття: 14 Самостійна робота: 40 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: ознайомлення з українськими говорами та їхніми особливостями, на основі яких сформована сучасна українська літературна мова, виявлення значення діалектної мови як об'єкта дослідження, формування вмінь й навичок на основі практичного застосування цих знань.

3. Опис курсу.

Тема 1. Вступ. Діалектологія як розділ мовознавства. Українська діалектологія: основні поняття, діалектні одиниці та дослідження. Предмет і завдання української діалектології. Джерела та методи вивчення народних говорів. Зв'язки з історією, етнографією, ономастикою. Вивчення української мови у просторовій проекції. Діалектне членування української мови. Історія формування українських говорів та наріч. Історія групування говорів. Говірки Середньої Наддніпрянщини – основа сучасної української літературної мови.

Тема 2. Історія української діалектології. Загальні відомості про розвиток діалектологічних досліджень в Україні від перших діалектологічних спостережень XVIII ст. до сучасного їх стану (простежується розширення проблематики та географії досліджень, удосконалення методики

опрацювання діалектного матеріалу і т. ін.), огляд лексикографічних та лінгвогеографічних праць, монографічних досліджень з української діалектології, вклад окремих учених та наукових шкіл у розвиток цієї галузі мовознавства.

Тема 3. Українська діалектна лексикографія. Упорядкування методики лексикографічної роботи. Загальні та тематичні діалектні словники. Сучасна вітчизняна лінгвістична географія. Упорядкування методики лінгвогеографічних досліджень. «Атлас української мови» та регіональні атласи. Актуальні завдання української діалектології.

Тема 4. Діалектні особливості говорів української мови. Історичний розвиток фонетичної системи українських говорів. Розвиток етимологічних *о, *е в новозакритому складі на діалектному ґрунті. Історичний коментар до рефлексів давнього *ě в говорах української мови. Розвиток давніх голосних *у, *і на діалектному ґрунті. Еволюція давнього голосного *m. Кількісний та якісний склад українського діалектного консонантизму в історичному розвиткові. Історичний розвиток системи словозміни українських говорів. Історія типів відмін та відмінкових форм іменників української народної мови. Еволюція відмінкових форм прикметників в українській діалектній мові. Історія форм особових, зворотного та неособових займенників в українських говорах. Формування діалектних особливостей українського дієвідмінювання. Історія форм минулого часу української народної мови. Еволюція форм вираження майбутньої дії. Історія парадигми умовного способу.

Тема 5. Українська діалектна лексика. Діалектизми в українській літературній мові.

Тема 6. Морфологія діалектної української мови. Історія типів відмін та відмінкових форм іменників української народної мови. Еволюція відмінкових форм прикметників в українській діалектній мові. Історія форм особових, зворотного та неособових займенників в українських говорах. Формування діалектних особливостей українського дієвідмінювання. Історія форм минулого часу української народної мови. Еволюція форм вираження майбутньої дії. Історія парадигми умовного способу.

Тема 7. Діалектний синтаксис.

4. Завдання курсу.

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

–визначити місце дисципліни в системі підготовки студентів-філологів, її узагальнений характер та практичне значення;
–усвідомити поняття про нормативність української літературної мови, сприяти ґрунтовному оволодінню орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними й стилістичними нормами сучасної української літературної мови;
– підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;

– виробити критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
– збагатити лексичний запас новими термінами з фахової підготовки;
– ознайомити студентів з основними діалектними одиницями (наріччя, говір, говірка) та окреслити межі поширення й мовні особливості різних рівнів трьох наріч української діалектології – північного, південно-західного та південно-східного та кожного українського говору;
– показати основні діалектологічні дослідження в українській лінгвістиці та сформувати методологічну основу ведення таких досліджень;
– сформувати основні навички аналізу діалектних текстів.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

− володіння українською мовою в її літературній та діалектній формі;
− знання шляхів розвитку й становлення української літературної мови та особливостей діалектної мови як її генетичного джерела;
− знання про мову як багатофункціональну знакову систему і суспільне явище, розуміння основних процесів, що відбуваються в мові, розширення філологічного світогляду;
− знання лінгвістичної та країнознавчої специфіки і своєрідності української мови та культури;
− уміння користуватись довідковими й лексикографічними джерелами;
− володіння термінологічним апаратом.

ІІ. Фахові

− уміння розпізнавати наріччя і говори української мови, визначати межі їх поширення на лінгвістичній карті;
− уміння за фонетичними, лексичними та граматичними особливостями визначити, до якого з говорів української мови належить певний текст;
− уміння на слух визначати, носієм якого з говорів української мови є мовець, проаналізувавши його мовлення.
− уміння збирати, систематизувати та аналізувати діалектологічний матеріал, виділяти основні риси рідної говірки;
− володіння основними поняттями та лінгвістичними термінами навчальної дисципліни.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури В. М.Баденкова.

7. Форми і методи навчання: Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, вправи, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним

матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; специфічні прийоми: фонетичний, граматичний розбори.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Сучасна українська літературна мова (Синтаксис. Словосполучення. Просте речення. Просте ускладнене речення)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.10	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 8 *Модулів: 2* *Змістовних модулів: 4* *Загальна кількість годин:* 240 год. *Тижневих годин:* V с. - 3,3 г., VI с - 4,3 г.	**Нормативна** Курс: III Семестр: V, VI Лекції: 30 год. Практичні заняття: 46 год. Лабораторні заняття: 12 год. Самостійна робота: 124 год. Вид контролю: залік, екзамен (курсова робота)

2. Мета курсу: практично оволодіти українською літературною мовою, заснованому на вивченні її системи й підсистем – лексико-семантичної, фонетичної і граматичної, а також закономірностей, які визначають використання тих або інших виражальних засобів відповідно до сучасних норм.

3. Опис курсу.

Модуль 1. Синтаксис. Словосполучення. Просте речення.

Тема 1. Синтаксис. Загальні питання. Загальне поняття про синтаксис. Зв'язок синтаксису з іншими лінгвістичними розділами та дисциплінами. Типи синтаксичних одиниць. Синтаксичні зв'язки і відношення (предикативні, підрядні, сурядні).

Тема 2. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. Словосполучення та його відношення до слова і речення. Типи словосполучень за будовою (за кількісним принципом). Типи синтаксичного зв'язку слів у словосполученнях. Типи підрядних словосполучень за морфологічною ознакою стрижневого (основного) слова. Засоби зв'язку слів у словосполученнях. Смислові відношення між словами у словосполученні.

Тема 3. Речення як основна одиниця синтаксису. Речення та судження. Основні ознаки речення: предикативність, модальність і часова співвіднесеність, семантико-інформативна й інтонаційна завершеність та ін.

Основні аспекти вивчення речення: семантичний, формально-граматичний, комунікативний. Типи речень за комунікативним призначенням.

Тема 4. Просте двоскладне речення. Поняття про двоскладне речення. Вираження предикативності у двоскладному реченні. Особливості семантичної структури двоскладного речення. Головні члени та їх роль у синтаксичній та семантичній організації двоскладного речення. Поняття про другорядні члени речення. Повні та неповні речення. Структурно-семантичні різновиди неповних речень. Еліптичні речення. Приєднувальні конструкції як специфічні різновиди повних та неповних речень.

Тема 5. Головні та другорядні члени речення. Традиційне вчення про члени речення. Класифікація членів речення на основі синтаксичних зв'язків. Головні члени речення, їх роль у структурі простого речення. Координація підмета і присудка Другорядні члени речення, їх роль у структурі простого речення. Нові підходи до класифікації членів речення.

Тема 6. Підмет як головний член двоскладного речення. Типи підмета та способи його вираження: а) прості підмети; б) складені підмети.

Тема 7. Присудок як головний член двоскладного речення. Типи присудків за морфологічним способом вираження та будовою. Дієслівний присудок. Простий дієслівний присудок, способи його вираження. Ускладнені форми простого присудка. Дієслівний складений присудок, способи його вираження. Характер допоміжного дієслова. Дієслівний складний присудок. Синонімічність різних форм присудка. Координація простого і складеного присудків з підметом. Іменний складений присудок. Питання про іменний присудок з нульовою зв'язкою. Зв'язка як складова частина іменного складеного присудка, типи зв'язок. Способи вираження іменної частини складеного присудка. Складний іменний присудок. Складні присудки змішаного типу. Синоніміка різних форм іменного присудка.

Тема 8. Другорядні члени речення. Додаток. Означення. Обставина. Загальне поняття про непоширені та поширені речення. З історії питання про другорядні члени речення. Принципи їх класифікації. Додаток як синтаксичне вираження об'єкта: прямий / непрямий; придієслівні / приіменні та додатки при словах категорії стану; вивчення додатка у загальноосвітній школі. Означення як синтаксичне вираження ознаки: узгоджене / неузгоджене; прикладка як різновид означення; її правопис; вивчення означення у загальноосвітній школі. Обставина як синтаксичне вираження дії, процесу, стану, ознаки: групи обставин за значенням; вивчення обставин у загальноосвітній школі.

Тема 9. Поняття про односкладне речення. Характер головного члена в них. Односкладні речення і судження. Поширені і непоширені, повні і неповні односкладні речення. Односкладні речення – синонімічні паралелі двоскладних. Класифікація односкладних речень:означено-особові речення, неозначено-особові речення, узагальнено-особові речення, безособові речення, інфінітивні речення, номінативні речення, ґенетивні речення. Структурно-семантичні типи нечленованих речень. Розрізнення нечленованих і неповних речень.

Модуль 2. Просте ускладнене речення.

Тема 1. Поняття про просте ускладнене речення. Основні різновиди ускладнених речень.

Тема 2. Речення з однорідними членами. Поняття про ряд однорідних членів речення. Характеристика ряду однорідних членів. Узагальнюючі слова при них. Питання про речення з однорідними присудками. Однорідні та неоднорідні означення.

Тема 3. Речення з відокремленими другорядними членами. Поняття про відокремлення. Основні умови відокремлення другорядних членів. Напівпредикативні відношення привідокремлених другорядних членах. Відокремлення означень, узгоджених і неузгоджених. Синонімія відокремлених означень і підрядних означальних речень. Пунктуація при відокремлених означеннях.

Тема 4. Відокремлення прикладок. Засоби вираження непоширених і поширених відокремлених прикладок. Синонімія відокремлених прикладок і підрядних речень. Пунктуація при відокремлених прикладках. Відокремлення обставин. Засоби вираження непоширених і поширених відокремлених обставин. Синонімія відокремлених обставин і підрядних обставинних речень. Пунктуація при відокремлених обставинах. Відокремлені додатки.

Тема 5. Вставні конструкції у структурі поширеного речення. Функціонально-семантичні різновиди вставних конструкцій. Уточнюючі слова та звороти в складі простого речення та їх синтаксична роль. Пунктуація в реченнях з уточнюючим членами.

Тема 6. Вставлені конструкції у структурі поширеного речення. Функціонально-семантичні різновиди вставлених конструкцій.

Тема 7. Звертання. Загальна характеристика. Значення та способи вираження звертання, його місце в реченні. Інтонація при звертанні. Порядок слів у простому реченні. Прямий та непрямий порядок слів.

4. Завдання курсу – показ процесу виникнення та розвитку української мови, вивчення змін її фонетичної системи й граматичної будови, відбитих у пам’ятках письма чи реконструйованих, їх хронологізація; розкриття внутрішніх законів, як успадкованих, так і тих, що виникли пізніше (на ґрунті української мови), які зумовили розвиток фонетичної системи та граматичної будови української мови в напрямі до її сучасного стану.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***компетентностями***:

І. Загальнопредметні:

− володіння сучасною українською мовою в її літературній формі, розуміння її діалектного різноманіття;

− знання зв’язків української мови та її типологічного співвідношення з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку;

− знання основ теорії писемної та усної комунікації, володіння її методами і прийомами;

− уміння аналізувати українську мову у діахронічному та синхронічному аспектах, використовуючи систему основних понять і мовознавчих термінів;
− володіння основними методами лінгвістичного аналізу;
− володіння методами і прийомами створення різних видів і типів текстів;
− володіння методами і прийомами аналізу, інтерпретації та трансформації різних видів і типів текстів;
− вміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу з сучасної української мови;
− володіння навичками бібліографічного розшуку; знання основних бібліографічних пошукових систем, володіння прийомами бібліографічного опису різних джерел;
− володіння сучасними методами і прийомами опрацювання інформації в галузі професійної діяльності.

ІІ. Фахові:

− з'ясовувати предмет синтаксису сучасної української мови, синтаксичну специфіку словосполучення;
− з'ясовувати й обґрунтовувати ознаки речення як базової одиниці синтаксичного рівня мови;
− теоретично інтерпретувати поняття простого (двоядерного, одноядерного) та простого ускладненого (двоядерного, одноядерного) речень й практично визначати його ознаки;
− практично визначати й аналізувати подані вище конструкції, пояснювати вживання розділових знаків у них.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри А.А.Зинякова

7. Форми і методи навчання: усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, виконання вправ та тестових завдань, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз; інтерактивні імітаційні методи (ситуативні завдання); специфічні прийоми: граматичний аналіз лексем.

8. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. До заліку 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача; на іспиті – 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на самому іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Сучасна українська літературна мова (Синтаксис складного речення)**

1. Ідентифікація

Шифр:	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:5 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин:* 150 год. *Тижневих годин:* VII семестр – 1,7; VIII семестр – 2,7 год.	**Нормативний** Курс: IV Семестр: VII, VIII Лекції: 22 Лабораторні заняття: 8 Практичні заняття: 30 Самостійна робота: 90 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: формування в студентів мовно-лінгвістичних компетенцій – комплексу лінгвістичних знань про мову як суспільне явище і систему, що охоплює фонетику, лексику, морфологію, синтаксис, стилістику тексту і культуру мовлення та постійно розвивається, вироблення вмінь оперувати лінгвістичними знаннями у професійній та науково-дослідницькій діяльності.

3. Опис курсу:

Модуль 1. Складне речення. Складносурядне речення. Складнопідрядне речення

Тема 1. Складне речення як синтаксична конструкція. Проблеми дослідження складного речення. Визначальні граматичні та семантичні ознаки складного речення. Засоби зв’язку частин складного речення. Формально-синтаксична та семантико-синтаксична структура складного речення. Комунікативна організація складного речення. Поділ складних речень за основними засобами зв’язку на сполучникові та безсполучникові.

Тема 2. Складносурядне речення в системі складного речення. Засоби вираження синтаксичних зв’язків і змістових відношень між частинами складносурядного речення. Структурно-семантичні типи складносурядних речень, виділювані на основі єдності характеру синтаксичних зв'язків і семантичних відношень між компонентами. Речення з єднальними, зіставно-протиставними, розділовими та градаційними сполучниками. Складносурядні речення відкритої та закритої структур. Складносурядні багатокомпонентні конструкції.

Тема 3. Складнопідрядне речення як тип синтаксичної конструкції. Складнопідрядне елементарне речення. Структурні особливості складнопідрядних речень. Функції сполучних слів і сполучників у складнопідрядному реченні. Вказівні слова як факультативні та обов’язкові компоненти в головній частині. Принципи класифікації складнопідрядних речень.

Тема 4. Складнопідрядні елементарні речення нерозчленованої структури. Характеристика складнопідрядних речень у зв’язку з функцією підрядної

частини. Семантико-структурні типи складнопідрядних речень нерозчленованої структури.

Тема 5. Складнопідрядні елементарні речення розчленованої структури. Різновиди складнопідрядних речень із підрядними обставинними. Складнопідрядні речення з підрядними супровідними. Складнопідрядні речення з пояснювальними відношеннями між предикативними частинами.

Тема 6. Складнопідрядне багатокомпонентне речення. Речення з кількома підрядними частинами, різновиди зв'язку підрядних частин у їх межах.

Складнопідрядні речення з неоднорідною супідрядністю, послідовною підрядністю та однорідною супідрядністю. Поняття про контаміновані складнопідрядні багатокомпонентні речення.

Модуль 2. Складне безсполучникове речення. Багатокомпонентне складне речення з різними видами зв’язку. Період як своєрідна синтаксична структура. Складне синтаксичне ціле як синтаксична одиниця і компонент тексту. Конструкції з чужим мовленням. Основи української пунктуації

Тема 1. Складне безсполучникове речення

Проблема статусу складних безсполучникових речень. Складні безсполучникові елементарні речення з однорідними та неоднорідними частинами та їх основні різновиди. Складні безсполучникові багатокомпонентні речення та їх типи.

Тема 2. Складне речення з різними видами зв’язку.

Складні речення із сурядністю і підрядністю та їх різновиди. Складні речення з підрядністю і сурядністю.

Складне сполучниково-безсполучникове речення. Конструкції з сурядністю і безсполучниковістю; з підрядністю і безсполучниковістю; з сурядністю, підрядністю і безсполучниковістю.

Тема 3. Період як своєрідна синтаксична структура.

Структурно-семантичні особливості періоду. Семантико-синтаксичні відношення між частинами періоду.

Тема 4. Складне синтаксичне ціле як синтаксична одиниця і компонент тексту.

Засоби зв’язку його компонентів: семантична пов’язаність речень, єдність їх змісту, лексичні, морфологічні, синтаксичні та ритмомелодійні засоби. Абзац як композиційно-комунікативна одиниця, його роль у членуванні тексту. Текст як об'єкт синтаксично-комунікативного аналізу. Функціонально-комунікативні різновиди текстів. Монологічне мовлення як комунікативна та семантико-синтаксична форма усного і писемного тексту. Діалогічне мовлення.

Тема 5. Конструкції з чужим мовленням.

Засоби передачі чужого мовлення, співвідношення форм прямої та непрямої мови.

Тема 6. Основи української пунктуації.

Система розділових знаків. Структура речення та пунктуація. Інтонація речення та пунктуація. Огляд вживання розділових знаків у простому та складному реченнях. Використання засобів пунктуації для вираження емоційно-змістових відношень речення.

4. Завдання курсу:

– закріпити, систематизувати й узагальнити знання, уміння й навички, здобуті студентами у шкільному курсі української мови;

– поглибити знання про будову української мови, її історію і розвиток у процесі становлення, формування й еволюції української нації;

– прищепити студентам любов і повагу до рідного слова, пояснити роль і значення мови в житті кожної людини й суспільства зокрема;

– сформувати на основі мовного матеріалу уміння й навички творчого підходу до вирішення проблем гуманітарних наук, а також сприяти розвитку таких умінь і навичок як аналіз й синтез на ґрунті мовних явищ;

– формувати вміння вільного користування обома формами української мови − усною і писемною, дотримуючись норм літературної мови, уникаючи мовних помилок;

– навчати студентів вільно, зв’язно, логічно, точно, доречно й виразно викладати свої думки, користуючись багатством і різноманітністю мовних засобів, що властиві українській мові якмові високої культури;

– прищеплювати студентам навички й уміння творчої самостійної роботи в процесі підготовки до практичних і семінарських занять з української мови;

– формувати уміння та навички опрацювання науково-лінгвістичної літератури.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***компетентностями:***

І. Загальнопредметні:

− володіння сучасною українською мовою в її літературній формі, розуміння її діалектного різноманіття;

− знання зв’язків української мови та її типологічного співвідношення з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку;

− знання основ теорії писемної та усної комунікації, володіння її методами і прийомами;

− уміння аналізувати українську мову у діахронічному та синхронічному аспектах, використовуючи систему основних понять і мовознавчих термінів;

− володіння основними методами лінгвістичного аналізу;

- володіння методами і прийомами створення різних видів і типів текстів;
- володіння методами і прийомами аналізу, інтерпретації та трансформації різних видів і типів текстів;
- уміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу з сучасної української мови;
- володіння навичками бібліографічного розшуку; знання основних бібліографічних пошукових систем, володіння прийомами бібліографічного опису різних джерел;
- володіння сучасними методами і прийомами опрацювання інформації в галузі професійної діяльності.

ІІ. Фахові:

- з'ясовувати предмет синтаксису сучасної української мови та основні поняття, пов'язані з синтаксисом складного речення;
- теоретично інтерпретувати поняття складного речення (типи, структура, засоби зв'язку предикативних частин та семантико-синтаксичні відношення між ними);
- практично визначати й аналізувати подані вище конструкції, пояснювати вживання розділових знаків у них.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури І. А.Корнієнко

7. Форми і методи навчання: лекційні, практичні та лабораторні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання: перевірка виконання індивідуальних завдань, контрольних і практичних робіт, завдань для самостійної роботи. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирибальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. Накопичення балів регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська

Назва: **Історія української літератури (давня і нова)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК 11	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 6 Модулів 1. Змістових модулів: 4 Загальна кількість годин: 180 год. Тижневих годин: І семестр, 4 год.	**Нормативна** Курс: І Семестр: І Лекції: 20 год. Практичні заняття: 40 год. Самостійна робота: 120 год.

	Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: засвоєння студентами поняття «Українська література» в її географічних та часових межах, ознайомлення з основними тенденціями українського літературного процесу XI- перших десятиліть XIX століття, із кращими зразками художньої літератури означеного періоду та розгляд і осмислення їх зв'язку зі світовими надбаннями.

3.Опис курсу.

Тема 1. Основні тенденції розвитку давньої української літератури. Література княжої доби.

Характеристика поняття «українська література». Загальнокультурні виміри становлення та розвитку давньої української літератури. Естетичне значення давньої літератури. Обсяг та періодизація давнього українського письменства. Особливості давньої літератури. Історія вивчення давньої української літератури. Іван Франко про давність і окремішність української літератури.

Політична та релігійна ситуація княжої України. Прийняття християнства та його роль для розвитку літератури. Історичні умови виникнення перекладної літератури, її специфічні риси. Жанрова своєрідність перекладної літератури Київської Русі. Значення перекладної літератури. Біблія як літературна пам'ятка.

Тематика та художні особливості «Велесової книги». Історичні умови виникнення літописання. Ідейно-художня своєрідність літописів Київської Русі, жанрові особливості «Повчання дітям» Володимира Мономаха. Паломницька література.

Тема 2. Ораторсько-проповідницька проза доби раннього і високого Середньовіччя.

Загальна характеристика ораторсько-проповідницької прози Київської Русі. Провідні жанри. Іларіон Київський – руський філософ, письменник, історик. Композиційні особливості «Слова про закон і благодать» Іларіона. Художня своєрідність твору першого руського митрополита. Тематично-художня специфіка творчості Феодосія Печерського. Творчість Кирила Турівського та Клима Смолятича. Риторичні особливості ораторської прози.літописання в Київській Русі, час його виникнення та жанрові особливості. Композиція «Повісті временних літ». Синкретизм як головна риса стилю літопису. Риси епічного героя в зображенні князя Святослава. Народнопоетичні легенди та перекази в літописі, їх значення.

«Слово о полку Ігоревім»: історична основа, питання часу, місця написання та авторства твору. Образи, засоби їх характеротворення. Сучасні дослідження і наукові гіпотези щодо пам'ятки.

Тема 3. Українська література пізнього Середньовіччя: джерела, система жанрів. Загальні тенденції розвитку літератури доби Ренесансу в Україні (II пол. ХУ - кінець ХУІ ст.).

Історичні умови розвитку літератури пізнього Середньовіччя. Оригінальна та перекладна література пізнього Середньовіччя: жанри і твори. Есхатологічні

мотиви в українській літературі др. пол. ХШ-ХУ ст. література «ожидовілих». Серапіон Володимирівський як знакова постать своєї доби. Ораторсько-учительська проза кінця ХШ – першої половини ХІУ ст..сучасні дослідження української літератури пізнього Середньовіччя.

Паломницький жанр в українській літературі.

Тема 4. Українська полемічно-публіцистична література кінця ХУІ – поч. ХУІІ ст.

Виникнення і розвиток полемічно-публіцистичної літератури. Берестейська унія. Міжконфесійна полеміка епохи Ренесансу. Діяльність Герасима Смотрицького, Василя Суразького, Стефана Зизанія. Полемічні памфлети . «Тренос» Мелетія Смотрицького. «Палінодії» Захарії Копистинецького. Літературна діяльність Іпатія Потія.

Літературна спадщина Івана Вишенського в контексті епохи. Модель біографії Івана Вишенського, прийнята наукою. Провідні твори письменника. Особливості стилю послань Івана Вишенського. Історична основа, проблематика, образи «Послання до єпископів».

Тема 5. Барокова ораторсько-проповідницька проза.

Історичні умови розвитку літератури та культури. Нова проповідницька й публіцистична проза. Ораторсько-проповідницька проза. Розвиток в ній християнських тем, проблематика. Використання проповідниками стилю бароко, його характерних рис.

Іоаникій Галятовський. Біографічні відомості та світогляд письменника. Збірка проповідей «Ключ розуміння», загальна характеристика змісту і стильових особливостей.

Лазар Баранович. Обставини життя письменника. суспільно-політичні погляди й літературна діяльність. Збірники проповідей.

Антоній Радивиловський. Біографічні відомості. Погляди на ораторське мистецтво. Збірники проповідей «Меч духовний» і «Труби словес проповедних», їх зміст і стиль.

Тема 6. Творчість Г.Сковороди: традиції і новаторство.

Філософські твори Г. Сковороди. Їх основні ідеї та положення.. використання у філософських трактатах творів різних літературних та фольклорних жанрів (байки, притчі, легенди, вірші, казки і пісні).

Збірка «Басни харьковские». Обставини їх написання. Погляди Сковороди на жанр байки та притчі. Тематика байок, їх мотиви.

Притчі Г. Сковороди. Основна їх тенденція – засудження методів тогочасного виховання. Глибокий патріотизм, демократизм і гуманізм у педагогічних поглядах Сковороди. Літературне значення притч.

Поезія Г. Сковороди: традиції і новаторство. Загальна характеристика поетичної спадщини. Структура збірки «Сад божественних пісень». Біблійна основа творів. Художні особливості пісень. Новаторство поета. Багатство нових образів.

Тема 7. Жанрово-тематичні особливості української драматургії ХУП-ХУШ ст. Творчість мандрівних дяків.

Формування драматургії. Ідейно-художня своєрідність драматургії. Перші згадки про існування в Україні драми і комедії. Шкільне походження драми, зв'язок її з польським і західноєвропейським театром.

Інтермедії як форма драматичної творчості. Драматична література Київського шкільного театру. Основні тематичні групи шкільних драм.

Українська барокова драматургія ХУП ст.: образна та тематична специфіка. Піднесення жанру інтермедій в кінці ХУП ст. на вищий рівень.

Жанрово-тематичні особливості української драматургії ХУШ ст. Загальна характеристика. Історична драма Ф. Прокоповича «Володимир»: стильовий синкретизм твору, особливості характеротворення. Тематика та особливості поетики драми невідомого автора «Милість Божа». Барокова образність драми Г. Кониського «Воскресеніє мертвих». Вертепна драма.

Тема 8. Нова українська література. Суспільно-історичні та культурні умови її становлення. І. Котляревський – засновник нової української літератури. «Енеїда» – перший класичний твір нової української літератури.

Суспільно-історичні умови становлення нової української літератури. Освітньо-наукове життя. Вплив ідей Просвітительства. Система освіти. розвиток фольклористики як науки. Театральне і пісенно-музичне мистецтво. Літературно-критична і теоретична думка. Перехід українського письменства на нову, світську основу. Теоретичне осмислення шляхів розвитку української літератури. Новаторське продовження бурлескно-травестійної традиції.

Іван Котляревський – зачинатель НУЛ. Письменницька та громадська діяльність митця. «Енеїда» – перший класичний твір нової української літератури. Специфічність зображення дійсності в поемі. Образи богів. Місце поеми в літературному процесі.

Новаторство письменника в жанрі драматургії. Соціально-побутовий конфлікт п’єси «Наталка Полтавка». Життєва основа та художня своєрідність драми.

Водевіль як жанр. Морально-етичний конфлікт водевілю «Москаль-чарівник».

Тема 9. Національні особливості розвитку жанру байки. П. Білецький-Носенко – перший байкар нової української літератури. Байка – як

визначальна частина творчості П. Гулака-Артемовського. Новаторство Є. Гребінки-байкаря.

Шляхи розвитку реалістичної байки на Україні. Байка як жанр.

Байкарська спадщина П. Гулака-Артемовського. Байка «Пан та Собака»: спрямованість та сатирична загостреність байки. Соціальне спрямування байок «Дві пташки в клітці», «Рибка».

П. Білецький-Носенко – перший автор української літературної казки. Особливість казок. Ідейно-художнє спрямування («Три бажання»). Фольклорна основа творів митця. Засудження людських вад у байках «Сова та Скупець», «Гадюка та Терпуг», «Ведмідь-танцюра» та ін.

Новаторство Є. Гребінки-байкаря. Збірка «Малоросійські приказки»: соціальна загостреність проблематики байок. Картина судового свавілля байки «Ведмежий суд».

Тема 10. Г. Квітка-Основ'яненко – перший прозаїк нової української літератури.

Г. Квітка-Основ'яненко – фундатор нової української прози, визначний драматург. Ранній період творчості. Драматургія. Перший драматичний твір «Приезжий из столицы, или суматора в уездном городе». Комедія «Дворянские выборы», «Шельменко – денщик», «Шельменко – волостной писарь».

Соціальна загостреність змісту п'єси «Сватання на Гончарівці». Своєрідність української прози Г. Квітки-Основ'яненка.

Бурлескно-реалістичні твори письменника: «Мертвецький великдень», «От тобі і скарб», «Салдацький патрет».

Повість «Конотопська відьма»: образна система твору.

Сентиментально-реалістичні твори: «Маруся», «Сердешна Оксана», «Козир-дівка» та ін.

4. Звдання курсу.

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

Знати:

- особливості художньої літератури як виду мистецтва;
- основні тенденції розвитку давньої української літератури, дискусійність питання автентичності, найважливіші факти літературного процесу означеного періоду;
- періодизацію давньої літератури;
- відомості про творчі методи й літературні напрями, погляди дослідників на названі явища;
- вплив християнства на розвиток українського художнього слова;
- взаємодію оригінальної та перекладної літератури;

- зв’язок давнього письменства з усним мистецтвом слова;
- основні етапи життєвого й творчого шляху видатних письменників (митрополит Іларіон, літописець Нестор, Іван Вишенський, Іван Величковський, Григорій Сковорода та ін.);
- оцінку вивчених творів у літературознавчих дослідженнях та критичних статтях;
- місце українського письменства в загальноєвропейському літературному процесі.

вміти:

- робити аналітичний огляд літературно-критичних статей та досліджень щодо творчості окремих письменників та літературного процесу взагалі;
- виявляти основні проблеми у творі, що вивчається;
- з’ясовувати взаємозв’язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника;
- виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів і напрямів;
- зіставляти різні погляди в ході полеміки, виявляти здатність доводити свої твердження, власну думку, вміти дискутувати;
-працювати з каталогом, періодикою;
- користуватися довідковими джерелами (літературними енциклопедіями, словниками літературознавчих термінів).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими *компетентностями*:

Загальнопредметні:

1) володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час вивчення предмета літератури;
2) мати належний рівень знань з історії світової культури й літератури;
3) уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел;
4) усвідомлювати зв'язок літератури з життєвою дійсністю;
5) здійснювати аналіз творів художніх творів з використанням опанованого теоретичного матеріалу.

Фахові:

1) володіти термінологією літературознавчої медієвістики.
2) виявляти основі тенденції розвитку давньої української літератури.
3) знати специфіку перекладної та оригінальної літератури; основні етапи життєвого й творчого шляху видатних письменників зазначеного періоду.
4) уміти читати твори давньоукраїнською мовою.

5) уміти аналізувати художні твори української літератури з погляду їх естетичної вартості, суспільного значення тощо.
6) удосконалювати навички критично аналізувати та застосовувати теоретичні й практичні знання у сфері теорії та історії літератури.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент Л.М. Романюк.

7.Форми і методи навчання: лекційні та практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота, МКР.

8.Форми організації контролю знань, система оцінювання: поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

(приклад для заліку) 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

(приклад для іспиту) 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Історія української літератури (**історія української літератури 1-ої половини XIX століття)

1. Ідентифікація

Шифр: НПК. 11	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 4 *Модулів:* 1 *Змістовних модулів:* 2 *Загальна кількість годин:* 120 *Тижневих годин:* 4	**Нормативна** Курс: I Семестр: II Лекції: 16 Самостійна робота: 80 Вид контролю: іспит

2. Мета курсу: засвоєння студентами поняття «українська література» в її географічних та часових межах, ознайомлення студентів з основними тенденціями українського літературного процесу від давнини до сучасності, акцентуючи на традиціях і новаторстві, відстежуючи загальнонаціональні тенденції розвитку літератури у зв'язках з іншими літературами; опанування найважливішим історико-літературним і фактологічним матеріалом щодо мистецьких тенденцій в цілому, а також біографій класиків зокрема.

3. Опис курсу.

Тема 1. Літературний процес 1-ої половини XIX століття. Європейський романтизм: основні риси, течії, школи. Романтизм в українській літературі перших десятиліть XIX століття. Три етапи розвитку.

Тема 2. Тематичні й художні особливості української романтичної поезії. Творчість М.Костомарова. Пісенна творчість українських романтиків: М.Петренка, В.Забіли, О.Афанасьєва-Чужбинського та ін.

Тема 3. Культурно-мистецьке відродження на західноукраїнських землях. Діяльність «Руської трійці». Естетичні принципи альманаху «Русалка Дністрова». Українські школи в польській та російській літературах. Творчість М. Гоголя.

Тема 4. Шевченківський та по шевченківський період в новій українській літературі. Київські романтики та Кирило-Мефодіївське братство. Т.Шевченко: хронологічна канва біографії. Багатогранність творчої діяльності Т.Шевченка. Перший період творчості (1837-1843).

Тема 5. Творчість періоду «трьох літ» (1843-1845). «Невольнича муза» Т. Шевченка (1847-1857) та творчість останніх років життя (1857-1861). Творча постать Т.Шевченка у загальноєвропейському контексті.

Тема 6. Загальна характеристика літературного процесу 2-ї половини XIX століття. Здобутки прозаїків. Пантелеймон Куліш: біографічна канва, науково-публіцистична й літературна діяльність. Мала проза П.Куліша: проблематика, поетика, жанрова своєрідність. Великі епічні форми. «Чорна рада» П.Куліша – перший історичний роман нової української прози (проблематика та образна система роману). Поетична спадщина П.Куліша: загальна характеристика.

Тема 7. Прозаїки «Основи». Жіноча проза (Марко Вовчок та Ганна Барвінок).

Тема 8. Ідейно-художні та жанрово-стильові особливості прози 2-ої половини XIX століття. Ю.Федькович – продовжувач традицій Т.Шевченка та громадський діяч. Провідні мотиви лірики (жовнірська тематика; мотиви визвольної боротьби; поет і мистецтво; сатира). Проблематика прозових творів. Різножанровий характер творчої спадщини письменника. Л.Глібов – видавець, журналіст, публіцист. Літературне та громадське оточення письменника. Два періоди творчості митця. Л.Глібов – байкар. Оригінальність жанру байки письменника, їх проблематика, образи. Мотиви лірики Л.Глібова.

4. Завдання курсу.

– Поглибити знання студентів про основні етапи розвитку української літератури, ознайомити з найважливішими фактами літературного процесу означеного періоду.
– Сприяти усвідомленню літератури як певного національного та історичного типу художньої творчості.
– Формувати вміння та навички наукової роботи студентів під час виконання ними рефератів і доповідей з питань, винесених на самостійне опрацювання.

– Розкрити суспільно-історичні та культурні умови розвитку української літератури на певному етапі суспільного становлення.
– Поглибити знання студентів про життєвий і творчий шлях класиків національної літератури; розкрити культурні й політичні чинники, що спонукали митців до написання творів різних періодів.
– Засобами художнього слова сприяти формуванню у студентів високих гуманістичних ідеалів, національної самосвідомості, розвивати творче мислення.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями***: знає термінологічний апарат навчальної дисципліни, уміє розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця; знає різновиди літературно-мистецьких систем і принципи їх побудови; володіє навичками самостійно обґрунтовувати й здійснювати різнорівневе дослідження літературних творів; виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі; удосконалювати навички критично аналізувати та застосовувати теоретичні й практичні знання у сфері теорії та історії літератури для власних наукових досліджень; уміє аналізувати художні твори української літератури з погляду їх естетичної вартості, суспільного значення.

5. Статус у навчальному плані.
Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури І. Г. Родіонова

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, упровадженням інтерактивного навчання та інноваційних технологій, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
(приклад для іспиту) 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача та 40% набирають під час іспиту.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Історія української літератури (70-90 рр. XIX ст.)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК 11	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 4 Модулів 1. Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 120 год. Тижневих годин: III семестр, 2	**Нормативна** Курс: II Семестр: 3 Лекції: 12 год. Практичні заняття: 28 год.

	Самостійна робота: 80 год. Вид контролю: екзамен

2.Мета курсу: ознайомити студентів з основними тенденціями розвитку українського літературного процесу II половини XIX ст. (70-90 рр.), кращими зразками його періоду, акцентуючи на традиціях і новаторстві, відстежуючи загальнонаціональні тенденції розвитку літератури у зв'язках з іншими літературами; на конкретному матеріалі з'ясовувати історичну змінюваність напрямів, жанрів і стилів, посилювати акцент щодо питань розвитку художньої свідомості, майстерності, зростання естетичного і морального потенціалу української класичної літератури, сприйняття її в контексті світової культури.

3.Опис курсу:

Тема 1. Літературний процес 70-90-рр XIX ст. в Україні. І. С. Нечуй-Левицький.

Літературний процес в Україні 70-90 рр. XIX ст. та основні тенденції розвитку української прози. Українська національна ідея та її реалізація у творчості Б. Грінченка, Олени Пчілки, О. Кониського. Основні тенденції розвитку українського театру і драматургії.

Творчий шлях та еволюція естетичних поглядів Нечуя-Левицького. Проза про землю. „Кайдашева сім'я". Твори про інтелігенцію. Роман „Хмари". Історічна проза.

Тема 2. Панас Мирний. Життєвий шлях Панаса Яковича Рудченка. Творчість, естетичні погляди. Панас Мирний і начала аналітики в українській прозі. Оповідання й повісті Панаса Мирного. „Хіба ревуть воли, як ясла повні?" – перший український соціально-психологічний роман.

Доля жінки й суспільство в романі „Повія".

Тема 3. Розмаїття творчої діяльності Б. Грінченка. Життя як праця. Творче становлення Бориса Грінченка. Різноаспектність діяльності. Поезія та ліро-епос. «Мала» й велика проза Б.Грінченка: традиції і новаторства.

Тема 4. Ідейно-тематичне багатство творчості М. Старицького: провідні мотиви та образи поезії. Жанрово-стильові особливості драматургії. Історична проза письменника.

М.Старицький: місце і роль у розвитку вітчизняної літератури періоду. Проза М.Старицького, літературне учнівство. Драматургія: специфіка, новаторство.

Тема 5. Марко Кропивницький як визначний актор, драматург, режисер. Традиції і новаторство в драматургії І. Карпенка-Карого.

Діяльність М. Кропивницького як організатора українського професійного театру. Пошуки й знахідки ранньої драматургії. Реалістична соціальна драма в спадщині митця. Творчість М.Кропивницького 80-90-х років. Історична

тематика в драматургії Кропивницького. Традиції і новаторство в драматургії І. Карпенка-Карого.
Становлення таланту І. Карпенка-Карого. Місце і роль у розвитку вітчизняної драматургії. Соціально-викривальна комедія у творчості І.Карпенка-Карого.
Тема 6. Українська поезія 70-90 рр. XIX ст.: основні представники, тенденції розвитку, жанрово-стильові пошуки П. Грабовського, В. Самійленка, Я.Щоголева, І. Манжури в розвитку української поезії.
Багатогранність творчої діяльності І. Франка, його поетична спадщина.
Вплив лірики Т.Шевченка на українську поезію II половини XIX століття. Переборення цього впливу, пошуки нових жанрово-стильових форм І. Манжурою, Я. Щоголевим, П. Грабовським.
Поєднання реалістичної манери письма з фольклорною традицією у ліриці І.Манжури. Образи трудящих („З заробітків", „Бурлака", „На пасіці", „Мати" та ін.).
Зображення народного життя у віршах П. Грабовського.
Співчутливе зображення селянської бідноти у поезіях Я. Щоголева („Неня", „Ткач", „Пряха", „На могилі", „Чередничка", „Косарі", „Бурлаки"). Поєднання реалізму з романтизмом. Високі художні якості поезій Я.Щоголева. Культура слова.
Провідні мотиви громадянської та філософської лірики В.Самійленка. Пейзажна лірика: елегійність, витонченість форм.
Дотепність, гострота проблематики сатиричних творів В.Самійленка. Версифікаційна культура вірша В.Самійленка.
Місце і роль І.Франка в українській культурі і літературі. Всебічно обдарований талант. Поезія Івана Франка. Етапність, збірки, філософія творчості.
"Зів'яле листя": історія створення ліричної драми, особливості композиції збірки, інтертекстуальність, ідейно-художній аналіз основних віршів 3-х жмутків.
Ідейна глибина та новаторство поетичної форми збірки І.Франка "З вершин і низин".
Актуальність проблематики поеми "Мойсей". Ідейні концепти "прологу". Новаторство І.Франка в опрацюванні біблійного матеріалу. Художня довершеність образу Мойсея, причини його трагедії. Місце поеми "Мойсей" у творчості І.Франка і українській та світовій літературі.

4. Завдання курсу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- складові українського літературного процесу загалом і конкретно;

- матеріал історії української літератури 70-90 років XIX ст.;
- визначальні явища і жанри цього періоду;

вміти:

- аналізувати твори в єдності їх змісту й художньої форми;
- володіти літературознавчою термінологією.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент оволодіває такими ***компетентностями:***

I. **Загальнопредметні:**

− володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета літератури;
− мати належний рівень знань з історії й теорії світової культури й літератури;
− виявляти національні особливості й наднаціональні характеристики того чи іншого мистецького явища;
− мати навички наукової організації праці і застосовувати їх у практичній діяльності;
− уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел;
− мати розвинений художньо-естетичний смак;
− усвідомлювати зв'язок літератури з життєвою дійсністю;
− використовувати здобуті знання на практиці при проведенні прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
− уміти творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики;

II. **Фахові:**

− знати складові українського літературного процесу загалом і конкретно матеріал історії української літератури 70-90-х років XIX ст., визначальні явища і жанри цього періоду;
− знати термінологічний апарат навчальної дисципліни;
− володіти навичками аналізу літературних творів у єдності змісту та форми;
− уміти розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця;
− знати закономірності пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби;
− порівнювати літературно-мистецькі напрями, течії, характеризувати їх специфіку;
− уміти встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів;
− орієнтуватися в концептуальних досягненнях методики навчання української літератури;
− критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
− виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі;
− використовувати навички літературознавчого аналізу різних типів;

− здійснювати аналіз та інтерпретацію художніх творів з використанням опанованого теоретичного матеріалу;
− уміти аналізувати художнє явище як складову світового літературно-мистецького процесу;
− удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви, виявляти характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент Л. М. Романюк.

7.Форми і методи навчання: лекційні та практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота, МКР.

8.Форми організації контролю знань, система оцінювання: поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Історія української літератури (к. XIX – поч. XX ст.)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК 11	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 5 Модулів 1. Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 150 год. Тижневих годин: III семестр, 3	**Нормативна** Курс: III Семестр: 3 Лекції: 22 год. Практичні заняття: 36 год. Самостійна робота: 92 год. Вид контролю: екзамен

2.Мета курсу: ознайомити студентів з основними тенденціями розвитку українського літературного процесу кінця XIX - поч. XX ст., акцентуючи увагу на традиціях і новаторстві, відстежуючи загальнонаціональні тенденції розвитку української літератури у зв'язках з іншими літературами; на конкретному матеріалі з'ясовувати історичну змінюваність напрямів, жанрів і стилів, зростання естетичного потенціалу української класичної літератури, сприйняття її в контексті світової культури.

3. Опис курсу:

Тема 1. Загальний огляд літературного процесу в Україні кінця XIX – початку XX століття: полеміка між прихильниками народництва та модернізму, стильові течії модернізму, їх представники.

Полеміка між прихильниками народництва та модернізму, стильові течії модернізму, їх представники. Формування нового естетичного простору в кінці XIX – поч. XX ст.
Модерністські форми художнього мислення: стильові течії модернізму та їх представники.
Тема 2. Творчість М. Коцюбинського – вершинне досягнення українського імпресіонізму.
Еволюція письменника від просвітницько-народницьких позицій до модернізму. Імпресіоністичні концепти в новелістиці початку XX століття («На камені», «Цвіт яблуні», «Intermezzo», «Persona grata»). Майстерність психологічного аналізу у творах «Сміх», «В дорозі», «Подарунок на іменини».
Вияв рис імпресіоністської естетики у повістях «Fata morgana» та «Тіні забутих предків».
Тема 3. Неоромантична проза Ольги Кобилянської.
Естетичні погляди письменниці. Проблеми емансипації в повістях «Людина», «Царівна». «Аристократизм духу» у творах письменниці.
Повість «Земля»: проблематика, образи, стиль.
Осмислення духовної краси людини в повісті «У неділю рано зілля копала».
Тема 4-5. Творчість представників «Покутської трійці».
Проблематика та художні особливості експресіоністських новел В. Стефаника. Галицьке село в зображенні Леся Мартовича. Неоромантична модель гуцульського світу в новелах Марка Черемшини.
Естетичні засади експресіонізму.
Проблематика та художні особливості експресіоністичних новел В.Стефаника: конкретний історизм, глибина психологічного аналізу, багатство жанрово-викладових форм, монументальність мислення, ліризм викладу. Специфіка прози I і II періодів творчості. Своєрідність композиції, соціальна наснаженість, психологічна вмотивованість образів у новелах «Новина», «Палій».
Масштабність змісту і лаконізм його виразу, емоційна насиченість оповіді, міфопоетичні домінанти в новелі «Камінний хрест». Особливості міфопоетики новел «Сини», «Вона – земля». Драматизм, психологізм новел «Кленові листки», «Катруся».
Галицьке село в зображенні Леся Мартовича. Пошуки індивідуальної манери у творчості Марка Черемшини.
Тема 6. Неореалістичні тенденції у прозі та драматургії Володимира Винниченка.
В. Винниченко – письменник, політик, революційний діяч: суперечливість постаті.
Проблематика малої прози В.Винниченка.
Романи В. Винниченка, специфіка образної системи, стилю, композиції.
Характер конфлікту в драматургії В. Винниченка; новаторство письменника в драматичних жанрах.
В. Винниченко і західноєвропейські літератури.

Тема 7. Творчість А. Тесленка та С. Васильченка: традиції і новаторство.
Життя, діяльність та творчість А. Тесленка. Світогляд, літературно-естетичні погляди. Глибокий психологізм творів. Повість «Страчене життя».
С. Васильченко: доля і творчість. Жанрові домінанти творчості. Загальнолюдські цінності у повісті «Талант». Твори для дітей. Шевченківська тема у творах С. Васильченка.
Тема 8. Творча постать Лесі Українки в контексті української поезії та драматургії.
Оновлення української поезії та драматургії в кінці XIX - початку XX століття. Неоромантичні тенденції у драматичній спадщині Лесі Українки.
Проблематика, характер конфлікту, образи драматичної поеми "Бояриня".
Новаторський характер філософського осмислення дійсності, високий гуманістичний пафос драматичної поеми "Лісова пісня".
Тема 9. Розвиток українського символізму в кінці XIX – на початку XX століття. Творчість молодомузівців, О.Олеся, С. Черкасенка, М. Вороного, А. Кримського.
Естетичні засади символізму. Діяльність поетів «Молодої музи» (П. Карманський, В. Пачовський, С.Твердохліб). Творчість Б. Лепкого. М.Вороний – співець кохання і настроїв. Патріотичні мотиви творчості.
Загальна характеристика поетичного доробку Олександра Олеся. Провідні мотиви збірки поезій «З журбою радість обнялась». Ідейно-художній аналіз збірки поезій «Будь мечем моїм». Образи-символи в емігрантській ліриці Олександра Олеся. Особливості поетики п'єси «Над Дніпром».
Провідні мотиви і образи поетичної творчості С.Черкасенка. Проблематика та ідейно-художні особливості прозового доробку письменника. Ідейно-художній аналіз оповідань «Маленький горбань», «Безпритульні».
Поєднання неоромантичних та символістських рис у драмах «Казка старого млина», «Про що тирса шелестіла».
Тема 10. Розвиток реалістичних тенденцій у творчості західноукраїнських письменників. О. Маковей: доля і творчість.
Поєднання поетичного хисту з прозовим у доробку О.Маковея. Проза А.Чайковського.
Реалістичний дискурс Т. Бордуляка в малій епічній формі. Збірки «Ближні» та «Оповідання з галицького життя».
Тема 11. Творча еволюція Богдана Лепкого. Б. Лепкий і «Молода муза». Рефлективно-психологічні медитації Богдана Лепкого. Фольклорні джерела збірок «Листки падуть» і «З-над моря». Історична проза письменника. Повісті «Крутіж» та «Мазепа»: історична основа, творча історія, проблемно-тематичний комплекс, система образів, засоби розкриття.
4. Завдання курсу.
Розкривати неперервність літературного процесу, сприяти усвідомленню літератури як певного національного та історичного типу художньої творчості, удосконалювати вміння студентів зіставляти художні твори,

забезпечити оволодіння студентами необхідною термінологією; формувати вміння та навички наукової роботи студентів під час виконання ними рефератів і доповідей з питань, винесених на самостійне опрацювання; розвивати творчу уяву студентів; сприяти виробленню в них власних поглядів на явища літературного процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент оволодіває такими ***компетентностями:***

І. Загальнопредметні:

− знати закономірності пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби;

− порівнювати літературно-мистецькі напрями, течії, характеризувати їх специфіку;

− критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;

− уміти проводити міжлітературні та міжмистецькі паралелі;

− виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі.

− використовувати навички літературознавчого аналізу різних типів;

− здійснювати аналіз та інтерпретацію художніх творів з використанням опанованого теоретичного матеріалу;

− виявляти діалог вітчизняної культурно-літературної системи з аналогічними зарубіжними;

− володіти психолого-педагогічними засадами навчання української літератури в загальнооосвітній школі;

− володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета літератури;

− мати належний рівень знань з історії й теорії світової культури й літератури.

ІІ. Фахові :

− знати складові українського літературного процесу загалом і конкретно матеріал історії української літератури кінця XIX - початку XX ст., визначальні явища і жанри цього періоду;

− уміти з’ясовувати специфіку новітніх, зокрема, модерністських, течій і напрямів в українській літературі кінця XIX - початку XX століть, аналізувати новітню тематику творів і художні засоби її втілення на матеріалі творчості М. Коцюбинського, В. Винниченка, О. Кобилянської, Лесі Українки, В. Стефаника, Марка Черемшини, М. Вороного, Олександра Олеся, С. Васильченка, Б. Лепкого та інших письменників з метою формування знань і уявлень про безпосередні взаємозв’язки і взаємозалежності між художньо-естетичною концепцією літературного напряму і системою зображальних засобів, які використовуються в художніх творах;

− знати термінологічний апарат навчальної дисципліни;

− володіти навичками аналізу літературних творів у єдності змісту та форми;

− уміти розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця;
− уміти встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів.

5. Статус у навчальному плані.
Нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент Л. М.Романюк.

7.Форми і методи навчання: лекційні та практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота, МКР.

8.Форми організації контролю знань, система оцінювання: поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Історія української літератури (історія української літератури 1 половини XX століття)**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.11	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 4 *Модулів: 1* *Змістовних модулів: 3* *Загальна кількість годин: 120 год.* *Тижневих годин: VI семестр – 4,1 год.*	Нормативна Курс: 3 Семестр: VI Лекції: 20 год. Практичні заняття: 38 год. Самостійна робота: 92 год. Вид контролю: залік

2. Мета – спираючись на нові методологічні засади, вироблені сучасним літературознавством, дати студентам наукові знання історії, особливостей розвитку української літератури першої половини XX століття.

3. Опис курсу:

Тема 1. Панорама літературного життя 1920-х років.
Український культурний ренесанс 20-х років XX століття: джерела, зміст і наслідки. Розмаїття стильових напрямів і течій. Літературні угрупування та їх програми. Літературна дискусія 1925–1928 років. Утручання компартії в літературний процес. Партійні постанови і резолюції. Література у межах соціалістичного реалізму: формування канону.

Тема 2-3**.** Поезія 20-х – початку 30-х років. Розмаїття стильових напрямів, шкіл, жанрів поетичного світовідчуття.
Український символізм. Поетичний світ Павла Тичини. Український неокласицизм: інтелектуальна та філологічна культура, довершеність змісту

і форми. Український неоромантизм. Поезія В. Сосюри, Є.Плужника. Експресіонізм як явище в українській поезії 20-х рр. Елементи поетики експресіонізму в творчості Т.Осьмачки, М.Бажана.

Тема 4-5. Проблемно-тематичні та жанрово-стильові обрії прози.

Переорієнтація в системі жанрів. Напрям стильової еволюції. "Мала" проза. "Велика" епічна проза: повість. Романістика. Основні етапи творчого шляху М. Хвильового, їх ідейно-тематична та жанрово-стильова характеристика. Екзистенційні моделі буття в інтелектуальній прозі В. Підмогильного.

Тема 6-7. Український театр і драматичне мистецтво. Кінодраматургія.

Українське театральне мистецтво. Естетичні засади "Молодого театру" та театру "Березіль". Ідейно-тематичний діапазон української драматургії 1920 рр. Драматургія М. Куліша. Творчий шлях І. Кочерги. Кінодраматургія. Творча діяльність О. Довженка.

Тема 8. Літературне життя Західної України в міжвоєнний період.

Літературно-мистецькі школи, угрупування. Видавництва як рушії літературного життя. Модерні художні напрямки в західноукраїнській поезії. Поетичні міфологеми Б.-І. Антонича. Західноукраїнська проза доби міжвоєння.

Тема 9-10. Український літературний процес міжвоєнного двадцятиліття в еміграції.

Еміграція як соціально-політичне і духовно-культурне явище. Центри української еміграції. Празька школа в українській поезії. Доктрина "державницької літератури". Тематичний діапазон і стильове розмаїття творчості Ю. Дарагана, Л. Мосендза, О. Ольжича, О. Теліги та ін. Історіософська концепція Є. Маланюка.

4. Завдання курсу:

- об'єктивно й повно, з позицій історичної правди й відповідно до наукового обґрунтування критеріїв художньої творчості дослідити художній доробок як тих митців, чий творчий шлях зазнав спотворень і фальсифікацій, так і тих, чиї твори були "канонізовані" радянським літературознавством і правили за взірець "соціалістичного реалізму".
- допомогти глибше оволодіти принципами ідейно-художнього аналізу літературних творів, методологією їх оцінювання;
- спрямувати студентів на систематичне, глибоке осмислення найновіших літературознавчих праць;
- пов'язати вивчення корінних питань історії літератури з практичною роботи майбутніх викладачів мови і літератури, критиків і літературознавців;
- сприяти всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти відповідними ***компетентностями***:

- орієнтуватися у вітчизняному літературному процесі 2-ї половини XX ст.;
- розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця;
- застосовувати різні аспекти літературознавчого аналізу;
- здійснювати типологічні зв'язки між літературними явищами і фактами;

− використовувати здобутки сучасної літературознавчої науки;
− виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі;
− мати навички наукової організації праці і застосовувати їх у практичній діяльності; уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел;
− використовувати здобуті знання під час проведення прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
− творчо застосовувати набуті знання під час проходження педагогічної практики.

5. Статус у навчальному плані: нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: доктор філологічних наук, професор О. С. Філатова.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

Для заліку – 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Історія української літератури (історія української літератури 2 половини XX століття)**

1.Ідентифікація

Шифр: НПК.11	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 6 *Модулів: 2* *Змістовних модулів: 4* *Загальна кількість годин: 180 год.* *Тижневих годин: VII семестр – 4,4 год.*	Нормативна Курс: 4 Семестр: VII Лекції: 30 год. Практичні заняття: 40 год. Самостійна робота: 110 год. Вид контролю: екзамен

2. Мета – з'ясувати важливі історико-культурні та літературно-естетичні проблеми українського літературного процесу 2-ї половини XX ст. У ній простежується функціонування літературних напрямів, течій та стилів. В історико-культурному та естетичному аспектах представлені літературні портрети письменників, особливості культурно-літературного відродження, специфіка творчого методу й поетики українських митців.

3. Опис курсу:

Тема 1. Панорама літературного життя.
Тематичний та жанрово-стильовий огляд літератури даного етапу. Провідні жанри, теми й образи прози повоєнних років. Поезія: риторика, приглушення особистісного начала, тенденції офіціозної творчості – і безсумнівні здобутки. Драматургія. Вплив на розвиток жанру "теорії безконфліктності". Література і повоєнна еміграція. Література в таборах Ді-Пі. Період МУРу. Спілка письменників "Слово".
Тема 2. Феномен "шістдесятництва".
"Шістдесятництво" як явище культурологічне і соціальне Непослідовність і короткочасність процесу оновлення на цьому етапі Наростання адміністративного втручання в культурне і художнє життя у другій пол. б0-х років. Естетичні та ідейно-проблемні пошуки літератури. Жанрово-стильове оновлення. "Третє цвітіння": естетичні параметри творчості старшого покоління митців.
Тема 3. Поезія шістдесятників.
Основні принципи естетичної платформи Д.Павличка. Єдність принципів життя і творчості Л.Костенко. Інтенсивність духовних пошуків у ліриці поетеси. Історичні романи у віршах. "Неонародницька" концепція лірики Василя Симоненка. Казки. Проза. Гуморески. Піднесення "температури" творчих шукань І. Драча, М. Вінграновського та ін.
Тема 4. Дисидентський рух і література.
Дисидентський рух в Україні, причини його виникнення, особливості та перебіг Участь в ньому письменників. "Естетика страждання" в поезії В.Стуса. Суспільно-політичний ідеал, морально-етичні та філософські засади, духовне світовідчування І.Світличного, Є.Сверстюка, М.Руденка, І.Калинця.
Тема 5-6. Проблемно-тематичні обрії прози.
Переорієнтація в системі жанрів. Напрям стильової еволюції. Звернення до нових тем, зумовлених змінами в суспільно-політичному житті країни. "Друга хвиля" воєнної прози. Інтенсивний розвиток "малої" прози (твори В. Дрозда, Є. Гуцала, В. Шевчука, Г. Тютюнника, А. Дімарова та ін.). Нова якість романістики, тяжіння до великих епічних полотен (О.Гончар, М.Стельмах, І.Вільде, П.Загребельний та ін.). Історична романістика.
Тема 7. Український театр і драматичне мистецтво другої пол. 40-х – поч. 60-х років.
Драматургія цього періоду, згубний вплив на її розвиток засад "монополізму". Канонізація „комуністичної" моралі у п'єсах О.Корнійчука. Долання проявів безконфліктності, посилена увага до складних проблем духовного життя у творчості М.Зарудного, О.Коломійця, О.Левади.
Тема 8. Літературний андеґраунд 60-70-х років XX століття.
Прикмети періоду. Фатальні наслідки доби неосталінізму для українського письменства. Провідні тенденції літературних шукань цього часу. Естетична концепція та недекларована естетична концепція "Київської школи". Особливості "чистої" поезії М. Воробйова, В. Голобородька, М. Григоріва,

В. Кордуна. “Тиха” поезія П.Мовчана, І.Жиленко, Л.Талалая як опозиція нормативам соцреалізму.

Тема 9. “Химерна проза” в українській літературі.

Історичні джерела “химерної прози”, детермінованість, еволюція. Літературно-критична дискусія про зміст і художні компоненти “химерної прози”. Жанрово-стильові модифікації фольклорно-міфологічних творів (О. Ільченка, В. Міняйла, Є. Гуцала та ін.). Твори В.Шевчука як альтернатива “химерній прозі”.

Тема 10. Ідейно-стильова палітра поезії 80-х років. Українська драматургія.

Криза української літератури, спроба її подолання засобами соцреалізму. Заперечення нормативів соцреалізму поезією Ліни Костенко, М.Вінграновського, І.Драча. Д.Павличка та ін. Свіжі віяння в поезії молодих поетів (І. Римарука, Т.Федюка, І. Малковича та ін.). Огляд драматургії.

Тема 11. Здобутки прози 80-х років.

Жанрова і тематична різноманітність малої прози (В.Дрозд, І.Чендей, А.Дімаров, В.Яворівський та ін.). Епіка Чорнобиля. Переосмислення історичної пам’яті у романах Р.Федоріва, Ю.Мушкетика, П.Загребельного, Р.Андріяшика та ін. Поява українського сатиричного роману, розвиток гумору.

Тема 12. Основні тенденції розвитку літератури кінця ХХ століття.

Український неоавангардизм. Літературні організації Бу-Ба-Бу, ЛуГоСад, “Пси св. Юра”, “Нова дегенерація”. Ідейно-художній поліфонізм, співжиття представників різних творчих поколінь: шістдесятники, “київська школа” поезії, вісімдесятники, дев’яностівці. Прозові школи: київсько-житомирська, галицько-станіславська. Творення сценічного репертуару “традиційниками” та “експериментаторами”.

Тема 13-14. Практика постмодернізму в українській літературі 90-х років.

Ідейно-естетичні пошуки поезії 90-х рр. Зміни в прозових жанрах. Перегрупування на тематично-проблемному рівні (філософська, інтелектуально-психологічна література), осмислення національної історії. Оригінальність жіночої прози. Драматургія. Новаторський характер драматичних постановок, націленість драматургів (В.Шевчук, Б.Стельмах, Я.Верещак, В.Діброва, О.Ірванець, Б.Жолдак та ін.) на пошук нових форм і засобів.

Тема 15. Основні умови і тенденції розвитку літератури початку ХХІ століття.

Концептуальні парадигми нового творчого покоління. Масова та елітарна література . Література за межами книги. Комп’ютеризація літературного процесу.

4. Завдання курсу:

- об’єктивне та повне, з позицій історичної правди й відповідно до наукового обґрунтування критеріїв художньо-естетичної творчості дослідити доробок як тих митців, чий творчий шлях зазнав спотворень і фальсифікацій, так і тих, чиї твори були “канонізовані” радянським літературознавством і правили за взірець “соціалістичного реалізму”.

– вивчити жанрово-стильові та ідейно-художні особливості української літератури;
– оволодіти принципами ідейно-художнього аналізу літературних творів, методологією їх оцінювання;
– пов'язати вивчення корінних питань історії літератури з практичною роботи майбутніх викладачів мови і літератури, критиків і літературознавців.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти відповідними ***компетентностями:***

–орієнтуватися у вітчизняному літературному процесі 2-ї половини XX ст.;
–розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця;
–застосовувати різні аспекти літературознавчого аналізу;
–здійснювати типологічні зв'язки між літературними явищами і фактами;
–виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі;
–мати навички наукової організації праці і застосовувати їх у практичній діяльності; уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел;
–використовувати здобуті знання під час проведення прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
–творчо застосовувати набуті знання під час проходження педагогічної практики.

5. Статус у навчальному плані: нормативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: доктор філологічних наук, професор О. С. Філатова.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

Для іспиту – 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Історія української літератури**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК 11	Характеристика навчального курсу

Кількість кредитів відповідних ECTS: 3 *Модулів:* 1 *Змістовних модулів:* 1 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* II семестр – 1,7 год.	**Нормативний** Курс: IV Семестр: II Лекції: 16 Практичні заняття: 30 Самостійна робота: 44 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: ознайомити студентів із жанрово-стильовими домінантами української поезії, прози, драматургії кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст.

3. Опис курсу.

Тема 1. Основні тенденції розвитку сучасної української літератури початку ХХІ ст. Жанрово-стильове розмаїття прозових, поетичних, драматичних творів. Специфіка українського літературного дискурсу поч. ХХІ ст. Літературні конкурси та фестивалі як складова формування літературних смаків читачів. Молодіжні літоб'єднання, гурти, літературно-мистецькі проекти, гільдії. Риси літературно-мистецького процесу в умовах розмаїття стильових течій (неонародництво, неомодернізм, неоавангардизм, феміністична література, постмодернізм, підлітково-дитяча літературна альтератива). Місце та роль електронних видань у формуванні цілісності української літератури. Гіпертекстова, мультимедійна мережева література в Україні. Експерименти зі структурою твору на теренах української літератури.

Тема 2. Розвиток жанрів масової літератури в Україні. Українська молодіжна проза. Український бестселер. Кітч в контексті споживацької культури. Розвиток жанру детективу та кримінального роману (А.Кокотюха, Л.Кононович, В.Шкляр). «Жіночий» детектив в українській літературі (Є.Кононенко, І.Роздобудько). Концепція жанру фентезі та його сучасний український варіант (Марина та Сергій Дяченки, Г.Л.Олді, М.Соколян, В.Аренєв та ін.). Жанр альтернативної історії в творчості В.Кожелянка та Д.Білого. Мелодраматичні твори Люко Дашвар. Українська «жіноча» проза.

Українська молодіжна проза поч. ХХІ ст. (С.Жадан, І.Карпа, С.Поваляєва,Л.Дереш, Т.Малярчук). Молодіжні бестселери С.Пиркало та Н.Сняданко.

Тема 3. Жанрова своєрідність сучасної української поезії та драматургії.

Художні пошуки покоління дев'ятдесятників та двотисячників в царині поезії (І.Андрусяк, С.Жадан, Р.Семків, Маріанна Кіяновська, О.Коцарев, Д.Лазуткін, Мар'яна Савка). Відеопоезія як синтез мистецтв.

Постмодерний вимір драматичних творів. Творчість Катерини Демчук, Олександри Погребінської, Сергія Щученка, Олега Миколайчука-Низовця, Неди Нежданої.

4. Завдання курсу.

- ознайомити з умовами розвитку української літератури поч. XXI ст., беручи до уваги закономірності поступування світового літературного процесу;
- сформувати вміння самостійної навчально-дослідної діяльності та здатності орієнтуватися в багатожанровому масиві творів сучасної української літератури;
- удосконалити вміння аналізувати художні тексти;
- навчити опрацьовувати недостатньо досліджений літературознавцями матеріал;
- спрямувати на осмислення української літератури як цілісності;
- сприяти всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває відповідними **компетентностями:**

І. Загальнопредметні:

- вміти самостійно організовувати власну навчально-дослідну діяльність;
- володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета літератури;
- мати належний рівень знань з історії й теорії світової культури й літератури;
- виявляти національні особливості й наднаціональні характеристики того чи іншого мистецького явища;
- мати навички наукової організації праці і застосовувати їх у практичній діяльності;
- уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел;
- мати розвинений художньо-естетичний смак;
- усвідомлювати зв'язок літератури з життєвою дійсністю;
- використовувати здобуті знання на практиці при проведенні прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
- уміти творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики.

ІІ. Фахові:

- знати специфіку українського літературного дискурсу поч. XXI ст.;
- вміти зіставляти гіпертекстову та мультимедійну літературу в Україні;
- вміти аналізувати особливості розвитку жанрів масової літератури в Україні;
- знати жанрово-стильові домінанти української молодіжної прози;
- виявляти художню специфіку поезії дев'ятдесятників та двотисячників;
- вміти аналізувати постмодерні координати сучасних українських драматичних творів.
- вирізняти основні тенденції сучасної української літератури початку XXI ст. згідно з теоретичними засадами закономірностей розвитку світового літературного процесу кінця XX – початку XXI ст.;
- уміти з'ясовувати специфіку розвитку сучасної української прози, поезії, драматургії, аналізувати художні твори, зважаючи на динаміку літературно-

художніх стилів, змінність естетичних концепцій в історії української та світової літератури, використовуючи відповідні праці з літературознавства, літературно-критичні розвідки, художні твори;

– висловлювати власне бачення порушених у художніх творах проблем.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6. **Лектор:** кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури А.І. Гурдуз.

7. **Форми і методи навчання:** Лекції та практичні заняття з використанням традиційних методів, мультимедійної апаратури, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. **Форми організації контролю знань та система оцінювання.**

Усне опитування, письмове опитування, написання рефератів, тестування, читання та аналіз художніх творів, написання самостійних та модульних контрольних робіт.

Основними критеріями оцінювання навчальної діяльності студентів з курсу «Історія української літератури» є її систематичність, активність і результативність.

Показниками систематичності навчальної діяльності є відвідування студентами практичних занять з курсу та своєчасне виконання навчальних і контрольних робіт. Активність студента на практичних заняттях визначається якістю підготовки до нього і рівнем виконання практичних завдань. Показником результативності є правильність виконання на практичних заняттях усіх видів робіт (зокрема, контрольних), ґрунтовність опрацювання тем для самостійного вивчення, а також участь у науково-дослідній роботі.

Основними формами поточного контролю є такі види робіт:

- перевірка (усна, письмова) рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальними темами;
- контрольні завдання:
- усний або письмовий експрес-контроль;
- тестування;
- перевірка рівня засвоєння студентами навчальних тем, призначених для самостійного та індивідуального опрацювання;
- підсумкова комплексна контрольна робота.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань того чи іншого модуля, до якої включаються елементи знань з планового повторення попередніх модулів. Сума балів становить 300: 140 балів за МКР + 160 балів за інші види робіт.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю.

Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді модульних контрольних робіт. Для оцінювання використовуються національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно;

європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

100 % балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. **Мова викладання:** українська.

II. Вибіркові навчальні дисципліни

Історія світової літератури

Назва: **Історія світової літератури**

1. **Ідентифікація**

Шифр: ВПК.01	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 4 *Модулів:* 3 *Змістовних модулів:* 3 *Загальна кількість годин:* 120 год. *Тижневих годин:* II семестр – 2,2 год.	Вибіркова Курс: II Семестр: I Лекції: 12 Практичні заняття: 28 Самостійна робота: 80 Вид контролю: екзамен

2. **Мета курсу:** ознайомити студентів з найвагомішими творчими здобутками і тенденціями розвитку світового літературного процесу XIX – поч. XX ст.; законами естетики і поетики доби Романтизму, Реалізму і Модернізму, акцентуючи увагу на аспектах традиції й новаторства, міжлітературних зв'язках і зв'язках з українською літературною; на конкретному матеріалі з'ясовувати історичну змінюваність напрямів, жанрів і стилів, посилювати акцент щодо питань розвитку художньої свідомості, майстерності, естетичного і морального потенціалу літератур Західної Європи і Північної Америки, рецепції їх мистецьких набутків вітчизняною культурно-літературною системою; виховання у студентів почуття власної гідності, потреби в читанні, інтерес до художнього слова, формування естетичних смаків, високої загальної та читацької культури.

3. **Опис курсу.**

Тема 1. Романтизм у літературі I пол. XIX ст. Вступ (передумови виникнення і проблема періодизації романтизму; генетичний зв´язок із сентименталізмом і преромантизмом; філософські й естетичні засади, типологія романтизму; поняття «хвороби віку", "космічного песимізму", романтичного двосвіту).

Динаміка розвитку та специфічні риси німецького романтизму (ієнська школа; Новаліс; Ф.Гельдерлін; гейдельберзький гурток; Г. фон Клейст; гротескно-фантастичний романтизм Е.Т.А. Гофмана; "нова казка").

Романтизм як творчий метод і літературний напрям. Єнська школа: специфіка творчості провідних представників. Творчість Новаліса. Художні завоювання Ф.Гельдерліна Творчість і трагедія Г. фон Клейста ("Міхаель

Кольхаас”, “Розбитий глечик”). Роман Е.Т.А.Гофмана “Життєві погляди кота Мурра”. Творчість Г.Гайне: “стовпи слави”. “Романтична” Франція І пол. XIX ст. (становлення й “молодість” літератури романтизму) (Ж. де Сталь; Ф.Р. де Шатобріан; А. де Ламартін; А. де Віньї). Творчість Ж. де Сталь Художній світ Ф.Р. де Шатобріана. Повість “Рене”. Художня спадщина А. де Ламартіна та А. де Віньї

Тема 2. Романістика Жорж Санд Романтична драма В.Гюго «Ернані». Вічне мистецтво “старого Орфея” [В.Гюго]. Проза Жорж Санд («Ернані”, “Собор Паризької Богоматері”, “Знедолені”, “93-й рік”, а також “Консуело” і “Графіня Рудольштадт”). Особливості італійського романтизму (У.Фосколо, Д.Леопарді).

Англійський романтизм. Поети “озерної школи”. Творчість Дж.Г.Байрона (В.Вордсворт, С.Т.Колрідж і Р.Сауті (лейкисти); байронізм; поезія та “східні поеми” Дж.Г.Байрона тощо). Творчість В.Блейка Художня своєрідність “східних” поем Дж. Г Байрона

Роман Дж.Г.Байрона “Дон-Жуан” (специфіка інтерпретації традиційного образу, проблематика й художня природа). Поема Дж.Г.Байрона “Паломництво Чайльд-Гарольда”. Шляхом англійських романтиків. П.Б.Шеллі. Всесвіт “шотландського чарівника” [Вальтера Скотта] (“Звільнений Прометей”; історичний роман; вальтерскоттівська романтична течія: особливості і школа; “Айвенго”, “Роб Рой”).

Творчість П.Б.Шеллі. Історичний роман Вальтера Скотта “Айвенго”. Романи Вальтера Скотта “Пертська красуня, або Валентинів день” та “Роб Рой” (особливості аналізу на макро- і мікрорівнях – стиль, нарація, образи, проблематика тощо).

Своєрідність польського романтизму. Ю.Словацький (“Мазепа”). Творчість А.Міцкевича (поезії (зокрема, «Кримські сонети”) та поеми; “Конрад Валленрод”, “Пан Тадеуш”, валленродизм). Поема А.Міцкевича “Дзяди”. У галереї “вічних образів”. Конрад Валленрод А.Міцкевича. Поезія Ю.Словацького. Поема А.Міцкевича “Пан Тадеуш” (історія створення, особливості художньої природи; “енциклопедичність” національного змісту поеми. Українська рецепція літератури польського романтизму

Тема 3. Американська література доби романтизму (В.Ірвінг, Дж.Ф.Купер, Е.А.По, Г.Лонгфелло, В.Вітмен). Е.А.По як теоретик літератури. Пенталогія Дж.Ф.Купера про Шкіряну Панчоху: “Останній з могікан” (структура, загальна характеристика образної системи роману, художні принципи автора). Жанр новели в літературі романтизму (Е.Т.А.Гофман, В.Ірвінг, Е.А.По. Художня спадщина Н.Готорна. Міфосвіт роману Г.Мелвілла “Мобі Дік”. Пісня про Гайавату” Г.Лонгфелло (джерела написання. Проблемно-тематичний комплекс твору; поняття міфологічно-легендарного національного епосу). Пантеїстичний світ В.Вітмена (аналіз збірки “Листя трави”).

Тема 4. Розвиток реалізму в світовій літературі ІІ половини XIX ст.

Реалізм у літературі ІІ пол. XIX ст. Вступ (передумови виникнення і проблема періодизації; генетичний зв´язок; філософські й естетичні засади,

типологія).
Динаміка розвитку та специфічні риси в національних літературах.
Характеристика основних літературно-мистецьких напрямів XIXст. (романтизм, реалізм). Естетика реалізму. Реалізм і романтизм. Реалізм у живопису, графіці, музиці. Критичний характер реалістичного мистецтва. Новий підхід до зображення середовища і соціального характеру, розвиток типізації і індивідуалізації.
Реалізм у Франції та особливості його розвитку. Письменники-романтики. Драматургія 30-40-х років. Сатиричний напрям пісень П.Ж. Беранже. Засоби розкриття сатиричного персонажу. Фредерік Стендаль. Естетичні принципи, зв'язок і полеміка з романтизмом. Серія книжок з мистецтва, дорожні нариси, твори філософсько-психологічного та публіцистичного характеру ("Історія живопису в Італії","Про любов","Расін і Шекспір", "Прогулянки по Риму").
Стендаль і романтизм. Реалістична розробка характерів і конфлікту в "Італійських хроніках" ("Ваніна Ваніні","Вітторія Аккорамбоні", "Абатиса із Кастро"). Соціально-психологічний роман "Червоне і чорне". Доля Жюльєна. Значення соціального середовища для формування характеру. Тема кохання. Особливості психологізму. Особливості реалізму Стендаля. Стендаль і світова література. Переклади українською мовою М.Рильського, В.Вражливого, Є.Старинкевича.
Творчість О. де Бальзака. Ранні романи: від предромантизму до реалізму. Роман «Шуани» – історичний пролог до циклу сучасних романів. Задум циклу «Людська комедія.». Основні принципи творчості. Художня структура «Людської комедії». Зовнішній та внутрішній зв'язок. Художній світ. Художній простір. «Етюди про нрави». Композиційна структура роману «Батько Горіо». Тема загибелі безкорисливого почуття. Реалістична майстерність Бальзака. Соцільне тло новели «Гобсек» і засоби його художнього втілення. Образ Гобсека – філософське узагальнення доби. Драматургія Бальзака. Теми, ідеї, проблематика, конфлікт («Вотрен», «Мачуха», «Ділок»). Своєрідність літературного стилю Бальзака.
Творчість Проспера Мериме. Романтична тема в збірці «Гузла». Меріме і Пушкін. Драматургія. Історичні сюжети (драма «Жакерія», роман «Хроніка часів Карла IX»). Мериме і Україна. Нарис «Українські козаки та їхні останні гетьмани», есе «Богдан Хмельницький». Образ сильної особистості в новелістиці П.Мериме («Таманго», «Кармен», «Матео Фальконе»).
Тема 5. Реалізм в Англії. Естетика англійського критичного реалізму, його національні особливості. Вплив чартизму на літературу. Блискуча плеяда англійських романістів – Ч.Диккенс, В.Теккерей, Ш.Бронте, Е.Гаскел.
Творчість Ч.Диккенса. «Нариси Боза». Урбанізм. Гумор, сатира, іронія, гіпербола в романі «Посмертні записки Піквікського клубу». Твори 1830 – 1840рр. проблеми виховання та освіти в романі «Олівер Твіст», «Ніколас Нікльбі», «Крамниця старожитностей». Соціальні і моральні проблеми в романі «Домбі і син». Моральний конфлікт у романі. Романи 1850 – 1860рр. («Холодний дім», «Важкі часи»). Зміна реалістичної типізації.

В.Теккерей – великий сатирик Англії. «Книга снобів» та її ідейний та художній зв'язок з романом "Ярмарок марнославства". Ідейно-художня своєрідність роману "Ярмарок марнославства". Твори В.Теккерея 1850–1860 рр. («Історія Пенденіса», «Історія Генрі Едмонда», «Дені Дюваль»).
Тенденції розвитку літератури середини та другої половини XIX ст.
Виникнення основних напрямів і течій, культурних тенденцій на межі XIX–XX століть. Виникнення ранніх форм натуралізму, символізму, імпресіонізму. Протиставлення романтизму і реалізму. Нова генерація письменників (Флобер, Бодлер, Гонкури, Еліот, Уітмен та ін.) Теорія «мистецтво задля мистецтва». Т.Готьє. Роман «Мадемуазель де Мопен». Група «Парнас».
Романтизм і реалізм в літературі США середини та другої половини XIX ст. (Г.Бічер-Стоу, Н.Готорн, Г.Мелвіл; романтична символіка, реалістичний конфлікт). Естетика Бодлера та її зв'язок з "Парнасом". Збірка "Квіти зла" і своєрідність реалізму Бодлера.
Г. Флобер. Філософські та естетичні погляди. Типизація та психологізм. Письменницька техніка. Розвиток бальзаківських традицій в романі Флобера «Виховання почуттів». Флобер і романтизм. Прихована полеміка з романтизмом в романі «Пані Боварі».
Тема 6. Модернізм у світовій літературі кінця XIX – початку XX ст. Особливості розвитку літератури Західної Європи і США межі XIX–XX століть.
Модернізм, передумови виникнення, філософська природа, течії, національна специфіка. Панестетизм, пантеїзм.
Натуралізм, експериментальна проза (брати Гонкури. Е.Золя, Гі де Мопассан). Символізм. Синкретизм мистецтв. Французька поезія (П.Верлен, А.Рембо, С.Малларме).
Імпресіонізм, експресіонізм. Стильова домінанта. Новелістика Гі де Мопассана.
Тема 7. Творчість і філософія О.Вайлда як визначного представника англійського естетизму. Новаторство модерністської п'єси. Б.Шоу, М.Метерлінк.
Літературна діяльність Г.Гауптмана, Т.Манна і Г.Манна.
Життєвий і творчий шлях О.Генрі. Роль його новел у формуванні реалістичної літератури США. Творчість М.Твена і її значення в історії американської і світової літератури. Своєрідність життєвого і творчого шляху Джека Лондона. Неоромантичні і реалістичні твори письменника та їхнє місце в історії зарубіжної літератури XX століття.
Особливості російського модернізму. О.Блок – поет російського символізму. Творчий метод А.Чехова, І.Буніна. В.Маяковський і футуризм.
Тема 8. Скандинавський модернізм, його зв'язок зі слов'янськими авторами. Зріла творчість Г.Ібсена. Кнут Гамсун.

4. **Завдання курсу:**

– ознайомити студентів з найвагомішими творчими здобутками всесвітнього літературного процесу;

- закріпити знання літературознавчих понять;
- розкрити характерні особливості індивідуального стилю митців;
- вдосконалювати вміння студентів аналізувати й зіставляти художні твори та явища всього жанро-видового спектру;
- підвищувати рівень знань студентів із світової культури і літератури вказаного періоду;
- забезпечити максимально повне володіння студентами фактичним матеріалом з курсу, а також їх термінологічну грамотність;
- спрямовувати увагу на ознайомлення з кращими зразками перекладів творів світового письменства українською мовою та з творчістю майстрів художнього перекладу;
- формувати вміння та навички практики наукової роботи студентів під час виконання ними рефератів і доповідей з питань, відведених на самостійне опрацювання, тощо;
- розвивати художній смак і творчу уяву студентів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває відповідними ***компетентностями:***

І. Загальнопредметні:

- Володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета літератури;
- Мати належний рівень знань з історії й теорії світової культури й літератури;
- Виявляти національні особливості й наднаціональні характеристики того чи іншого мистецького явища;
- Мати навички наукової організації праці і застосовувати їх у практичній діяльності;
- Уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел;
- Мати розвинений художньо-естетичний смак;
- Усвідомлювати зв’язок літератури з життєвою дійсністю;
- Використовувати здобуті знання на практиці при проведенні прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
- Уміти творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики;
- Мати вміння наукової організації педагогічної праці.

ІІ. Фахові:

- знати складові світового літературного процесу загалом і конкретно матеріал історії літератур Західної Європи й Північної Америки XIX – поч. XX ст., визначальні явища і жанри цього періоду;
- знати характерні особливості індивідуальних стилів письменників-романтиків; тенденції пошуків нових засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів Романтизму, Реалізму і Модернізму;
- визначати риси поетики творів Романтизму, Реалізму і Модернізму;

теоретичні аспекти функціонування відповідної термінології, наводити приклади втілення в оповіданнях. Повістях, романах тощо рис названих мистецьких епох;
- висловлювати особисте ставлення до проблем, що порушуються в художніх творах, аргументувати свою точку зору прикладами і цитатами з текстів; пояснювати соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку художньої літератури;
- знати термінологічний апарат навчальної дисципліни;
- володіти навичками аналізу літературних творів у єдності змісту та форми;
- уміти розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця.
- знати закономірності пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби;
- порівнювати літературно-мистецькі напрями, течії, характеризувати їх специфіку;
- уміти встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів;
- знати методологічні й теоретичні основи методики навчання світової літератури;
- критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
- уміти проводити міжлітературні та міжмистецькі паралелі;
- виявляти риси взаємовпливу у світовому літературно-мистецькому процесі;
- використовувати навички літературознавчого аналізу різних типі;
- здійснювати аналіз та інтерпретацію художніх творів з використанням опанованого теоретичного матеріалу;
- виявляти діалог вітчизняної культурно-літературної системи з аналогічними зарубіжними;
- уміти виконувати самостійні творчі роботи, застосовувати набуті знання;
- уміти аналізувати художнє явище як складову світового літературно-мистецького процесу;
- удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви;
- виявляти характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників.

5. Статус у навчальному плані.

Вибірковий курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури А.І.Гурдуз.

7. Форми і методи навчання: Лекції та практичні заняття з використанням традиційних методів, мультимедійної апаратури, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання.

Усне опитування, письмове опитування, написання рефератів, тестування, читання та аналіз художніх творів, написання самостійних та модульних контрольних робіт.

Основними критеріями оцінювання навчальної діяльності студентів з курсу «Історія світової літератури» є її систематичність, активність і результативність.

Показниками систематичності навчальної діяльності є відвідування студентами практичних занять з курсу та своєчасне виконання навчальних і контрольних робіт. Активність студента на практичних заняттях визначається якістю підготовки до нього і рівнем виконання практичних завдань. Показником результативності є правильність виконання на практичних заняттях усіх видів робіт (зокрема, контрольних), ґрунтовність опрацювання тем для самостійного вивчення, а також участь у науково-дослідній роботі.

Основними формами поточного контролю є такі види робіт:

- перевірка (усна, письмова) рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальними темами;
- контрольні завдання:
- усний або письмовий експрес-контроль;
- тестування;
- перевірка рівня засвоєння студентами навчальних тем, призначених для самостійного та індивідуального опрацювання;
- підсумкова комплексна контрольна робота.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань того чи іншого модуля, до якої включаються елементи знань з планового повторення попередніх модулів. Сума балів становить 400: 120 балів за МКР + 120 балів за інші види робіт + 160 балів за іспит.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю. У разі невиконання завдань поточного контролю з об’єктивних причин студенти мають право, за дозволом декана, скласти їх до останнього практичного заняття. Час та порядок визначає викладач.

Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді модульних контрольних робіт. Для оцінювання використовуються національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

60 % балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. **Мова викладання:** українська.

Назва: **Історія світової літератури**

1. **Ідентифікація**

Шифр: ВПК.01	Характеристика навчального курсу

Кількість кредитів відповідних ECTS: 3 *Модулів:* 1 *Змістовних модулів:* 1 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* II семестр – 1,7 год.	**Вибірковий** Курс: III Семестр: I Лекції: 16 Практичні заняття: 24 Самостійна робота: 50 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: ознайомити студентів з найвагомішими творчими здобутками і тенденціями розвитку світового літературного процесу кінця XIX – початку XX ст.; законами естетики і поетики доби модернізму, акцентуючи увагу на аспектах традиції й новаторства, міжлітературних зв'язках і зв'язках з українською літературною; на конкретному матеріалі з'ясовувати історичну змінюваність напрямів, жанрів і стилів, посилювати акцент щодо питань розвитку художньої свідомості, майстерності, естетичного і морального потенціалу літератур Західної Європи і Північної Америки, рецепції їх мистецьких набутків вітчизняною культурно-літературною системою; виховання у студентів почуття власної гідності, потреби в читанні, інтерес до художнього слова, формування естетичних смаків, високої загальної та читацької культури.

3. Опис курсу.

Тема 1. Модернізм у світовій літературі кінця XIX – початку XX ст. Особливості розвитку літератури Західної Європи і США межі XIX–XX століть.

Модернізм, передумови виникнення, філософська природа, течії, національна специфіка. Панестетизм, пантеїзм.

Тема 2. Натуралізм, експериментальна проза (брати Гонкури. Е.Золя, Гі де Мопассан). Символізм. Синкретизм мистецтв. Французька поезія (П.Верлен, А.Рембо, С.Малларме).

Імпресіонізм, експресіонізм. Стильова домінанта. Новелістика Гі де Мопассана.

Тема 3. Творчість і філософія О.Вайлда як визначного представника англійського естетизму. Новаторство модерністської п'єси. Б.Шоу, М.Метерлінк.

Тема 4. Літературна діяльність Г.Гауптмана, Т.Манна і Г.Манна.

Тема 5. Життєвий і творчий шлях О.Генрі. Роль його новел у формуванні реалістичної літератури США. Творчість М.Твена і її значення в історії американської і світової літератури. Своєрідність життєвого і творчого шляху Джека Лондона. Неоромантичні і реалістичні твори письменника та їхнє місце в історії зарубіжної літератури XX століття.

Тема 6. Особливості російського модернізму. О.Блок – поет російського символізму. Творчий метод А.Чехова, І.Буніна. В.Маяковський і футуризм.

Тема 7. Скандинавський модернізм, його зв'язок зі слов'янськими авторами. Зріла творчість Г.Ібсена. Кнут Гамсун.

4. Завдання курсу.

– ознайомити студентів з найвагомішими творчими здобутками

всесвітнього літературного процесу;
– закріпити знання літературознавчих понять;
– розкрити характерні особливості індивідуального стилю митців;
– вдосконалювати вміння студентів аналізувати й зіставляти художні твори та явища всього жанро-видового спектру;
– підвищувати рівень знань студентів із світової культури і літератури вказаного періоду;
– забезпечити максимально повне володіння студентами фактичним матеріалом з курсу, а також їх термінологічну грамотність;
– спрямовувати увагу на ознайомлення з кращими зразками перекладів творів світового письменства українською мовою та з творчістю майстрів художнього перекладу;
– формувати вміння та навички практики наукової роботи студентів під час виконання ними рефератів і доповідей з питань, відведених на самостійне опрацювання, тощо;
– розвивати художній смак і творчу уяву студентів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває відповідними ***компетентностями:***

І. **Загальнопредметні:**

– володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета літератури;
– мати належний рівень знань з історії й теорії світової культури й літератури;
– виявляти національні особливості й наднаціональні характеристики того чи іншого мистецького явища;
– мати навички наукової організації праці і застосовувати їх у практичній діяльності;
– уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел;
– мати розвинений художньо-естетичний смак;
– усвідомлювати зв’язок літератури з життєвою дійсністю;
– використовувати здобуті знання на практиці при проведенні прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
– уміти творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики;
– мати вміння наукової організації педагогічної праці.

ІІ. Фахові:

– знати складові світового літературного процесу загалом і конкретно матеріал історії літератур Західної Європи й Північної Америки кінця XIX – початку XX ст., визначальні явища і жанри цього періоду;
– знати характерні особливості індивідуальних стилів письменників-романтиків; тенденції пошуків нових засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів модернізму;

– визначати риси поетики творів модернізму; теоретичні аспекти функціонування відповідної термінології, наводити приклади втілення в оповіданнях, повістях, романах тощо рис названих мистецьких епох;
– висловлювати особисте ставлення до проблем, що порушуються в художніх творах, аргументувати свою точку зору прикладами і цитатами з текстів; пояснювати соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку художньої літератури;
– знати термінологічний апарат навчальної дисципліни;
– володіти навичками аналізу літературних творів у єдності змісту та форми;
– уміти розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця.
– знати закономірності пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби;
– порівнювати літературно-мистецькі напрями, течії, характеризувати їх специфіку;
  – уміти встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів;
  – знати методологічні й теоретичні основи методики навчання світової літератури;
  – критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
  – уміти проводити міжлітературні та міжмистецькі паралелі;
  – виявляти риси взаємовпливу у світовому літературно-мистецькому процесі;
  – використовувати навички літературознавчого аналізу різних типі;
  – здійснювати аналіз та інтерпретацію художніх творів з використанням опанованого теоретичного матеріалу;
  – виявляти діалог вітчизняної культурно-літературної системи з аналогічними зарубіжними;
  – уміти виконувати самостійні творчі роботи, застосовувати набуті знання;
  – уміти аналізувати художнє явище як складову світового літературно-мистецького процесу;
  – удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви;
  – виявляти характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників.

5. Статус у навчальному плані.

Вибірковий курс із циклу професійних компетентностей

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури А.І.Гурдуз.

7. Форми і методи навчання: Лекції та практичні заняття з використанням традиційних методів, мультимедійної апаратури, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання.

Усне опитування, письмове опитування, написання рефератів, тестування, читання та аналіз художніх творів, написання самостійних та

модульних контрольних робіт.

Основними критеріями оцінювання навчальної діяльності студентів з курсу «Історія світової літератури» є її систематичність, активність і результативність.

Показниками систематичності навчальної діяльності є відвідування студентами практичних занять з курсу та своєчасне виконання навчальних і контрольних робіт. Активність студента на практичних заняттях визначається якістю підготовки до нього і рівнем виконання практичних завдань. Показником результативності є правильність виконання на практичних заняттях усіх видів робіт (зокрема, контрольних), ґрунтовність опрацювання тем для самостійного вивчення, а також участь у науково-дослідній роботі.

Основними формами поточного контролю є такі види робіт:

- перевірка (усна, письмова) рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальними темами;
- контрольні завдання:
- усний або письмовий експрес-контроль;
- тестування;
- перевірка рівня засвоєння студентами навчальних тем, призначених для самостійного та індивідуального опрацювання;
- підсумкова комплексна контрольна робота.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань того чи іншого модуля, до якої включаються елементи знань з планового повторення попередніх модулів. Сума балів становить 300: 90 балів за МКР + 90 балів за інші види робіт + 120 балів за іспит.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю. У разі невиконання завдань поточного контролю з об’єктивних причин студенти мають право, за дозволом декана, скласти їх до останнього практичного заняття. Час та порядок визначає викладач.

Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді модульних контрольних робіт. Для оцінювання використовуються національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. **Мова викладання:** українська.

Назва: **Історія світової літератури**

1. **Ідентифікація**

Шифр: ВПК.01	Характеристика навчального курсу

Кількість кредитів відповідних ECTS: 3 *Модулів:* 1 *Змістовних модулів:* 1 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* II семестр – 1,7 год.	**Вибірковий** Курс: IV Семестр: I (ЗФН) Лекції: 12 Практичні заняття: 2 Самостійна робота: 76 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: ознайомити студентів з найвагомішими творчими здобутками і тенденціями розвитку світового літературного процесу II половини XX ст.; законами естетики і поетики доби модернізму, акцентуючи увагу на аспектах традиції й новаторства, міжлітературних зв'язках і зв'язках з українською літературною; на конкретному матеріалі з'ясовувати історичну змінюваність напрямів, жанрів і стилів, посилювати акцент щодо питань розвитку художньої свідомості, майстерності, естетичного і морального потенціалу літератур Західної Європи і Північної Америки, рецепції їх мистецьких набутків вітчизняною культурно-літературною системою; виховання у студентів почуття власної гідності, потреби в читанні, інтерес до художнього слова, формування естетичних смаків, високої загальної та читацької культури.

3. Опис курсу.

Тема 1. Світовий літературний процес II пол. XX ст.: тенденції та їх екстралітературні причини. Постмодернізм. Соціально-політичні і філософські передумови розвитку світового літературного процесу II пол. XX ст.

Тема 2. Література Великобританії.

Тема 3. Французька література після 1945 р.

Тема 4. Німецькомовні літератури та їх розвиток у II пол. XX ст.

Тема 5. Література США.

Тема 6. Тенденції розвитку літератур Латинської Америки, Італії і Сходу.

4. Завдання курсу.

– ознайомити з умовами розвитку української літератури поч. XXI ст., беручи до уваги закономірності поступування світового літературного процесу;
– сформувати вміння самостійної навчально-дослідної діяльності та здатності орієнтуватися в багатожанровому масиві творів сучасної української літератури;
– удосконалити вміння аналізувати художні тексти;
– навчити опрацьовувати недостатньо досліджений літературознавцями матеріал;
– спрямувати на осмислення української літератури як цілісності;
– сприяти всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває відповідними **компетентностями:**

І. Фахові:

1) знати складові світового літературного процесу загалом і конкретно

матеріал історії літератур Західної Європи й Північної Америки II пол. XX ст., визначальні явища і жанри цього періоду;

2) знати характерні особливості індивідуальних стилів письменників-постмодерністів; тенденції пошуків нових засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів модернізму;
3) визначати риси поетики творів постмодернізму; теоретичні аспекти функціонування відповідної термінології, наводити приклади втілення в оповіданнях, повістях, романах тощо рис названих мистецьких епох;
4) висловлювати особисте ставлення до проблем, що порушуються в художніх творах, аргументувати свою точку зору прикладами і цитатами з текстів; пояснювати соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку художньої літератури;
5) знати термінологічний апарат навчальної дисципліни;
6) володіти навичками аналізу літературних творів у єдності змісту та форми;
7) уміти розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця.
8) знати закономірності пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби;
9) порівнювати літературно-мистецькі напрями, течії, характеризувати їх специфіку;
10) уміти встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів;
11) знати методологічні й теоретичні основи методики навчання світової літератури;
12) критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
13) уміти проводити міжлітературні та міжмистецькі паралелі;
14) виявляти риси взаємовпливу у світовому літературно-мистецькому процесі;
15) використовувати навички літературознавчого аналізу різних типі;
16) здійснювати аналіз та інтерпретацію художніх творів з використанням опанованого теоретичного матеріалу;
17) виявляти діалог вітчизняної культурно-літературної системи з аналогічними зарубіжними;
18) уміти виконувати самостійні творчі роботи, застосовувати набуті знання;
19) уміти аналізувати художнє явище як складову світового літературно-мистецького процесу;
20) удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви;
21) виявляти характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників.

II. Загальнопредметні:

1) володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета літератури;
2) мати належний рівень знань з історії й теорії світової культури й

літератури;

3) виявляти національні особливості й наднаціональні характеристики того чи іншого мистецького явища;
4) мати навички наукової організації праці і застосовувати їх у практичній діяльності;
5) уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел;
6) мати розвинений художньо-естетичний смак;
7) усвідомлювати зв'язок літератури з життєвою дійсністю;
8) використовувати здобуті знання на практиці при проведенні прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
9) уміти творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики;
10) мати вміння наукової організації педагогічної праці.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6. **Лектор:** кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури А.І.Гурдуз.

7. **Форми і методи навчання:** Лекції та практичні заняття з використанням традиційних методів, мультимедійної апаратури, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. **Форми організації контролю знань та система оцінювання.**

Усне опитування, письмове опитування, написання рефератів, тестування, читання та аналіз художніх творів, написання самостійних та модульних контрольних робіт.

Основними критеріями оцінювання навчальної діяльності студентів з курсу «Історія світової літератури» є її систематичність, активність і результативність.

Показниками систематичності навчальної діяльності є відвідування студентами практичних занять з курсу та своєчасне виконання навчальних і контрольних робіт. Активність студента на практичних заняттях визначається якістю підготовки до нього і рівнем виконання практичних завдань. Показником результативності є правильність виконання на практичних заняттях усіх видів робіт (зокрема, контрольних), ґрунтовність опрацювання тем для самостійного вивчення, а також участь у науково-дослідній роботі.

Основними формами поточного контролю є такі види робіт:

- перевірка (усна, письмова) рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальними темами;
- контрольні завдання:
- усний або письмовий експрес-контроль;
- тестування;
- перевірка рівня засвоєння студентами навчальних тем, призначених

для самостійного та індивідуального опрацювання;

- підсумкова комплексна контрольна робота.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань того чи іншого модуля, до якої включаються елементи знань з планового повторення попередніх модулів. Сума балів становить 300: 90 балів за МКР + 90 балів за інші види робіт + 120 балів за іспит.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю. У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин студенти мають право, за дозволом декана, скласти їх до останнього практичного заняття. Час та порядок визначає викладач.

Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді модульних контрольних робіт. Для оцінювання використовуються національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40 % балів студенти набирають на іспиті.

9. **Мова викладання:** українська.

Назва: **Фольклор**

2. Ідентифікація

Шифр: ВПК 02	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 3 Модулів 1. Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 90 год. Тижневих годин: I семестр, 2	**Вибірковий** Курс: I Семестр: I Лекції: 10 год. Практичні заняття: 20 год. Самостійна робота: 60 год. Вид контролю: залік

3. Мета курсу - ознайомити студентів з феноменом усної народної творчості специфікою фольклору, його жанровою системою, історією і поетикою окремих жанрів, особливостями усної народної творчості кожного історичного періоду, взаємодією фольклору і літератури

4. Опис курсу.

Тема 1. Фольклор і фольклористика. Напрями і школи фольклористики. Магія і міфологія.

Походження терміна «фольклор», «широке» і «вузьке» розуміння терміна. Синкретичність, народність фольклору, його національна специфіка. Обсяг понять «фольклор України» і «український фольклор». Український фольклор як система регіональних традицій. Сільське середовище побутування фольклору. Фольклор автентичний і вторинний. Особливості побутування фольклору в міському середовищі. Специфіка фольклору (в порівнянні з художньою літературою): усність, колективність, анонімність,

традиційність, варіативність, стереотипність, імпровізаційність. Фольклористика як наука, її предмет, завдання, методи, проблематика. Теорія фольклору та історія фольклору. Польова (збиральницька) і теоретична (інтерпретаційна) фольклористика. Фольклорний жанр, його визначення, ознаки. Класифікація фольклорних жанрів: провідні підходи. Система жанрів українського фольклору. Фольклорні жанри та їх класифікація.
Проблема періодизації історії українського фольклору. Теорії походження народної творчості: біологічна, утилітарна, естетична, трудова, ігрова тощо. Поняття про первісне синкретичне мистецтво, його зв'язок з ранніми формами фольклору. Антропоморфізм, анімізм, тотемізм, магія і розвиток фольклору. Утилітарна та естетична функція ранніх форм фольклору. Фольклор і міфологія. Міфологеми, відбиті в різних жанрах усної народної творчості (колядках, легендах і переказах, казках, замовляннях, весільному обряді тощо).
Тема 2. Родинна обрядовість. Ліричні пісні. Балади.Родинна обрядовість. Обряди, пов'язані з народженням дитини. Похоронні обряди. Визначення жанру голосіння, його зв'язок з обрядом. Відбиття в голосіннях язичницьких уявлень про смерть людини. Імпровізаційність голосінь. Їх реалістичність, відбиття тяжких умов життя народу. Традиційні мотиви голосінь. Емоційність та експресивність голосінь. Глибокий ліризм. Види голосінь. Голосіння за живими людьми (рекрутські). Святочні голосіння. Композиція голосінь, їх метрична й ритмічна будова. Речитатив як форма виконання. Обряди, пов'язані з будівництвом дому і новосіллям. Родинно-обрядова творчість і художня література. Збирання. видання й дослідження жанрів родинно-обрядового фольклору, ознайомлення з ним школярів.

Визначення балади. Походження терміна «балада». Історичний розвиток балад, джерела сюжетики. Особливості тематики та ідейної спрямованості баладних пісень. Сполучення ліричного, епічного та драматичного первнів у баладах. Своєрідність трагічного в баладах. Баладний психологізм. Своєрідність моралізування в баладах. Композиційна й наративна структура балад. Особливості фантастики в баладах. Балада й міф, балада й ритуал. Мотив метаморфози в баладах. Символіка балад. Художні особливості балади. Автологічний стиль. Повтор як типовий прийом у баладах. Форми оповіді в баладах. Принципи класифікації баладних сюжетів. Тематичні групи балад. Балади про дошлюбні стосунки молоді (про кохання), про родинне життя, історичні та соціально-побутові балади. Сюжети фольклорних балад і художня література. Вивчення жанру балади в середній школі. Збирання, видання й дослідження українських народних балад.

Тема 3. Календарно-обрядова поезія.
Поняття про обряд (ритуал), звичай, свято, обрядовість. Символічність і стереотипність обрядових дій. Сакральна, побутова, естетична функція обрядової поезії. Місце словесного та музичного фольклору в календарній обрядовості. Склад календарної лірики та її особливості. Походження української обрядової поезії календарного циклу, її зв'язок із замовляннями,

трудовими піснями, іграми. Синкретизм календарно-обрядового фольклору. Зв'язок календарно-обрядових пісень із язичницькою міфологією. Магічні елементи в них. Проблема релігійності календарно-обрядових пісень. Основні теми й характер хліборобського календаря. Витіснення магічних сільськогосподарських мотивів любовно-шлюбними. Групи календарно-обрядової поезії за ступенем збереження.

Види календарної лірики: колядки й щедрівки, веснянки, риндзівки, русальні пісні, петрівські пісні, купальські й жниві пісні. Поетика календарно-обрядових пісень. Основні символічні образи (сонце, вода, земля, вогонь тощо). Проблема класифікації жанрів календарно-обрядової поезії (за часом виникнення, за мотивами, за складом виконавців, за адресатом тощо). Соціальні мотиви в календарно-обрядовій поезії. Українська календарно-обрядова поезія і художня література. Збирання, видання й дослідження календарно-обрядових пісень. Вивчення пісень цього жанру в середній школі.

Тема 4. Героїчний епос. Історична проза.

Героїчний епос як явище світової культури, етапи його розвитку. Епос усний та книжний. Проблема віднесення билин до українського героїчного епосу. Визначення, поетика билин. їх цикли. Походження українського героїчного епосу: народних дум та історичних пісень. Зв'язок народних дум з билинами, голосіннями. Історія записування, видання і дослідження народних дум. Проблема фальсифікатів. Походження терміна «дума». Визначення жанру думи. Співвідношення епічного й ліричного первнів у думах, їх реалістичність, гіперболізм. Речитативний спосіб виконання дум, імпровізаційність тексту та мелодії. Традиційна тричастинна композиція думи. Поділ тексту думи на тиради (уступи, періоди). Функції ретардацій у думах. Форми оповіді (монолог, діалог, розповідь). Стилістика народних дум (домінування епітетів, повторів, дієслівної рими, архаїчної лексики). Кобзарі, бандуристи, лірники як творці та виконавці дум. Кобзарське мистецтво на Україні: його національна та соціальна місія. Кобзарські братства та школи. Типи виконавців (носії, імпровізатори, творці). Найвідоміші українські кобзарі: О.Вересай, А.Шут, М.Кравченко та інші. Трагічна доля українського кобзарства у XX столітті. Кобзарство в сучасній Україні. Історико-хронологічні цикли дум. Відображення в думах старшого циклу боротьби українського народу проти турецько-татарських поневолювачів. Своєрідність дум-плачів. Думи про боротьбу з польськими поневолювачами. Хмельниччина в народних думах. Образи народних ватажків. Думи XX століття, відображення в них трагічних сторінок української історії. Соціально-побутові думи. Особливості їх змісту та ідейної спрямованості. Походження терміна «історична пісня». Жанрові риси історичної пісні в порівнянні з думою. Специфіка історизму пісень, їх ідейне спрямування, проблема конкретності та об'єктивності змісту. Образи народних ватажків, прийом гіперболізації. Цикли історичних пісень. Пісні про боротьбу з турецько-татарськими загарбниками. Пісні про боротьбу з польською шляхтою. Образ Богдана Хмельницького та народних ватажків в історичних

піснях. Пісні про Коліївщину, Гайдамаччину. Пісні про стихійні народні повстання. Пісні про зруйнування Запорізької Січі. Історичні пісні XX століття. Поетика історичних пісень. Особливості жанру пісні-хроніки. Спільне й відмінне з жанром історичної пісні. Поетика пісень-хронік. Основні мотиви та образи. Використання народних дум та історичних пісень у художній літературі. Збирання, видання й дослідження українського героїчного епосу. Вивчення героїчного епосу в середній школі.

Тема 5. Пареміографія. Дитячий фольклор.

Місце паремій в українському фольклорі, їх традиційні ознаки: стислість, лаконічність, образність, ритмізованість, народність змісту, узагальнене значення, повчальність. Вживання паремій у живому мовленні. Жанрові різновиди паремій: прислів'я, приказки, загадки, народні побажання, народні порівняння, прикмети, тости, стягнені анекдоти, каламбури, прокльони, етикетні формули тощо. Походження та історичний розвиток паремій. Національне та інтернаціональне у прислів'ях та приказках. Класифікація прислів'їв і приказок, їх художні особливості, структура й ритміка. Сатира й гумор у прислів'ях і приказках. Походження загадок, їх зв'язок з первісними ритуалами (ініціація, весілля тощо). Функції загадок в архаїчних культурах. Визначення жанру загадки в порівнянні з прислів'ями і приказками. Розмаїття тематики загадок. Принципи побудови загадок, двочастинна структура. Поетика загадок, функції метафори. Звукова інструментовка загадок. Здатність включатися до інших фольклорних жанрів (балади, русальні пісні, казки). Використання паремій у художній літературі. Пізнавальне, розважальне, розвиваюче й естетичне значення паремій. Збирання, видання і дослідження українських паремій. Становлення і розвиток пареміології і пареміографії. Принципи укладання збірників паремій (алфавітний, тематичний, опорно-гасловий, історико-тематичний, комбінований). Найвідоміші українські збірники паремій. Вивчення паремійних жанрів у середній школі на уроках української літератури, мови, народознавства.

Проблема визначення дитячого фольклору, його обсягу. Два напрями успадкування фольклорної традиції (від дорослих до дітей і від дітей до дітей). Специфіка дитячого фольклору (пізнавальний і розважальний характер, зв'язок із грою, кумулятивність, звуконаслідування). Жанровий склад дитячого фольклору. Жанрові ознаки закличок, утішок, пестушок, забавлянок, звуконаслідувань, прозивалок (дражнилок), лічилок, мирилок, дитячих пісень, небилиць, скоромовок. Проблема віднесення до дитячого фольклору казок, колискових пісень. Страшилки як жанр дитячого фольклору, його джерела і поетика. Виховне й розвиваюче значення дитячого фольклору. Збирання, видання й дослідження дитячого фольклору. Ознайомлення учнів із його творами в початковій і середній школі.

4. Завдання курсу.

- Сформувати у студентів систему знань про українську усну народну творчість, її специфіку, закономірності розвитку, спосіб побутування фольклору.

- Ознайомити студентів з жанровою системою українського фольклору, історією і поетикою провідних жанрів.
- Дати студентам уявлення про фольклористику як науку, її методи. завдання, проблематику, ознайомити їх із найвідомішими фольклористичними працями про усну народну творчість взагалі і про окремі жанри зокрема.
- Виробити у студентів вміння аналізу наукової літератури з проблем фольклористики, навички аналізу фольклорного твору.
- Ознайомити студентів з методикою збирання фольклорних творів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен
знати:
– значення терміна «фольклор», його обсяг у різних наукових традиціях, співвідношення з синонімічними термінами (усна народна творчість, усна народна поетична творчість, словесність тощо);
– специфічні риси фольклору в порівняні з художньою літературою,
– основні теорії походження фольклору;
– періодизацію історії українського фольклору;
– предмет і завдання фольклористики, її зв'язок з іншими науками, провідні методи;
– основні етапи розвитку української фольклористики, наукові школи української і світової фольклористики, актуальні проблеми фольклористики на сучасному етапі;
– значення наступних понять: фольклорний жанр, фольклорний цикл, синкретичність, міф, міфологія, міфологема, анімізм, антропоморфізм, магія, тотемізм, фетишизм, культ, демонологія, двовір'я, вірування, автентичний фольклор, міський фольклор, дитячий фольклор, псевдофольклор, постфольклор, обряд (ритуал), звичай, обрядовість, свято, обрядовий фольклор, мандрівний сюжет, кумулятивність, формульність, фольклоризм, фольклоризація та ін..;
– складники фольклорного жанру, основні принципи класифікації фольклорних жанрів, жанрову систему українського фольклору;
– визначення, історію назви-терміна, жанрові ознаки, риси поетики, історію, класифікації, спосіб побутування, форму виконання, історію збирання, видання і дослідження, зв'язок з художньою літературою фольклорних жанрів, що вивчаються за даною програмою.

вміти:
– самостійно опрацьовувати наукові першоджерела, збірники фольклорних текстів, періодичні видання з фольклористики, словники, довідники, енциклопедії;
– працювати з бібліотечним каталогом, бібліографічними покажчиками, пошуковими системами Інтернету з метою отримання інформації з

дисципліни, укладати і правильно оформляти бібліографію з певного розділу фольклористики;

– виконувати фольклорні твори різних жанрів (зважаючи на наявність вокальних, драматичних і хореографічних здібностей);

– аналізувати фольклорний твір, характеризувати його ідейно-тематичні особливості, визначати його приналежність до певного жанру;

– порівнювати варіанти одного й того ж фольклорного твору; фольклорний і літературний твори, що мають типологічні зв'язки (сюжет, мотив, образи тощо); фольклорні жанри в усній народній творчості різних народів;

– записувати фольклорні твори, складати їх паспорти;

– аналізувати і порівнювати провідні концепції, підходи до різних фольклористичних питань, визначаючи і аргументуючи власну позицію щодо тої чи іншої проблеми;

– доводити власні думки в ході дискусії, підтверджувати їх переконливими прикладами;

– самостійно узагальнювати і систематизувати знання з певного розділу дисципліни, укладаючи схеми, таблиці, опорні конспекти, розробляючи презентації в електронному вигляді.

5. Статус у навчальному плані.

Вибірковий курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент Л. М.Романюк.

7.Форми і методи навчання: лекційні та практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота, МКР.

8.Форми організації контролю знань, система оцінювання: поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **Стилістика української мови**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.03	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:4 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*4 *Загальна кількість годин:* 120 год. *Тижневих годин:* VIII семестр – 4 год.	**Вибірковий** Курс: IV Семестр: VIII Лекції: 10 Практичні заняття: 30 Самостійна робота: 60 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: поглибити у студентів розуміння мовних явищ, показати стилістичну систему української мови в її поліфункціональній формі, домогтися засвоєння основних понять теоретичної стилістики і оволодіти стилістичними нормами літературного мовлення, прищепити чуття естетичного мовлення, вміння працювати над своїм словом і стежити за мовленням учнів.

3. Опис курсу.

Модуль 1. *Стилістика мови як наука та навчальна дисципліна. Стильові різновиди сучасної української мови. Фоностилістика як наука. Лексичні засоби стилістики. Фразеологізми у різних функціональних стилях.*

Змістовий модуль 1. Стилістика мови як наука та навчальна дисципліна. Стильові різновиди сучасної української мови. Фоностилістика як наука.

Тема 1. Стилістика як лінгвістична наука і навчальна дисципліна. Методи і прийоми стилістичної науки. Структура та система стилістики. Основні завдання стилістики сучасної української мови.

Тема 2. Принципи (критерії) виділення мовних стилів. Поняття "підстиль", "жанр". Сфера використання, призначення, головні ознаки та мовні засоби наукового, офіційно-ділового та публіцистичного стилів.

Тема 3. Специфіка художнього стилю української мови. Підстилі художнього стилю (за родами і жанрами літератури), їх мовні засоби. Образність мови художнього твору (тропи та стилістичні фігури). Поняття "індивідуальний стиль письменника", "стиль літературного напряму". Лексико-фразеологічний рівень розмовного мовлення. Синтаксичні особливості розмовного стилю. Становлення конфесійного стилю в українській мові. Біблія – основа конфесійного стилю. Мовні особливості культових текстів.

Тема 4. Фоностилістика як розділ стилістики української мови. Етапи становлення фоностилістики. Евфонічні тенденції української мови. Стилістична роль звуковідтворюючих елементів української мови. Стилістичні функції звукових повторів, алітерацій та асонансів у художньому стилі. Ритм, порядок слів, інтонація, пауза, рима як стилістичні засоби.

Змістовий модуль 2. Лексичні засоби стилістики. Фразеологізми у різних функціональних стилях.

Тема 1. Загальна характеристика лексичної стилістики. Стилістичні можливості загальновживаної лексики. Стилістично обмежена лексика. Стилістичне значення полісемії. Пряме й переносне значення слів. Моносемічні та полісемічні слова. Система тропів української мови. Лексичні синоніми. Ідеографічні та стилістичні синоніми. Стилістичні можливості загальновживаних та контекстуальних синонімів. Синонімічні дублети. Перифрази та евфемізми. Стилістичні можливості антонімії. Стилістичний потенціал омонімів. Повні та часткові омоніми. Міжмовна омонімія. Паронімія як стилістичний засіб і як вада тексту. Слова іншомовного походження у стилістичному аспекті. Інтернаціоналізми, запозичення та власне іншомовні слова. Професіоналізми. Мовні й

стилістичні функції жаргонізмів та арготизмів. Стилістичний потенціал спеціальної та хронологічно маркованої лексики.

Тема 2. Поняття фразеологізму. Різновиди фразеологізмів. Класифікація фразеологізмів за джерелами виникнення (міжстильові, фольклорні, розмовно-побутові та книжні). Структурно-семантична класифікація фразеологізмів (фразеологічні зрощення, єдності та сполучення). Класифікація фразеологізмів за функціональними ознаками (прислів'я, приказки, крилаті вислови, афоризми, максими тощо). Типи видозмін фразеологічних одиниць.

Модуль 2. *Граматична стилістика. Стилістичні можливості словотвору. Стилістичний потенціал повнозначних та службових частин мови, вигуків. Стилістичний синтаксис. Стилістичні фігури, стилістичні прийоми та засоби сміхової культури.*

Змістовий модуль 1. Граматична стилістика. Стилістичні можливості словотвору. Стилістичний потенціал повнозначних та службових частин мови, вигуків.

Тема 1. Суть поняття "граматична стилістика". Стилістичні можливості словотворення. Стилістична роль афіксації у різних функціональних стилях. Семантико-стилістичні значення і відтінки слів (тексту), що творяться словоскладанням, складанням коренів і основ, абревіацією. Слова, творені морфолого-синтаксичним способом: стилістичний коментар. Стилістичні можливості повнозначних іменних частин мови.

Тема 2. Стилістична характеристика дієслова. Стилістичні аспекти дієслівних категорій (часу, особи, способу). Стилістична своєрідність прислівників.

Тема 3. Стилістичні можливості службових частин мови та вигуків.

Змістовий модуль 2. Стилістичний синтаксис. Стилістичні фігури, стилістичні прийоми та засоби сміхової культури.

Тема 1. Стилістичний синтаксис. Поняття синтаксеми. Стилістичні можливості простого речення за модальністю. Стилістика членів речення. Стилістичні можливості простого речення. Стилістичний потенціал односкладних речень у різних стилях. Стилістичні особливості неповних речень у різних стилях. Стилістичні можливості простого ускладненого речення. Стилістика речень з однорідними членами. Стилістичні фігури на основі однорідності. Стилістичні можливості речень з відокремленими членами. Стилістика речень із вставними і вставленими одиницями. Стилістичні можливості речень із звертанням. Звертання-речення.

Тема 2. Стилістичні особливості складного речення. Стилістичні можливості складносурядних, складнопідрядних та безсполучникових речень у різних стилях. Види складних синтаксичних конструкцій, їх роль у різних стилях. Період у синтаксичній стилістиці. Період як риторична фігура, його структура та види.

Тема 3. Роль стилістичних фігур у текстах різних стилів сучасної української мови. Синтаксична характеристика та стилістичні можливості стилістичних фігур. Стилістичні можливості фігур, експресивність яких створюється за

рахунок особливостей розташування слів. Стилістичні особливості фігур, експресивність яких створюється за рахунок порушення правил побудови тексту. Стилістичні прийоми та засоби сміхової культури.

Тема 4. Виправлення типових мовленнєвих помилок.

Тема 1. Мова та її зв'язок з мисленням. Мова, мовлення, мислення, свідомість. Мова як система особливих знаків. Мовні значення та їх типи. Мова, мовлення і мовна діяльність. Функції мови в суспільстві.

Тема 2. Системно-структурна організація мови та розділи мовознавства. Мова як система і структура, мовні рівні та їх ієрархія. Мовна норма. Фонетика і фонологія. Склад і складоподіл. Лексикологія і семасіологія. Слово і поняття. Терміни. Термінологія. Синоніми. Антоніми. Омоніми. Гіперонімічні та гіпонімічні словесні зв'язки. Фразеологія (система поліномів). Лексикографія. Граматика. Морфологія. Синтаксис. Лінгвістика тексту.

Тема 3. Виникнення науки про мову та її розвиток до початку XIX століття. Мовознавство в Стародавній Індії, Греції та Стародавньому Римі. Арабське мовознавство. Китайське мовознавство. Японське мовознавство. Мовознавство епохи середньовіччя, Відродження. Філологічна наука в Україні, Білорусії, Росії, Західній Європі XV-XVIII століття. Мовознавство стародавнього світу, середньовіччя та епохи Відродження. Філологічна наука в Україні, Білорусі та Московській державі XV – XVIII століть. Мовознавство в Західній Європі та Росії (XVII – XVIII століть). Проблема походження мови в працях філософів та мовознавців XIII – XIX століть. Санскрит та європейські мови.

Тема 4. Розвиток порівняльно-історичного і загального мовознавства у першій половині XIX століття. Порівняльно-історичний (генетивний) метод дослідження мов. Розвиток порівняльно-історичного і загального мовознавства у першій половині XIX століття. Філософсько-лінгвістична концепція Вільгельма Гумбольдта. Загальне мовознавство. Розвиток українського та російського мовознавства у I половині XIX століття.

Тема 5. Мовознавство у другій половині XIX століття. Мовознавство у другій половині XIX століття. Мовознавство у другій половині XIX століття. Натуралізм у мовознавстві (Август Шлейхер). Натуралізм у мовознавстві (Август Шлейхер). Лінгвістичні погляди Ф.І.Буслаєва. «Теорія хвиль» Йоганна Шмідта. Московська лінгвістична школа. Харківська лінгвістична школа О.О.Потебні. Розвиток лінгвістичної думки в Росії кінця XIX – початку XX століття. Молодограматизм, його критика та пошуки нових шляхів дослідження мови.

Тема 6. Мовознавство XX століття. Загальномовознавчі проблеми славістики. Розвиток українського мовознавства.

Тема 7. Актуальні проблеми сучасного мовознавства. Лінгвістичний структуралізм. Соціологізм у мовознавстві. Лінгвістична концепція Ф. де Соссюра. Типологія мов та мовні універсалії. Основні напрямки розвитку лінгвістичної думки на сучасному етапі. Сучасні напрямки лінгвістики.

4. Завдання курсу.

Вивчити основні поняття та основні критерії класифікації стилів; визначити основні етапи формування, становлення і розвитку функціональних стилів української мови у різних сферах спілкування, зв'язок інтра- і екстралінгвістичних факторів; дати характеристики стилістичного матеріалу сучасної української мови; володіти стилістичною системою української мови, стилістикою ресурсів і функціональною стилістикою; виробити вміння і навички визначати стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах усіх стилів; ознайомитися із стилістичними прийомами і способами використання мовного матеріалу відповідно до умов і цільової настанови; виробити вміння оцінювання стилістичної можливості мовних засобів; закріпити стилістичні навички шляхом конструювання стилістично довершеного тексту; підносити культуру професійного, ділового і побутового мовлення.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями***: процесом формування, становлення та розвитку науки про українську мову від давнини до сучасності; процесом формування проблем походження української мови та її пам'яток; основними етапами розвитку українського мовознавства; бібліографією основних етапів українського мовознавства; історією розвитку та формування основних розділів української мови; сучасною українською літературною мовою; стилістикою сучасної української мови; українською діалектологію; проблемами методологічного еклектизму сучасного мовознавства; наскрізними параметрами мовної системи й мовлення; психолінгвістикою, що дає змогу проектувати вивчення мовних знаків та аналіз їхнього психологічного підґрунтя в аспекті продукування, сприйняття й онтогенезу мовлення, мовленнєвої діяльності, організації пам'яті і ментального лексикону; проблемами етнолінгвістики, лінгвокультурології та міжкультурної комунікації; ключовими питаннями когнітивної лінгвістики; проблемами граматичних теорій та їх розробкою в сучасних мовознавчих студіях; текстом, його типологіями, категоризаціями, герменевтичними техніками розуміння та методами аналізу й інтерпретації; проблемами комунікативної лінгвістики; теоретичним доробком мовознавства із прикладною метою; поданням характеристики мовних явищ із позиції принципу історизму.

5. Статус у навчальному плані.
Вибірковий курс із циклу професійних компетентностей
6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент А.П.Супрун.
7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, упровадженням інтерактивного навчання та інноваційних технологій, індивідуальна робота, самостійна робота.
8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре,

задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **ТЕОРІЯ КОМУНІКАЦІЇ**

1.Ідентифікація

Шифр: ВЗК.01	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:1* *Змістовних модулів:1* *Загальна кількість годин: 90 год.* *Тижневих годин: 2 год.*	**Вибіркова** Курс: IV Семестр: VIII Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: засвоїти загальні положення теорії комунікації, складники процесу комунікації в її вербальних та невербальних формах, а також основні форми сучасних інформаційних технологій.

3. Опис курсу.

Модуль 1

Тема 1. Комунікація як об'єкт дослідження. Базові поняття теорії мовної комунікації.

Тема 2. Складники комунікативної ситуації

Тема 3. Комунікація в міжособистісних відносинах. Спілкування в побуті

Тема 4. Ефективність вербальної комунікації

Тема 5. Моделі комунікації

Тема 6. Комунікативна особистість

Модуль 2.

Тема 7. Комуніканти як суб'єкти комунікації.

Тема 8. Міжособистісна взаємодія. Система організації простору спілкування.

Тема 9. Комунікативний простір і його структура

Тема 10. Основні форми вербальної комунікації

Тема 11. Комунікація і політика.

Тема 12. Мовленнєвий вплив як результат комунікативної взаємодії.

Тема 13. Ефективність слухання

Тема 14. Масова комунікація і реклама

Тема 15. Теорія і практика міжкультурної комунікації

Тема 16. Мовленнєвий вплив. Нейролінгвістичне програмування

Тема 17. Міжособистісна взаємодія

Тема 18. Дискурсологія та теорія мовної комунікації: спільні проблеми

Тема 19. Етикет в ситуації знайомства та світської розмови.

Тема 20. Теорія і практика міжкультурної комунікації.

4. Завдання курсу.

- Ознайомити студентів із різними формами комунікації.
- Ознайомити студентів із сучасними формами інформаційних технологій та сучасними тенденціями розвитку масової комунікації.
- Навчити студентів аналізувати різноманітні моделі комунікації, що існують в інформаційному просторі.
- Обґрунтувати виокремлення мовленнєвого акту як мінімальної одиниці мовної комунікації.
- Навчити студентів аналізувати та складати ефективні вербальні повідомлення.
- Висвітлити природу комунікативної ситуації та її складників.

У результаті вивчення курсу студент студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями***: орієнтується в методологічних засадах теорії мовної комунікації, її об'єкті, предметі, передумовах становлення в колі лінгвістичних і нелінгвістичних дисциплін; знає способи комунікативного моделювання, параметри і складники комунікативної ситуації, природу комунікативного впливу; володіє законами і правилами ефективної комунікації; визначає мінімальні одиниці і зразки спілкування; встановлює кількісні параметри різних дискурсивних практик; описує головні текстові і дискурсивні категорії та мовні засоби їхньої репрезентації; здійснює аналіз і коригує тексти відповідно до норм української літературної мови; аналізує та складає ефективні вербальні повідомлення; висвітлює природу мовної комунікації, її типологію за матрицею різноманітних параметрів.

5. Статус у навчальному плані.

Вибірковий курс із циклу професійних компетентностей

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент С. О. Каленюк.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, упровадженням інтерактивного навчання та інноваційних технологій, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **РИТОРИКА**

1.Ідентифікація

Шифр: ВПК.12	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:4 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин: 9*0 год. *Тижневих годин:* І семестр – 2 год.	Варіативний Курс: ІІ Семестр: ІІІ Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: ознайомити студентів із основними поняттями риторики, її історією; з'ясувати логічні основи ораторського мистецтва та необхідність риторики для успішної самореалізації людини.

3. Опис курсу.

Тема 1. Риторика як наука про способи переконання, ефективні форми мовленнєвого впливу на аудиторію з урахуванням її особливостей. Періоди риторики та види ораторського мистецтва. Історія ораторського мистецтва; Відомі ритори (Арістотель, Демосфен, Цицерон, Квінтіліан, Сократ, Есхіл).

Тема 2. Риторика – наука про ораторське мистецтво. Предмет, функції, історичні та теоретичні основи ораторського мистецтва. Види ораторських промов і образ оратора. Обов'язкова умова сучасного ораторського мистецтва. Предметна і понятійна логічність мови. Правила висування тези та наслідки їх порушення. Логічний зв'язок тези з аргументами. Закони композиції тексту. Мовний етикет – це приклад мовленнєвої поведінки, встановлений в певному суспільстві. Необхідніть риторики для успешної самореалізації людини.

Тема 3. Предмет і закони ораторського мистецтва. Логічні основи ораторського мистецтва. Основний зміст понять і всіх розділів класичної риторики. Неориторика, стилістика, поетика, прагматика та теорія комунікації. Зразки ораторської майстерності.

Методика та етапи підготовки промови. Етапи підготовки і проведення публічного виступу. Структура ораторського твору та його виголошення. Академічне красномовство (наукова доповідь, науковий огляд, наукове повідомлення).

4. Завдання курсу: знати історію виникнення і розвитку риторики, її задачі як навчального предмету, канони риторики; визначити наукові засади та основні закони ораторського мистецтва; з'ясувати архітектоніку промови.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти відповідними ***компетентностями:***

– знання основних понять риторики, її історії; видів красномовств;

– знання ораторских прийомів переконання слухачів, засобів логічності викладу матеріалу, мистецтва ораторської промови;

– визначення різновидів промов, основних жанрів наукової промови та їх характеристик;

– обґрунтування необхідності риторики для успішної самореалізації людини;

– творче застосування набутих знань під час проходження науково-педагогічної практики, захисту дипломного дослідження.

5. Статус у навчальному плані: вибіркова дисципліни II циклу.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент В. М. Баденкова.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

Для заліку – 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.

Дисципліни вільного вибору студента

Вікова фізіологія

Назва: **ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

1. Ідентифікація

Шифр: НЗК.06	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:1* *Змістовних модулів:1* *Загальна кількість годин: 90 год.* *Тижневих годин: 2 год.*	**Нормативна** Курс: III Семестр: VI Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: ознайомити студентів із процесами інформатизації навчального процесу, видами та функціями інформатизації, методикою створення презентацій, мультимедійної продукції, Інтернет-проектів.

3. Опис курсу.

Тема 1. Інформатизація – головний напрямок сучасної науково-технічної революції. Процеси інформатизації: медіатизація, комп'ютеризація, інтелектуалізація. Функції інформатизація вищої школи.

Інформаційні технології навчання як предметно й комунікативно спрямоване навчальне середовище, включене у навчальну діяльність, у якій комп'ютер є засобом аналізу змісту об'єктів, організації навчальної взаємодії, реалізації адекватних структурі та змісту діяльності форм контролю.

Тема 2. Засоби НІТ: апаратні(комп'ютер, програмні засоби (операційні системи, редактори, інформаційно-пошукові системи, локальні та глобальні навчальні комп'ютерні системи, демонстраційне обладнання, електронні підручники), бази даних); програмно-методичні: навчальні, контролюючі, імітаційно-моделювальні, інструментальні програмно-педагогічні, програмно-методичні комплекси; навчально-методичні: посібники, нормативно-технічна документація, організаційно-інструктивні матеріали тощо.

Тема 3 Роль, місце та основна мета комп'ютерного навчання. Варіанти комп'ютерних технологій. Напрями комп'ютеризації. Методика розроблення комп'ютерних програм.

Тема 4.Презентація як представлення перед аудиторією чогось нового, раніше невідомого або мало відомого. Логіка викладу змісту презентації. Переваги презеньтацій.

Мультимедія– інформаційних продукт, що містить колекції зображень, текстів і даних, що супроводжуються звуком, відео, анімацією та іншими візуальними ефектами, включає інтерактивний інтерфейс та інші механізми управління.

Тема 5.Види та методика створення Інтернет-проектів.

4. Завдання курсу.

- Характеризувати процеси інформатизації: медіатизація, комп'ютеризація, інтелектуалізація. Визначати її основні функції.
- Оволодіти основними видами інформаційних технологій.
- Засвоїти засоби НІТ.
- Визначати роль, місце та основну мету комп'ютерного навчання.
- Засвоїти методику створення презентацій, мультимедійної продукції, Інтернет-проектів.

У результаті вивчення курсу студент студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями***: орієнтується в наукових парадигмах прикладного мовознавства; уміє застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями; критично оцінює набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки; володіє сучасною мовознавчою термінологією; володіє уміннями та навичками здійснювати мовленнєву діяльність, зумовлену комунікативною метою; обізнаний в основних напрямках комп'ютерної лінгвістики, механізмах комп'ютерної обробки інформації.

5. Статус у навчальному плані.

Вибірковий курс із циклу загальних компетентностей.

6. Лектор: доктор філологічних наук, професор кафедри Н. В. Коч

7. Форми і методи навчання: лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, упровадженням

інтерактивного навчання та інноваційних технологій, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **ЛІТЕРАТУРНЕ КРАЄЗНАВСТВО**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.07	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:1* *Змістовних модулів:2* *Загальна кількість годин: 90* *Тижневих годин: 3*	**Нормативна** Курс: III Семестр: V Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: ознайомити студентів із кращими здобутками літераторів Миколаївщини, розширити їх уявлення про літературний процес в Україні XIX – початку XXI століть.

Курс літературного краєзнавства покликаний формувати у студентів розвиток розумової і мисленнєвої діяльності у процесі вивчення культурних скарбів свого краю, виховувати почуття причетності до рідної землі, поваги до своєї культури, мови, традицій; сприяти формуванню уяви студента про історичні і культурні зв'язки рідного краю з історією і життям всієї нашої держави та інших країн, дозволяє співставити минуле і сьогодення, тим самим надає змогу краще осягнути сучасний стан літератури і культури.

3. Опис курсу.

Тема 1. Література Миколаївщини: від давнини до кінця XIX – початку XX століття. Література і театр у Ольвії. Народна творчість у Антському царстві. Усна народна творчість XV – XVII століть. Перші російськомовні письменники Миколаєва. Діяльність В.Даля. Театр корифеїв на Миколаївщині. Громадська, просвітницька, літературна, фольклористична діяльність Миколи Аркаса. Творчість С.Черкасенка та Дніпрової Чайки.

Тема 2. Прозова творчість письменників, вихідців із Миколаївщини та тих, що проживають на її теренах. Микола Куліш, Ю.Яновський, І.Микитенко, П.Ходченко і Миколаївщина. Літературознавчі здобутки Ю.Бойка-Блохина та І.Борщака. Внесок О.Бердника в світову фантастику. Історичні романи О.Глушка. Романістика І.Григурка. Видавнича діяльність братів Капранових.

Тема 3. Поетична творчість вихідців із Миколаївщини. Поезія С.Крижанівського, Д.Надіїна. Мотиви і образи поезії М.Вінграновського.

Гуманістичний пафос лірики Б.Мозолевського. Гумор і сатира П.Глазового. Творчість О.Різниченка та О.Полішкарова.

Тема 4. Миколаївська поетична школа: представники, здобутки. Історіософські мотиви лірики Д.Кременя, особливості ідіостилю поета. Перекладацька, публіцистична, поетична творчість В.Бойченка. Лірична поезія К.Курашкевича, А.Ластовецького, В.Юр'єва, І.Царинного, С.Іщенко, Л. Золотоноші. Творчий доробок молодих поетів Миколаївщини: Н.Білецької, Д.Березіної, В.Чорнобрової.

Тема 5. Російськомовна проза і драматургія миколаївців. Корабельний край у творчості М.Божаткіна. Проза і драматургія А.Малярова. Драматичний доробок А.Вербеця. Творчість російськомовних поетів Миколаївщини. М.Лисянський і Л.Вишеславський та Миколаївщина. Мотиви і образи лірики Е.Январьова. А.Поперечний – відомий поет-пісняр. Творчі здобутки В.Качуріна та В.Пучкова. Жіноча поезія Миколаївщини: К.Голубкова, Л.Матвєєва.

4. Завдання курсу.

− Сформувати систему понять, які визначають основні підстави художнього освоєння народного світогляду та національну самобутність української літератури.

− Навчити студентів орієнтуватися в перипетіях літературного процесу – загальноукраїнського, регіонального, розуміти основні напрями його розвитку.

− Удосконалювати навички аналізу літературних творів у єдності змісту і форми, об'єктивно аналізувати нинішній стан літературного процесу.

− Прищеплювати студентам відчуття необхідності виходити із загальнонаціональних інтересів, вчити їх послідовно відстоювати загальноукраїнські цінності та інтереси.

− Осмислити літературу Миколаївщини як складову української духовності та один із виявів національного буття у взаємозв'язках із поступом людства.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями***: знає термінологічний апарат навчальної дисципліни; уміє розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця; знає різновиди літературно-мистецьких систем і принципи їх побудови; володіє навичками самостійно обґрунтовувати й здійснювати різнорівневе дослідження літературних творів; виявляє риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі; удосконалює навички критично аналізувати та застосовувати теоретичні й практичні знання у сфері теорії та історії літератури для власних наукових досліджень.

5. Статус у навчальному плані.

Дисципліна за вибором ВНЗ.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Т. Д. Кремінь.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, упровадженням

інтерактивного навчання та інноваційних технологій, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

(приклад для іспиту) 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% набирають під час іспиту.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **ЕТНОЛІНГВІСТИКА ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.29	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:5 *Модулів:2* *Загальна кількість годин: 120 год.* *Тижневих годин: 4 год.*	**Нормативна** Курс: I Семестр: II Лекції: 12 Практичні заняття: 28 Самостійна робота: 80 Вид контролю: екзамен

2. Мета курсу: осмислити роль мови у формуванні етнічних спільнот, виявити співвідношення мови та культури у рамках етноантропоцентричного підходу у лінгвістиці.

3. Опис курсу.

Тема 1.Теоретичні засади становлення та розвитку етнолінгвістики та лінгвокультурології. Межовість етнолінгвістики та лінгвокультурології з культурологією, етнологією, етнографією, соціологією та іншими царинами гуманітарного знання. Праці І. Гердера, Г. Штейна, В. Вундта, О. Потебні в контексті становлення етнолінгвістики та лінгвокультурології. Філософія мови і культури В.фон Гумбольдта. Гіпотеза «лінгвістичної відносності» Е.Сепіра, Б.Уорфа.

Тема 2.Глобалізація культури в сучасному світі. Проблема співвідношення і взаємозв'язку мови, культури, етносу. Національна специфіка мовної картини світу. Мова і ментальність. Етнічні процеси та мова. Фактори формування етносів та мов. Типи мовних станів в усному та писемному мовленні. Співвідношення етносів та мов. Етносоціальні функції мови.

Тема 3.Основні тенденції мовного розвитку в сучасних державах. Поліетнічність в етнолінгвістиці. Білінгвізм. Види білінгвізму. Білінгвізм та мова емігрантів. Мова-посередник. Етнічні аспекти мовної політики. Державна мова. Критерії вибору і місця державної мови. Місце іноземних мов за відношенням до державної у країні. Кодифікація та нормалізація державної мови. Закон про мови в Україні. Мовні проблеми на Україні сьогодні.

Тема 4. Проблема дослідження мовної картини світу. Структура мовної системи світу. Взаємодія мовної і домовної картини світу. Змінюваність мовної картини світу. Сучасність та архаїчність лексики. Міжмовне зіставлення як основний метод дослідження світу. Лексико-семантичний рівень дослідження мовної картини світу. Граматичний рівень дослідження мовної картини світу. Моделювання – об'єкт етнолінгвістики. Поняття логіко-понятійної моделі об'єкта. Ентогенез та етнічна історія. як об'єкт моделювання в етнолінгвістиці.

Тема 5.Мовні знаки культури. Оцінне значення слів та словосполучень із національно-культурним компонентом. Поняття мовного образу. Національно-мовний образ світу, художній образ України, українського простору. Етнонім «українець» у лексичній системі мови. Мовні образи. Етнокультурна семантика антропонімів. Одяг українців.

Тема 6.Слова-образи. Фольклорна символіка як засіб відображення національного світобачення (порівняльна типологія російських та українських відповідників). Відображення в лексиці української мови уявлень слов'ян про час. Найменування природних явищ, небесних реалій та їх взаємозв'язок з особливостями національного характеру. Рослинні символи. Етноміфологеми. Гідроніми. Зооніміка. Слова-образи української демонології.

Тема 7.Оцінна характеристика народних фразем. Назви спорідненості та свояцтва. Етнолінгвістична характеристика назв одягу. Назви страв національної кухні та продуктів харчування Етноестетика мови родинних і календарних обрядів.

Тема 8.Лінгвокультурний аналіз мовних сутностей. Типологічна характеристика мови і культури. Різні підходи у вирішенні проблеми співвідношення мови і культури. інгвокультурний аспект фразем, символів, стереотипів, метафор.Образ людини в наслідках її культурної мовної творчості. Гендерна дихотомія в культурі і мові. Образ людини в міфологічній свідомості.Ключові концепти культури. Поняття лінгвокультурний концепт: визначення, характерні риси.

4. Завдання курсу.

− З'ясувати місце і роль етнолінгвістики у колі лінгвістичних та нелінгвістичних дисциплін.

− Розглянути питання формування етносів та мов. Співвідношення етносів та мов. Етносоціальні функції мови.

− Засвоїти поняття поліетнічності в етнолінгвістиці. Білінгвізм та мова емігрантів. Мова-посередник.

− Розмежувати поняття «рідна мова» та «національна мова».

− Визначити сутність поняття «мовна картина світу».

− Навчитися проводити лінгвістичний аналіз тексту з точки зору походження та уживаності лексики.

− Ознайомитися з процесами впливу на мовну структуру міфології, психології, звичаїв, побуту, вірувань, обрядів, загальної культури й менталітету етносу

− Укласти словник етнолінгвіста.
− Ознайомити студентів із сучасними підходами до дослідження мовного матеріалу з позицій лінгвокультурології.
− Визначити поняття лінгвокультурного концепту та вивчити різні підходи до його аналізу.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями***: орієнтується в наукових парадигмах прикладного мовознавства; уміє застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями; критично оцінює набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки; володіє сучасною мовознавчою термінологією; володіє уміннями та навичками здійснювати мовленнєву діяльність, зумовлену комунікативною метою.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6. Лектор: кандидат філологічних наук, старший викладач Мікрюкова К.О.

6. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, упровадженням інтерактивного навчання та інноваційних технологій, індивідуальна робота, самостійна робота.

7. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

8. Мова викладання: українська.

Назва: **СОЦІОЛІНГВІСТИКА**

1. Ідентифікація

Шифр: ВЗК.10	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 3 *Модулів:1* *Змістовних модулів:1* *Загальна кількість годин: 90 год.* *Тижневих годин: 2 год.*	**Варіативна** Курс: III Семестр: VI Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2.Мета курсу: ознайомити студентів з основними формами відображення у мові соціальних процесів і особливостей суспільного розвитку, з „формами породження певних рис мовлення", що викликані соціальними факторами, з закономірностями у зміні мови під впливом суспільства. Даний курс закладає основи теоретичних знань, сприяє поглибленому вивченню соціальної природи мови, свідомому засвоєнню інших мовознавчих курсів.

3.**Опис курсу.**

Тема 1. Соціолінгвістика як наука і навчальна дисципліна. Предмет соціолінгвістики. Проблематика сучасної соціолінгвістики. Завдання соціолінгвістичних досліджень мовної ситуації України.

Тема 2. Комплексний характер соціолінгвістики. Витоки соціолінгвістики. Об'єкт соціолінгвістики. Основні поняття соціолінгвістики.

Тема 3. Проблематика та методологія оціолінгвістики. Проблеми соціолінгвістики. Методи соціолінгвістики: а) спостереження; б) включеного спостереження; в) письмове анкетування; г) експеримент; д) інтерв'ю; е) аналіз документальних джерел. Напрями соціолінгвістики.

Тема 4. Соціолінгвістичні школи та їх представники**.** Соціолінгвістична концепція Є. Д. Поливанова. Теорія антиномій М.В.Панова. Теорія мовної еволюції У. Лобова

Тема 5. Мовна політика та мовне будівництво. Українська літературна мова. Історія становлення й розвитку. Доба українізації 20-х років. Концепція мовно-культурної політики М.Скрипника. 1950-60-ті роки: альтернативне мовознавство шістдесятників. 1970-ті-поч. 1980-х років: посилення русифікації.

Тема 6. Диглосія та білінгвізм. Білінгвізм та диглосія як провідні стани мовних ситуацій. Класифікація білінгвізму.Диглосія та двомовність. Види диглосії**.**

Тема 7. Інтерференція. Поняття інтерференції. Види інтерференцій.
Лексична інтерференція. Граматична інтерференція. Синтаксична інтерференція.

Тема 8. Змішування мов. Піджини і креольські мови. Зародження контактних мов. Типи піджинав і їх еволюція.

Тема 9. Зародження контактних мов. Мови міжетнічного спілкування: лінгва франка, койне. Міжнародні і світові мови. Штучні мови-посередники та інтерлінгвістики. Есперанто. Поняття «просторіччя».

4. Завдання курсу.

- Навчити студентів бачити нові тенденції у розвитку мови, вірно їх оцінювати і враховувати, аналізуючи мовні фактори в „соціальному контексті".
- Класифікувати мовні факти у соціолінгвістичному аспекті.
- Визначати характер і тип мовної ситуації.
- Враховувати соціальні ролі комунікантів при мовленнєвому спілкуванні.
- Виділяти соціальний компонент у семантиці або функціонуванні мовних засобів.
- Використовувати прийоми соціолінгвістичних досліджень, збираючи та аналізуючи мовний матеріал.
- Виділяти нові тенденції у розвиткові мови, обумовлені дією соціальних факторів.
- Працювати з соціолінгвістичними словниками.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями***: уміти проводити порівняльні дослідження

структурних і функціональних властивостей мов незалежно від характеру генетичних відношень між ними; володіти навичками планування та проведення лінгвістичного експерименту; формування умінь аналізувати мовні явища як об'єктивацію багатофакторної діяльності людини; засвоїти інформації про зміст, проблеми і методи сучасної психолінгвістики; формування власної оцінки, позиції щодо історичних процесів в Україні та місце української мови як рідної так і державної; володіти навичками наукової організації праці; розвивати навички самостійного опанування нових знань; уміти працювати з довідковою літературою, різнотипними словниками, електронними базами даних, системами інформаційного пошуку; уміти застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями; критично оцінювати набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки; знання одиниць мови та правил їх поєднання; знати теорії виникнення мови (філогенез) та процесу становлення і розвитку мовлення окремого індивіда; уміти застосовувати сучасні наукові методи лінгвістичних, зокрема соціолінгвістичних, психолінгвістичних, лексикографічних, семантичних, когнітивних досліджень.

5. Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу загальних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук О.М. Олексюк.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ**

5. Ідентифікація

Шифр: ВПК 10	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 3 Модулів 1. Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 90 год. Тижневих годин: IУ семестр, 2	**Вибірковий** Курс: III Семестр: 4 Лекції: 12 год. Практичні заняття: 24 год. Самостійна робота: 46 год. Вид контролю: МКР

2.Мета курсу – формування у студентів знання основ літературної критики та вироблення у них навичок літературно-критичної діяльності.

3. Опис курсу.

Тема 1. Вступ. Літературна критика як відносно самостійний вид творчої діяльності.

Літературна критика як соціальне, культурне та наукове явище. Передумови та початкові форми критики (герменевтика або екзегетика). Принципи інтерпретації, мистецтво розуміння й філологічного тлумачення у період античності. Органічний зв'язок з філософією мистецтв та ін. видами творчої діяльності. Літературна критика як своєрідний авангард літературознавства. Етапи становлення і розвитку укр.літературної критики. Функції літературної критики: від філологічного аналізу й оцінки жанрово-стильових елементів творів – до проблем змісту й образної системи.

Тема 2. Передумови й особливості формування української літературної критики.

Нормалізаційні та аксіологічні традиції давньої літератури. Критичні інтонації й критерії І.Вишенського, Мелетія Смотрицького, Захарії Копистенського, Петра Могили. Орієнтація на античні зразки та ренесансні західноєвропейські підручники в курсах з поетики й риторики в Києво-Могилянській академії. М.Максимович про принципи наукового аналізу літературних творів. Літературно-критична діяльність О.Бодянського. Утвердження національної самобутності української літератури у працях М.Костомарова, П. Куліша. Естетичні погляди й естетичні критерії Т. Г. Шевченка.

Тема 3. Розвиток української літературної критики у др. пол. XIX - поч. XX століття.

Занепад літературно-критичної діяльності в Україні у зв'язку із заборонними актами. Дискусії 70-80-х років про стан, перспективи розвитку вітчизняної літератури, принципові теоретико-естетичні проблеми. Подвижництво І. Франка-критика. Історико-порівняльні студії М. Драгоманова. Літературні дискусії поч. XX ст.

Зародження традиції монографічного узагальнення й історико-літературного осмислення фактичного матеріалу. Проблематика, специфіка творення і стильова манера літературно-критичних праць Лесі Українки. Зміцнення наукових основ українського літературознавства. Філологічний семінар В. Перетца. Діяльність літературного угрупування «Українська хата». Естетико-психологічна концепція М. Євшана.

Тема 4. Літературно-критична думка в Україні у міжвоєнний період (1917-1940 рр.). здобутки української критики в Західній Україні.

Літературно-критичні матеріали на сторінках галицьких часописів. Елементи історико-порівняльної школи. Літературно-мистецька періодика 1917-1920 рр. Активізація літературно-критичної думки в Україні у 20-ті роки. Спроби розробок методологічних засад нової науки про літературу. Прогресивні

концепції літературознавства 20-х років: ідеї М.Хвильового, О.Білецького, неокласиків. Українська літературно-художня періодика 20-х рр.: піднесення і падіння. Естетична специфіка рецепції літератури М. Зерова, М. Драй-Хмари, П. Филиповича та ін. Осмислення літератури в контексті "марксистського літературознавства" (В. Коряк, Д. Загул, Я. Савченко та ін.) Позиції М.Хвильового в літературній дискусії 1925-1928 рр. Осмислення літературного процесу 20-30-х років в дусі вимог соціалістичного реалізму. Нещадна критика творів репресованих протягом 1933-1937 рр. письменників

Тема 5. Літературна критика другої половини XX ст. в Україні та діаспорі.

Вульгаризація науки про літературу на рубежі 40-50-х рр. Особливості літературної критики української діаспори і «материкової» України. Літературно-критичні погляди «пражан». Проблеми розвою української літератури в діяльності МУРу. Літературознавча діяльність Ю. Шевельова (Шереха). Огляд української еміграційної літератури. Творчість репресованих письменників у критичних студіях діаспори.

Догматичний характер дискусії про літературного героя на рубежі 50-60-х років. Вульгаризоване дослідження класичної спадщини. Суспільно-класовий принцип української літератури у виданнях підручникового типу 60-х років. Естетичне осмислення літератури шістдесятників. Літературна полеміка літературних критиків про девальвацію художнього слова. Метод накладання критичних табу на літературні твори. Позиція критиків-дисидентів. Вагомі позаідеологічні здобутки літературознавства 60-80-х років.

Дослідження сталих явищ українського літературного процесу у 80-90-х роках. Фрагментарність літературних оглядів часописів. Активізація контактів літературознавців і критиків України та української діаспори 80-90-х років. Розвал ідеологічно-кон'юнктурного соцреалізму, пріоритет у мистецтві загальнолюдських цінностей. Повернення в літературний процес призабутої і репресованої спадщини. Літературно-критична концепція часопису "Критика".

Тема 6. Основні тенденції розвитку сучасної української літературно-наукової критики (XXI ст.).

Огляд періодичних видань та концепцій. Осмислення процесів у літературній критиці в наукових дослідженнях. Особливості методології літературної критики. Сучасні дискусії навколо визначних літературних подій початку XXI ст.

Розмаїття проблем в сучасній критиці. Осмислення творчого процесу у доробку В. Дончика, Т. Салиги, М. Ільницького, Є. Барана, М.Слабошпицького, Р. Харчук, В. Брюховецького та ін. критиків. Молодше

покоління поціновувачів літератури та перспективи розвитку літературної критики в Україні.

4. Завдання курсу.

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати:

1. Предмет, завдання, роль курсу в системі літературознавства.
2. Систему жанрів літературної критики, методи і критерії оцінки твору.
3. Періодизацію української літературної критики, її передумови і особливості зародження, становлення, стан і функціонування у різні періоди.
4. Сучасний стан української літературної критики, особливості розвитку сучасного літературного процесу і ролі критики в цей період.

вміти:

1. Аналізувати явища художньої літератури, давати їм критичну оцінку на основі критеріїв-передумов та критеріїв-прикмет.
2. Самостійно створювати різні за жанровими формами твори літературно-художньої критики. Вільно володіти логіко-понятійним апаратом, термінами, даними літературознавства, цитатами художніх творів.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен володіти такими ***компетентностями:***

І. Загальнопредметні:

- здійснювати аналіз та інтерпретацію художніх творів з використанням опанованого теоретичного матеріалу.
- усвідомлювати зв'язок літератури з життєвою дійсністю.
- володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час вивчення предмету;
- уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел.

ІІ. **Фахові**

- знати термінологічний апарат навчальної дисципліни.
- знати стан, тенденції і перспективи розвитку літературної критики.
- уміти аналізувати літературно-критичні праці.
- уміти розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця.
- використовувати навички літературознавчого аналізу різних типів.

5. Статус у навчальному плані.

Вибірковий курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент Л. М. Романюк.

7.Форми і методи навчання: лекційні та практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота, МКР.

8.Форми організації контролю знань, система оцінювання: поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп’ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується

національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.
9. Мова викладання: українська.

Назва: Вступ до наукових досліджень

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.00	Характеристика навчального курсу
*Кількість кредитів відповідних ECTS:*5 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*1 *Загальна кількість годин:* 150 год. *Тижневих годин:* 1,7 год.	**Нормативний** Курс: II Семестр: III Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 120 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: організація науково-дослідницької діяльності студентів, оволодіння ними основною науковою термінологією з курсу та методологією проведення наукових досліджень, вироблення умінь та навичок написання рефератів, статей, курсових, бакалаврських, дипломних і магістерських робіт.

3. Опис курсу:

Модуль 1. Специфіка науково-дослідницької діяльності
Тема 1. Наука як сфера людської діяльності. Специфіка науково-дослідницької діяльності.
Тема 2. Психологія і технологія наукової творчості. Методологія наукового дослідження. Організація творчої діяльності. Робочий день науковця. Робоче місце науковця. Оргтехніка, технічні засоби наукової діяльності. Методи і техніка дослідження. Використовування методів наукового пізнання. Методи, що застосовуються на емпірічному і теоретичному рівнях досліджень. Методи теоретичних досліджень.
Тема 3. Підготовка публікацій, рефератів, доповідей
Тема 4. Курсова, дипломна, магістерська робота як кваліфікаційне дослідження
Модуль 2. Бібліографічна практика.

4. Завдання курсу:
- висвітлити теоретичні основи, питання психології та технології наукової творчості, організації науково-дослідницької діяльності;
- ознайомити студентів із сутністю, послідовністю виконання, підготовкою до захисту бакалаврських, дипломних і магістерських робіт;
- виробити у студентів уміння та навички роботи над рефератом, науковою статею та доповідями;

- сприяти ґрунтовному оволодіню орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними й стилістичними нормами сучасної української літературної мови;
- підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;
- виробити в студентів уважне й критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
- збагатити лексичний запас студентів новими термінами з фахової підготовки;
- навчити студентів самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***компетентностями:***

І. Загальнопредметні:

− Володіння орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними і стилістичними нормами сучасної української літературної мови.

− Уміння користуватись науковою, навчальною, довідковою літературою.

− Уміння вести наукову дискусію й володіння навичками публічного виступу.

− Знання специфіки наукового стилю сучасної української літературної мови.

− Уміння критично оцінювати отриману наукову інформацію.

− Уміння здійснювати відбір та аналіз фактичного матеріалу.

− Володіння методикою створення усного й письмового наукового тексту за спеціальністю.

ІІ. Фахові:

− Знання теоретичних основ організації науково-дослідницької діяльності.

− Володіння технологією та методикою організації наукової творчості.

− Знання психологічних основ організації наукової діяльності.

− Уміння і навички здійснення наукових досліджень та оформлення їх результатів у вигляді рефератів, статей, доповідей, курсових і дипломних робіт з урахуванням основних вимог.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6.Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури І. А.Корнієнко.

7.Форми і методи навчання: лекційні, практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп’ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання: перевірка виконання індивідуальних завдань, контрольних і практичних робіт, завдань для самостійної роботи. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп’ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирибальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: А, В,

C, D, E, FX, F. Накопичення балів регламентується робочою програмою викладача.

9. **Мова викладання:** українська.

Назва: **ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.11	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин: 9*0 год. *Тижневих годин:* II семестр – 2,5 год.	**Варіативна** Курс: III Семестр: VI Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. **Мета курсу:** дати знання про основні процеси виникнення і формування української літературної мови, уявлення про закономірності та основні тенденції її розвитку, удосконалення й збагачення, вироблення її структурно-функціональних стилів, фонетичних, граматичних, лексичних і правописних норм.

3. Опис курсу.

Тема 1. Вступ. Предмет курсу, його зв'язок із іншими науковими дисциплінами. Поняття літературної мови та її норм. Періодизація історії української літературної мови. Питання походження української мови. Найголовніші наукові праці для вивчення ІУЛМ.

Тема 2. Літературно-писемна мова Київської Русі (кінець IX– середина XIII ст.). Основні проблемні питання у вивченні літературно-писемної мови цього періоду. Гіпотези вчених щодо основи цієї мови. Жанрово-стилістичне багатство літератури Давньої Русі.

Тема 3. Літературно-писемна мова XIV – початку XVII ст. Суспільно-історичні умови розвитку літературної мови та культурні справи після розпаду Київської Русі. Україна під владою Литви та Польщі. Літературна «руська» мова в Литовській державі. Сфери вживання «руської» мови та мови слов'яноруської. Мова українських грамот XIV – XVI століть. Нове піднесення української книжності та літературної мови в Україні періоду XVI – першої половини XVII століть.

Тема 4. Розквіт та занепад давньоукраїнської літературної мови середини з XVII до кінця XVIII ст. Проблеми в оцінці наслідків приєднання України до Росії. Соціально-культурні й освітні справи в Україні. Києво-Могилянська академія – найважливіший осередок освіти, давньої української мови та літератури. Стилістична строкатість літературної мови цього періоду. Бароко та його значення в розвитку виразових засобів української мови.

Занепад давньоукраїнської літературної мови з II половини XVIII ст. Специфічні умови й суперечливий характер розвитку літературної мови. Творчість І. Некрашевича, Г. Сковороди. Причини занепаду давньоукраїнської літературної мови з II половини XVIII ст..

Тема 5. Формування нової української літературної мови (кінець XVIII – середина XIX ст.). Народномовна основа творів І. П. Котляревського. Особливості розвитку літературної мови в Західній Україні. Розвиток української літературної мови від Котляревського до Шевченка: спроби створення «серйозного» стилю у творах П. П. Гулака-Артемовського, Є. П. Гребінки, Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, перші спроби української публіцистики, мовні засоби поетів-романтиків. Розвиток філологічної думки у І пол. XIX ст. («Граматика малоросійського наречия» О. Павловського). Основні лексикографічні праці. Т. Г. Шевченко – основоположник сучасного типу української літературної мови.

Тема 6. Розвиток нової української літературної мови (друга половина XIX ст. — початок XX ст.) Основні проблеми та національні утиски в розвитку літературної мови цього періоду. Питання граматичної та лексикографічної нормалізації української літературної мови. Стилістична строкатість пам'яток : наукова та науково-популярна мова, відображення розвитку української літературної мови в художній літературі. Роль І. Франка, Л. Українки та ін.. в історії української літературної мови.

Тема 7. Розвиток нової української літературної мови (з 10 рр. XX ст. до наших днів). Загальна характеристика умов розвитку української літературної мови в цей період. Українська літературна мова в умовах УРСР («Розстріляне Відродження») у 20–30-х роках. Спроби нормалізації української літературної мови: перші наукові праці; унормування українського правопису; розвиток лексикографії.

Стан україністики під час Великої Вітчизняної війни та наступного періоду (40–50 рр. та 60–70 рр.). Жанрово-стилістична різноманітність творчості письменників цього періоду (О. Гончара. Л. Костенко, Д. Павличка, В. Симоненка, І. Драча, В. Стуса та ін.).

Епохальні зміни в розвитку літературної мови за період здійснення державної самостійності України. Зв'язок української літературної мови з літературними мовами інших слов'янських народів у різні періоди. Проблема періодизації української літературної мови в підрадянський період.

4. Завдання курсу:

–визначити місце дисципліни в системі підготовки студентів-філологів, її узагальнений характер та практичне значення;

– з'ясувати провідні тенденції в розвитку української літературної мови від IX ст. до наших днів;

– простежити, як на різних історичних етапах змінювалося поняття «літературна мова»;

– охарактеризувати етапи формування українського правопису;

– проаналізувати основні лексикографічні джерела в різні періоди історії української літературної мови [далі ІУЛМ];
– активізувати знання про функціональні стилі української мови та жанри літератури;
– завершити загальний філологічний розвиток студентів, показати історичну перспективу розвитку системи української мови в її зв'язку з іншими слов'янськими та індоєвропейськими мовами.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***компетентностями:***

І. **Загальнопредметні:** здатний до системного наукового мислення, володіє навичками наукової організації праці; уміє працювати з довідковою літературою, різнотипними словниками, електронними базами даних, системами інформаційного пошуку; знає зв'язки української мови та її типологічні співвідношення із іншими мовами, її історію, сучасний стан і тенденції розвитку; застосовує досягнення національної та світової культури у вирішенні власних професійних та життєвих завдань; володіє розвиненою культурою мислення, умінням ясно й логічно висловлювати свої думки; розвиває навички самостійного опанування нових знань; усвідомлює мову як форму вираження національної культури, взаємозв'язку мови та історії українського народу, національно-культурної специфіки української мови в той чи інший період її розвитку.

ІІ**. Фахові:** орієнтується в провідних тенденціях, проблемних питаннях розвитку української літературної мови від ІХ ст. до наших днів; уміє застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями, аналізує українську мову у діахронічному та синхронічному аспектах, використовуючи систему основних понять і мовознавчих термінів; критично оцінює набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки; володіє сучасною мовознавчою термінологією; володіє уміннями та навичками опрацювання, розрізнення жанрових, стилістичних особливостей різних видів текстів на різних історичних етапах розвитку української літературної мови.

5. Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури В. М.Баденкова.

7. Форми і методи навчання: Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, вправи, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; специфічні прийоми: фонетичний, граматичний розбори.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання.

Бали студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, виконання ссамостійних робіт, тестових завдань, контрольних модульних робіт. що регламентується робочою програмою викладача. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре,

задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. Підсумковий контроль може здійснюватися у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **КОМПАРАТИВІСТИКА І ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК 12	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 3 *Модулів:* 1 *Змістовних модулів:* 1 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* II семестр – 1,7 год.	**Вибірковий** Курс: V Семестр: II Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: системно ознайомити студентів з теорією і практикою компаративних досліджень, навчити самостійно проводити порівняльні студії різних рівнів.

3. Опис курсу.

Тема 1. Літературна компаративістика: предмет, мета, завдання і структура курсу. Розвиток компаративістики в Україні і світі. Проблема світової літератури.

Специфіка імагології як галузі літературної компаративістики.

Становлення літературної компаративістики в Україні і світі. Проблеми сучасного розвитку.

Наукові "школи" в літературній компаративістиці.

Тема 2. Літературні системи.

Проблеми системного підходу в літературознавстві. Світова література.

Тема 3. Форми та механізми міжлітературного процесу.

Типологічні сходження: різновиди та їх особливості.

Переклад у системі міжлітературних зв´язків. Види компаративістичних досліджень. Українська література у світовому літературному контексті.

Тема 4. Міф і міфологічний фактор у літературі.

Тема 5. Рівні порівняльно-типологічного дослідження літератури. Концепція інтертекстуальності.

Теорія і практика інтертекстуальних студій.

Комп´ютерна література.

Проблеми моделювання компаративного дослідження.

Література в системі інших видів мистецтв: характер і динаміка розвитку досліджень.

Тема 6. Українська література у світовому літературному контексті.

Сучасна українська література в системі світової.

Панорама сучасних компаративних досліджень в Україні.

Порівняльне літературознавство в середній і вищій школі.

4. Завдання курсу:

вдосконалювати вміння студентів аналізувати й зіставляти художні твори та явища всього жанро-видового спектру; забезпечити максимально повне володіння студентами фактичним матеріалом з курсу, а також їх термінологічну грамотність; спрямовувати увагу на ознайомлення з творчістю кращих вітчизняних майстрів художнього перекладу; формувати вміння та навички практики наукової роботи студентів під час виконання ними рефератів і доповідей з питань, відведених на самостійне опрацювання, тощо; розвивати художній смак і творчу уяву студентів.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***компетентностями:***

І. Загальнопредметні:

− уміти аналізувати художнє явище як складову світового літературно-мистецького процесу;

− виявляти національні особливості й наднаціональні характеристики того чи іншого досліджуваного мистецького явища;

− бачити розвиток української культурної системи в контексті світових культурно-мистецьких подій;

− моделювати філологічні студії різної масштабності з урахуванням компаративної умови;

− виявляти аспекти зіставлюваності і незіставлюваності мистецьких явищ;

− удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви;

− втілювати науково обґрунтований пошук виявів оригінальної української парадигми розвитку літературно-мистецького процесу XXI ст.;

− володіти методикою сучасного філологічного дослідження синтетичного плану;

− мати навички наукової організації праці і застосовувати їх у практичній діяльності;

− уміти працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел, метааналіз інформації;

− використовувати навички професійного володіння технікою літературознавчих досліджень, умінням самостійно будувати теоретичне дослідження, оформлювати його результати у вигляді наукових статей і завершеної науково кваліфікаційної роботи;

− володіти вмінням планувати та здійснювати самостійну пошукову діяльність.

ІІ. Фахові:

− опанувати основи теорії й методології сучасного порівняльного вивчення літературно-мистецьких явищ;

− засвоїти термінологічний апарат навчальної дисципліни;

− уміти застосовувати теорію компаративістичного дослідження на практиці;

− критично оцінювати історію літератури і філологічної науки з позицій сучасної літературної компаративістики;
− знати передумови, етапи і принципи становлення літературної компаративістики, закони її розвитку і ключові складові;
− зіставляти особливості історично домінантних компаративістичних підходів;
− знати різновиди літературно-мистецьких систем і принципи їх побудови;
− визначати особливості розвитку світового й українського порівняльного літературознавства;
− володіти навичками роботи з різноманітним фактичним матеріалом у межах компаративного дослідження;
− розуміти сутність міжлітературного процесу та його складових;
− розрізняти типи і види міжлітературного (міжмистецького) процесу;
− знати специфіку контактно-генетичного підходу в компаративістиці;
− знати специфіку роботи в руслі типологічної студії;
− володіти навичками дослідження літератури в системі інших видів мистецтв і духовно-творчої діяльності людини;
− знати засади імагології;
− уміти моделювати компаративні дослідження початкового рівня;
− володіти навичками самостійно обґрунтовувати й здійснювати різнорівневе компаративне дослідження літературних творів і творів інших видів мистецтв;
− виявляти спектр міжлітературних зв'язків і типологічних подібностей у студійованих творах;
− уміти аналізувати українську літературну систему певної доби у відповідному світовому літературно-мистецькому контексті.

5. **Статус у навчальному плані.**
Вибірковий курс із циклу професійних компетентностей.

6. **Лектор:** кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури А.І.Гурдуз.
7. **Форми і методи навчання:** Лекції та практичні заняття з використанням традиційних методів, мультимедійної апаратури, індивідуальна робота, самостійна робота.
8. **Форми організації контролю знань та система оцінювання.**
Усне опитування, письмове опитування, написання рефератів, тестування, читання та аналіз художніх творів, написання самостійних та модульних контрольних робіт.

Основними критеріями оцінювання навчальної діяльності студентів з курсу «Компаративістики і літературний процес» є її систематичність, активність і результативність.
Показниками систематичності навчальної діяльності є відвідування студентами практичних занять з курсу та своєчасне виконання навчальних і контрольних робіт. Активність студента на практичних заняттях визначається якістю підготовки до нього і рівнем виконання практичних

завдань. Показником результативності є правильність виконання на практичних заняттях усіх видів робіт (зокрема, контрольних), ґрунтовність опрацювання тем для самостійного вивчення, а також участь у науково-дослідній роботі.

Основними формами поточного контролю є такі види робіт:

- перевірка (усна, письмова) рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальними темами;
- контрольні завдання:
- усний або письмовий експрес-контроль;
- тестування;
- перевірка рівня засвоєння студентами навчальних тем, призначених для самостійного та індивідуального опрацювання;
- підсумкова комплексна контрольна робота.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань того чи іншого модуля, до якої включаються елементи знань з планового повторення попередніх модулів. Сума балів становить 300: 140 балів за МКР + 160 балів за інші види робіт.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю і тестування на освітньому просторі університету.

Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді модульних контрольних робіт. Для оцінювання використовуються національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

100 % балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **УКРАЇНСЬКА ОНОМАСТИКА**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.13	Характеристика навчального курсу
*Кількість кредитів відповідних ECTS:*3 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* 1,7 год.	**Варіативний** Курс: II Семестр: IV Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: розширення обсягу знань про антропоніми та топоніми, конкретизація деяких правописних моментів ономастичної лексики, а також розгляд оніма як лексичної одиниці на різних рівнях мовної системи: фонетичному, граматичному, значеннєвому; пізнання лінгвістичних, лінгвокультурологічних, соціолінгвістичних, когнітивних, історичних чинників формування української ономастичної системи.

3. Опис курсу:

Модуль 1. Особливості українського ономастикону
Тема 1. Ономастика як спеціальна лінгвістична наука. Функції ономастики. Розвиток української ономастики. Онімна лексика, її місце в складі сучасної української мови. Семантика онімів. Онімний простір та класифікація власних назв.
Антропоніміка як окрема галузь мовознавства і як складова частина ономастики. Історія розвитку української антропонімії. Теоретичні аспекти вивчення власних особових імен.
Топоніміка як наука про власні географічні назви. Історія дослідження української топонімії.
Тема 2. Власне ім'я як найдавніше антропонімічне утворення. Специфіка семантики власних особових імен. Походження імен. Склад українських імен та основні мотиви їх вибору. Імена в українських фразеологізмах. Походження імен по батькові. Правопис і відмінювання власних імен та імен по батькові.
Прізвище як успадкована офіційна назва. Становлення та дефініція терміну „прізвище". Основні джерела творення українських прізвищ. Особливості граматичної і морфемної структури прізвищ українців: синтаксична і морфологічна структура, частиномовна належність, родові й числові форми українських прізвищ. Правопис прізвищ і відпрізвищевих утворень. Особливості відтворення російських та інших прізвищ іншомовного походження українською мовою.
Тема 3. Прізвиська як своєрідний лексичний пласт і органічна складова антропонімікону України. Ознаки прізвиськ. Дефініція поняття „прізвисько". Класифікації прізвиськ.
Псевдоніми й антропономи як різновиди антропонімів. Походження та класифікація псевдонімів. Антропоніми, що стали антропономами. Термін і власна назва. Власні імена і філологія.
Тема 4. Топоніми як специфічний різновид пропріальної лексики. Класифікація топонімів.
Модуль 2. Ономастична практика.
4. Завдання курсу:
- висвітлити історію виникнення і функціонування антропонімів і топонімів сучасної української мови;
- ознайомити з особливостями вживання цих груп лексики у літературних творах, фольклорі, культурі;
- конкретизувати переважно граматичні норми правопису особових назв;
- підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;
- виробити в студентів уважне й критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
- збагатити лексичний запас студентів новими термінами з фахової підготовки;

– навчити студентів самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***компетентностями***:

І. Загальнопредметні:

- Володіння термінологічним апаратом.
- Володіння орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними і стилістичними нормами сучасної української літературної мови.
- Уміння користуватись науковою, навчальною, довідковою літературою.
- Уміння вести наукову дискусію й володіння навичками публічного виступу.
- Уміння критично оцінювати отриману наукову інформацію.
- Уміння здійснювати відбір та аналіз фактичного матеріалу.
- Володіння методикою створення усного й письмового наукового тексту за спеціальністю.

ІІ. Фахові:

- Знання основної термінології, пов'язаної з українською антропонімікою та топонімікою.
- Знання особливостей походження, будови, вживання і правопису різних груп антропонімів і топонімів.
- Уміння аналізувати оніми на різних рівнях мовної системи; встановлювати їх походження.
- Уміння аналізувати ономастичну лексику в лінгвістичному, лінгвокультурологічному, соціолінгвістичному, когнітивному, історичному аспектах.
- Знання правил правопису онімів, особливостей їх транслітерації та відмінювання.

5. Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури І. А.Корнієнко.

7. Форми і методи навчання: лекційні, практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання: перевірка виконання індивідуальних завдань, контрольних і практичних робіт, завдань для самостійної роботи. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирибальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. Накопичення балів регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **ПРАКТИКУМ З ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ МОВНИХ ОДИНИЦЬ**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.25	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS: 2 *Модулів:* 1 *Змістовних модулів:* 1 *Загальна кількість годин:* 60 год. *Тижневих годин:* VIII с. – 2,75 год.	**Варіативна** Курс: IV Семестр: VIII Лекції: не передбачено Практичні заняття: 20 год. Самостійна робота: 40 год. Вид контролю: залік

2. Мета курсу: вдосконалення умінь та навичок виконання різних видів лінгвістичного аналізу: фонетичного, лексикологічного, морфемного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного, що сприятиме комплексній лінгвістичній підготовці сучасного філолога й підготовці до складання державного екзамену.

3. Опис курсу.

Модуль І. *Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів. Фонетика і фонологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів. Морфеміка і словотвір. Морфемний і словотвірний аналіз слів. Морфологія. Морфологічний аналіз слів. Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень.*

Тема 1. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів.

Повторення основних понять з лексикології та фразеології: лексичне значення слів; типи лексичних значень слів; основні типи переносних значень слів: метафора, метонімія, синекдоха; омоніми, синоніми, антоніми, пароніми; склад української лексики за походженням; стилістична диференціація української лексики; фразеологія, основні поняття фразеології, класифікація фразеологізмів; лексикографічні джерела.

Повний лексикологічний та фразеологічний аналіз (за вузівською та шкільною програмами).

Тема 2. Фонетика і фонологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів.

Повторення основних понять з фонетики і фонології. Фонетичний і фонологічний аспекти вивчення звукового складу української мови. Система вокалізму і консонантизму. Звукова реалізація голосних і приголосних фонем. Зміни фонем у мовленнєвому потоці. Фонетична і фонематична транскрипції.

Склад. Типи складів. Складоподіл. Наголос, його характеристика.

Основні поняття морфонології. Морфонологічні чергування.

Фонетичний і фонематичний аналіз слів (за вузівськими схемами). Фонетичний розбір слів (за шкільними схемами).

Тема 3. Орфоепія. Графіка. Орфографія.

Тема 4. Морфеміка і словотвір. Морфемний і словотвірний аналіз слів.

Морфеміка. Морфемний склад слова. Типи і функції морфем. Основні зміни в морфемній будові слова.
Словотвір і словотворення. Основні одиниці словотвору. Словотвірна база і словотвірні засоби. Способи словотвору в сучасній українській мові.
Морфемний і словотвірний аналіз слів (за вузівською та шкільною програмами).
Тема 5. Морфологія. Морфологічний аналіз слів.
Морфологія. Принципи класифікації частин мови у вузівській і шкільній граматиках. Повнозначні частини мови: іменник, прикметник, займенник, числівник, дієслово, прислівник. Дієприкметник і дієприслівник як дієслівні форми. Семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості кожної повнозначної частини мови.
Службові частини мови: прийменник, сполучник, частка. Вигук. Морфологічні особливості службових слів та вигуків.
Повний морфологічний розбір повнозначних і службових частин мови, вигуків (за вузівською та шкільною програмами).
Тема 6. Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень.
Повторення основних понять синтаксису. Типи синтаксичних одиниць: словосполучення; прості двоскладні й односкладні речення, їх характеристика. Неповні двоскладні й односкладні речення. Нечленовані речення.
Складне речення. Класифікація складних речень: сполучникових (елементарних і багатокомпонентних) і безсполучникових, їх типи і характеристика.
Складні багатокомпонентні речення з різними видами зв’язку: з сурядністю і підрядністю; з безсполучниково-сполучниковим зв’язком, їх характеристика.
Повний синтаксичний розбір словосполучень, простих і простих ускладнених, складних речень різних типів (елементарних і багатокомпонентних складносурядних, складнопідрядних, безсполучникових; багатокомпонентних складних з сурядністю і підрядністю та сполучниково-безсполучникових конструкцій) за шкільними та вузівськими програмами.
4. Завдання курсу: засвоїти знання, що складають зміст сучасної української літературної мови як науки, усвідомити й запам’ятати систему лінгвістичних понять, оволодіти мовознавчою термінологією; закріпити й поглибити рівень знань студентів із різних розділів сучасної української літературної мови; удосконалити навички виконання різних видів лінгвістичного аналізу, навчити студентів самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

- володіння сучасною українською мовою в її літературній формі, розуміння її діалектного різноманіття;
- знання зв’язків української мови та її типологічного співвідношення з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку;

− знання основ теорії писемної та усної комунікації, володіння її методами і прийомами;
− уміння аналізувати українську мову у діахронічному та синхронічному аспектах, використовуючи систему основних понять і мовознавчих термінів;
− володіння основними методами лінгвістичного аналізу;
− володіння методами і прийомами створення різних видів і типів текстів;
− володіння методами і прийомами аналізу, інтерпретації та трансформації різних видів і типів текстів;
− вміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу з сучасної української мови;
− володіння навичками бібліографічного розшуку; знання основних бібліографічних пошукових систем, володіння прийомами бібліографічного опису різних джерел;
− володіння сучасними методами і прийомами опрацювання інформації в галузі професійної діяльності.

ІІ. Фахові:

− - пояснювати лексичне і граматичне, пряме і переносне значення слів; розрізняти антоніми, синоніми, пароніми, омоніми та їх типи, діалектизми, терміни, професіоналізми, жаргонізми та арготизми; встановлювати приналежність лексеми до активної чи пасивної лексики української мови; розрізняти лексику питому і запозичену; класифікувати фразеологізми; встановлювати тип фразеологічної одиниці, пояснювати значення та особливості вживання; виконувати лексикологічний та фразеологічний аналіз слів (за вузівською та шкільною схемами);

− записувати слова фонетичною і фонематичною транскрипціями; ділити слова на склади з характеристикою складів; класифікувати голосні звуки за вертикальним та горизонтальним положенням язика; розрізняти приголосні звуки за дзвікістю/глухістю, місце і способом творення, палаталізацією, акустичними властивостями; пояснювати звукові зміни у слові, розпізнавати інваріанти і варіанти фонем; виконувати повний фонетичний аналіз слів за вузівською та шкільною схемами;

− розрізняти типи морфем та виділяти їх у слові; визначати морфемну і словотвірну структуру слова; встановлювати спосіб творення слова; виконувати морфемний і словотвірний аналіз слів за вузівською та шкільною схемами;

− визначати морфологічні категорії, значеннєві розряди і синтаксичні функції різних частин мови; виконувати морфологічний аналіз іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів, дієприкметників, дієприслівників, прислівників, службових слів та вигуків за вузівською та шкільною схемами;

− розрізняти типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова, за будовою, за характером смислових відношень між залежним і стрижневим словом; встановлювати тип синтаксичного зв’язку у підрядному словосполученні; знаходити і характеризувати головні і другорядні члени в

реченні; розпізнавати однорідні члени речення, відокремлені члени речення, вставні та вставлені конструкції, звертання; розрізняти типи складного речення; виконувати синтаксичний аналіз словосполучення, простого речення, складного речення за вузівською та шкільною схемами.

4. Статус у навчальному плані.

Вибірковий курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри А.А.Зинякова.

7. Форми і методи навчання: інформаційний (консультація, самостійна робота), пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний (практичні вправи аналітичного змісту, самостійна робота), частково-пошуковий, дослідницький (індивідуальна робота: реферат, творче завдання).

8. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. До заліку 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.

Назва: **ПСИХОЛІНГВІСТИКА**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.15	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:1* *Змістовних модулів:1* *Загальна кількість годин: 90 год.* *Тижневих годин: 2 год.*	**Варіативна** Курс: I Семестр: I Лекції: 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2.Мета курсу: формування умінь аналізувати мовні явища як об'єктивацію багатофакторної діяльності людини; засвоєння інформації про зміст, проблеми і методи сучасної психолінгвістики; теорію мовленнєвої діяльності, її структуру та механізми; поняття філогенезу мови та онтогенезу мовлення.

3. Опис курсу.

Тема 1. Предмет психолінгвістики, причини виникнення, галузева приналежність. Історія зародження та розвитку психолінгвістики. Історія зародження та розвитку психолінгвістики. Прикладні аспекти психолінгвістики. Експериментальна психолінгвістика. Основні поняття і терміни експериментальної психолінгвістики.

Тема 2 . Мовні явища у контексті психолінгвістичного аналізу. Мовна здібність: структура, зміст. Мовленнєва діяльність, її структура та механізми. Моделі мовленнєвої діяльності.

Тема 3 . Філогенез мови. Теорія виникнення мови зі звуків, що успадковані від тваринних предків. Створення мови силою людського розуму. Онтогенез

мовлення. Передумови виникнення потреби у спілкуванні. Особливості дитячого мовлення. Ігрові лінгвістичні «породження» у мовленні дитини. «Проблемні» діти: мовлення, інтелект, знаки.

Тема 4. Проблеми двомовності та культура. Розвиток «двомовної дитини». Ранній розвиток нерідної мови як проблема навчання операцій зі знаками.

Тема 5. Поняття тексту у лінгвістиці та психолінгвістиці. Категорійна ієрархія тексту (цілісність, зв'язність, членованість). Інтерпретація тексту як результат переведення змісту повідомлення.

Тема 6. Мовленнєва діяльність в соціокультурному мовному контексті. Сприйняття мовлення. Розуміння мовлення як мисленнєво-мнемічний процес, моделювання розуміння мовлення. Породження мовленнєвого висловлювання.

Тема 7. Психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення. Мислення і мова. Теорія ментальної мови у вітчизняній та світовій науці. Проблеми внутрішнього мовлення. Дуальна організація роботи головного мозку.

4. Завдання курсу.

- Ознайомитися з предметом «Психолінгвістика», його структурою; періодизацією становлення та розвитку.
- Визначити мовні явища у контексті психолінгвістичного аналізу.
- Розглянути теорії виникнення мови (філогенез); процес становлення і розвитку мовлення окремого індивіда (онтогенез).
- Усвідомити психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення.
- Проаналізувати текст як об'єкт психолінгвістики. Ознайомитися з поняттям «інтерпретація тексту».
- Аналізувати мовленнєву діяльність в соціокультурно-мовленнєвому контексті.

У результаті вивчення курсу студент студент оволодіває такими ***фаховими компетентностями:*** орієнтується в наукових парадигмах загального та прикладного мовознавства; застосовує знання мови на практиці, користується мовними одиницями; критично оцінює набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки; володіє сучасною мовознавчою термінологією; знає теорії виникнення мови (філогенез) та процесу становлення і розвитку мовлення окремого індивіда; володіє всіма видами мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, письмо, аудіювання) на базі достатнього обсягу знань з фонетики, граматики, лексики, орфографії, пунктуації та лінгвокраїнознавства; має сформовані уміння та навички здійснювати мовленнєву діяльність, зумовлену комунікативною метою; уміє застосовувати сучасні наукові методи лінгвістичних, зокрема соціолінгвістичних, психолінгвістичних, лексикографічних, семантичних, когнітивних досліджень; володіє навичками планування та проведення лінгвістичного експерименту; має сформовані уміння аналізувати мовні явища як об'єктивацію багатофакторної діяльності людини; засвоїв інформацію про зміст, проблеми й методи сучасної психолінгвістики.

5. Статус у навчальному плані.

Нормативний курс із циклу професійних компетентностей

6. Лектор: кандидат педагогічнх наук, доцент кафедри Л. В. Рускуліс.
7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних та інноваційних методів, упровадженням інтерактивного навчання та інноваційних технологій, індивідуальна робота, самостійна робота.
8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.
9. Мова викладання: українська.

Назва: **ФОЛЬКЛОРНА ПРАКТИКА**

1. **Ідентифікація**

Шифр: НПК.9	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:1* *Змістовних модулів:1* *Загальна кількість годин: 90 год.* *Тижневих годин: 3 тижні*	**Варіативна** Курс: I Семестр: II Самостійна робота: 90 Вид контролю: залік

2. Мета курсу - ознайомити студентів з феноменом усної народної творчості специфікою фольклору, його жанровою системою, історією і поетикою окремих жанрів, особливостями усної народної творчості кожного історичного періоду, взаємодією фольклору і літератури.
3.**Опис змісту.**У результаті проходження фольклорної практики студент повинен володіти практичними навичками, вміннями і професійними ***компетенціями:***

- володіти культурним мисленням, здатністю до сприйняття, аналізу, узагальнення інформації;
- володіти базовими навиками збирання й аналізу інформації з використанням традиційних методів і сучасних інформаційних технологій;
- використовувати отримані знання з мови, літератури, теорії комунікацій і фольклорного аналізу тексту в науковій діяльності;
- логічно будувати і використовувати усну і писемну мови;
- толерантно сприймати соціальні й культурні відмінності;
- бережно ставитись до історичного минулого й культурних традицій українського народу.

У процесі проведення практики студент повинен *знати*:
- теорію фольклору;
- основні фольклорні жанри, їх жанроутворюючі ознаки та поетику;

- основні ознаки фольклорних, пост фольклорних та фольлоризованих творів;
- історію формування регіонального фольклорного матеріалу.

Під час фольклорної практики студенти повинні отримати та розвинути навички та *вміти*:

− самостійно отримувати фольклорну інформацію, спілкуватися із носіями фольклору;
− фіксувати фольклорні тести згідно науковими вимогами до фольклорного запису;
− користуватися аудіо-візуальними засобами запису фольклорних текстів “з голосу”;
− вести щоденник польових записів;
− самостійно систематизувати та класифікувати
− фольклорні тести.

4. Статус у навчальному плані.
Вибірковий курс із циклу професійних компетентностей.
5. Керівник: кандидат філологічних наук, доцент Л. М.Романюк.
6.Форми і методи навчання: індивідуальна та самостійна робота.
7.Форми організації контролю знань, система оцінювання: Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

Назва: **БІБЛІОГРАФІЧНА ПРАКТИКА**

1. Ідентифікація

Шифр: НПК.10	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:2 *Модулів:*2 *Змістових модулів:*2 *Загальна кількість годин:* 60 год. *Тижневих годин:* IV семестр – 2 тижні	**Варіативна** Курс: II Семестр: IV Лекції: Практичні заняття: Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: оволодіння студентами сучасними формами, методами, засобами пошуку інформації, її систематизації та бібліографічної обробки, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

3. Опис курсу.

Змістовий модуль 1. Роль інформаційної евристики для студентів-філологів

Навчальна практика є одним із компонентів навчально-виховного процесу з практичного оволодіння навичками пошуку і опрацювання необхідної інформації у сучасному інформаційному просторі.

4. Завдання практики:

– ознайомитися з функціями, науковими методами і завданням бібліографії; навчитися практичному застосуванню цих знань.
– навчитися працювати з книгою, каталогами, автоматичними пошуковими системами в процесі пошуку потрібної інформації;
– навчитися здійснювати бібліографічно-пошукову роботу стосовно друкованих і електронних документів;
– усвідомити відповідальність за точність у поданні інформації. Це формує бібліографічну культуру, а таким чином сприяє зростанню професіоналізму.

У результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими ***компетенціями:***

Здатність продемонструвати знання про організацію та структуру бібліографічної діяльності в Україні; наукові принципи та методи бібліографування документа, відповідно до стандартних норм;

Здатність опрацювати довідковий апарат книги, здійснювати бібліографічний пошук.

Здатність грамотно здійснювати цитування, складати бібліографічний опис, огляд та анотацію на різні типи видань; систематизувати списки літератури та класифікувати видання.

5. Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Керівник: кандидат філологічних наук, доцент кафедри С. В. Гузенко.

7. Форми і методи навчання: консультації, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання.

Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

Назва: **Виробнича практика в ЗОШ**

1.Ідентифікація

Шифр: НПК 15	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:8 *Модулів:* *Змістовних модулів:* *Загальна кількість годин: 240* год. *Тижневих годин:* І семестр – 4 год.	**Нормативна** Курс: IV Семестр: І Вид контролю: залік

2.Мета практики: розвиток у студентів уміння здійснювати діяльність з навчання рідної (державної) мови та літератури в загальноосвітній школі на базі сформованої у них мовленнєвої та літературознавчої компетентностей та знань з основ теорії методики, педагогіки та психології, уміння поєднувати теоретичне знання з методики навчання української мови та літератури з практичною діяльністю навчання учнів; забезпечення практичного пізнання студентами закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами

її організації, вміння вирішувати конкретні методичні завдання відповідно до умов педагогічного процесу; виховання у студентів потреби систематично поновлювати свої знання і творчо застосовувати їх на практиці.

3.Опис курсу.

Педагогічна виробнича практика, передбачена навчальним планом, є завершальним етапом вивчення курсів «Методика навчання української мови», «Методика навчання української літератури», на якому студент самостійно виконує обов'язки вчителя української мови та літератури і класного керівника, що підвищує його відповідальність за педпрактику.

Зміст навчальної роботи студента під час педагогічної практики складається з таких видів діяльності:

- ознайомлення із специфікою діяльності школи даного типу (загальноосвітньої, ліцею, гімназії);
- планування навчально-виховного процесу та проведення уроків і позакласних заходів з української мови та літератури;
- відвідування та наступний аналіз уроків і позакласних заходів з української мови та літератури;
- участь у роботі методичних об'єднань учителів української мови та літератури, в семінарах, у засіданнях педагогічної ради школи, в підсумкових конференціях з педпрактики.

Зміст позакласної роботи студента-практиканта з української мови та літератури складається з таких компонентів:

- вивчення системи роботи вчителя української мови та літератури, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до виучуваних предметів;
- оволодіння вміннями виховання учнів на уроці засобами мови та літератури;
- опанування знаннями та вміннями з питань підготовки та проведення позакласної роботи з української мови та літератури: тижнів української мови та літератури, вечорів (ранків), бесід, конференцій, диспутів, вечорів, екскурсій; випуск стіннівок тощо.

Зміст дослідницької роботи студента-практиканта складається з таких компонентів:

- вивчення наукової літератури;
- узагальнення досвіду викладання української мови та літератури в даній школі;
- наукові спостереження, вивчення досвіду вчителів, проведення елементів експериментального дослідження за темами курсових та дипломних робіт.

Завдання курсу:

- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних знань;
- розвивати у практикантів уміння проводити уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- формувати в студентів психологічну готовність до роботи в школі;
- поглибити теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних знань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;
- формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу;
- виховувати в студентів стійкий інтерес і любов до професії вчителя;
- формувати в майбутніх учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвиткові у них професійних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- розвивати у практикантів уміння здійснювати виховну роботу з української мови та літератури;
- формувати в студентів уміння та навички:

а) правильно визначати:

- тип уроків, їх організаційну структуру залежно від мети, змісту, вікових особливостей учнів та конкретних умов проведення уроків;
- організаційні форми, методи й засоби проведення уроків у відповідності з дидактичними принципами навчання, враховуючи вікові, психологічні особливості учнів й конкретні умови навчання;
- навчальну, виховну мету уроку зі спеціальності та в позакласних виховних заходах, а також організаційні форми й методи їх проведення;

б) добирати, а в разі необхідності виготовляти роздавальний матеріал, наочність до уроків відповідно до їх пізнавальної мети;

в) своєчасно й уміло застосовувати ТЗН для проведення уроків зі спеціальності та в позакласній роботі;

г) стимулювати інтерес та активність учнів до засвоєння знань, розвивати їхню увагу, мислення, мовлення;

ґ) давати психолого-педагогічний аналіз уроків та позакласних заходів зі спеціальності, проведених студентами конкретної групи;

д) самостійно вивчати передовий педагогічний досвід учителів, робити відповідні висновки, які розкривали б особливості професії вчителя, узагальнювати й використовувати його в своїй навчальній роботі в університеті (написання рефератів, доповідей, курсових та дипломних робіт).

У результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими ***компетентностями:***

Загальнопредметні:

- сформованість стійкого інтересу до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- здатність свідомо застосовувати студентами теорію навчання в практичній діяльності, усвідомлювати її професійну значущість;
- розвинені вміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;
- знання сучасних досягнень навчально-виховної роботи в школі, передового педагогічного досвіду;
- прагнення до творчого підходу у власній педагогічної діяльності

Фахові:

- складати плани-конспекти окремих уроків та серій уроків за темою з урахуванням різних умов навчання (середній або старший етап) і рівня підготовки учнів; визначити цілі та завдання кожного уроку з урахуванням етапу навчання;
- обирати ефективні прийоми досягнення сформульованих цілей з урахуванням вікових особливостей учнів за етапом навчання;
- здатність визначати типи мовних вправ та послідовність їх виконання згідно з етапами оволодіння мовленнєвими уміннями та навичками, а також з урахуванням труднощів засвоєння навчального матеріалу і рівня підготовленості учнів;
- уміння використовувати реальні та проектувати навчальні мовленнєві ситуації, а також відповідний їм мовленнєвий матеріал для сприймання і засвоєння мовних одиниць, що вивчаються, та їх застосування в мовленнєвій діяльності;
- володіння вміннями проектувати і створювати необхідні наочні пособники й технічні засоби навчання для проведення уроків української мови та літератури;
- здатність складати план та сценарій позакласного заходу з української мови або літератури;
- виправляти помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати мовленнєвий спосіб виправлення (перепитування, зорова, вербальна та схематична наочність, екстралінгвістичні засоби тощо);
- сформованість умінь раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;
- уміння здійснювати різноманітні прийоми активізації учнів залежно від їх вікових особливостей;
- уміння методично доцільно використовувати традиційні наочні посібники, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання;

- здатність вирішувати засобами мови і літератури завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання учнів;
- уміння проводити з урахуванням етапу навчання методичний аналіз мовного матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів попередження помилок;
- навички проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;
- уміння вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати навчальний процес у формі виступів та методичних семінарах, а також удосконалювати свою роботу, використовуючи нові форми та прийоми навчання.

4. **Статус у навчальному плані.**
Нормативний курс із циклу професійних компетентностей
5. **Керівник:** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри Бородіна Н.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри Мхитарян О.Д.
6. **Форми і методи навчання:** індивідуальна робота, самостійна робота.
7. **Форми організації контролю знань та система оцінювання.**
Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
60% балів студенти отримують за навчальну роботу, 30% за виховну та позакласну, 10% за оформлення та захист звіту.
8. **Мова викладання:** українська

Додаткова освітня програма «Мова і література (англійська)»

Назва: Теоретичний і практичний курс іноземної мови (Практичний курс англійської мови)
Назва: Теоретичний курс англійської мови

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.04	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:2 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*1 *Загальна кількість годин:* 60 год. *Тижневих годин:* 2	**Варіативна** Курс: 3 Семестр: VI Лекції: 14 Практичні заняття: 16 Самостійна робота: 30 Вид контролю: залік

2. **Мета курсу:** дати системні знання про динаміку літературного процесу Великобританії в різні періоди її розвитку.
3. **Опис курсу.**

Тема 1. Стародавня англійська література. Англійська література доби Середньовіччя.
Тема 2. Особливості розвитку та національна своєрідність англійської літератури доби Відродження.
Тема 3. Загальні тенденції розвитку англійської літератури XVI століття.
Тема 4. Особливості розвитку та національна своєрідність англійської літератури доби Просвітництва.
Тема 5. Англійська література XVIII століття.
Тема 6. Класичний реалізм в англійській літературі XIX століття. Сентименталізм.
Тема 7. Загальні тенденції у розвитку англійська література останньої третини XIX століття. Реалізм. Декаданс.

4. Завдання курсу.

– розкрити національну специфіку англійської літератури, визначити основні періоди її розвитку, охарактеризувати їх;
– розкрити ідейно-художню своєрідність творчості найдавніших представників літератури кожного з означених періодів, ознайомити студентів зі змістом і поетикою їх провідних творів;
– прищепити навички самостійної роботи з літературно-критичними джерелами: статтями, монографіями, підручниками, енциклопедіями тощо;
– розвинути навички філологічного аналізу художніх творів у єдності змісту та форми;
– удосконалити вміння творчого виразного читання художніх творів мовою оригіналу;
– розвинути у студентів уміння перекладати фрагмент прози(оригіналу), а також здійснити стилістичний аналіз поезії (оригіналу) в порівнянні з перекладами рідною мовою.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими ***компетентностями*:**

I. **Загальнопредметні:** здатність прилучитися до культури іншої держави, виховувати дбайливе й поважне ставлення до неї; розглянути вплив літератури англомовних країн на мистецтво і літературу рідного народу; здатність розвивати та збагачувати загальногуманітарні знання; здатність використовувати соціокультурні знання і вміння в іншомовній комунікації; здатність застосовувати культурологічну інформацію у професійній діяльності.

II. **Фахові:** здатність розвивати філологічну культуру, читацькі та творчі здібності; здатність сформувати навички теоретико- та історико-літературного мислення, критичного літературознавчого аналізу англійською мовою; здатність сформувати навички самостійного аналізу англомовного художнього твору; здатність перекладати фрагмент твору (оригіналу), а також здійснити стилістичний аналіз цього твору в порівнянні з перекладами рідною мовою; здатність виконувати філологічний аналіз художнього твору в єдності змісту та форми.

5. Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Викладач: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов О.Є. Дем'яненко.

7. Форми і методи навчання: Практичні та лекційні заняття з використанням традиційних методів, комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Виконання модульних контрольних робіт, поточне опитування, поточне тестування. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: англійська

Назва: Теоретичний і практичний курс іноземної мови (Практичний курс англійської мови)

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.04	Характеристика навчального курсу	
Кількість кредитів відповідних ECTS:5 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин:* 150 год. *Тижневих годин:* 2	**Варіативнй** Курс: 3 Семестр: V Практичні заняття: 30 Самостійна робота: 30 Вид контролю: екзамен	Семестр: VI Практичні заняття: 44 Самостійна робота: 46 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: формування навичок практичного володіння іноземною мовою як засобом спілкування в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами.

3. Опис курсу.

V Семестр. Тема 1. Засвоєння лексичного мінімуму до теми "Особистість. Харизма". Граматика: Теперішній неозначений час. Теперішній тривалий час. Питальні форми.

Тема 2. Засвоєння лексичного мінімуму до теми "Подорожування. Туризм". Граматика: Теперішній перфектний час та минулий неозначений час .

Тема 3. Засвоєння лексичного мінімуму до теми "Робота. Професії". Граматика: Теперішній перфектний тривалий час у зіставлення з теперішнім перфектним часом.

VI Семестр.

Тема 1. Засвоєння лексичного мінімуму до теми "Вивчаючи мови. Різні мови". Граматика: Майбутні форми. Умовні речення I типу.

Тема 2. Засвоєння лексичного мінімуму до теми "Реклама". Граматика: Умовні речення II типу.

Тема 3. Засвоєння лексичного мінімуму до теми "Бізнес". Граматика: Минулий тривалий та минулий перфектний час.

Тема 4. Засвоєння лексичного мінімуму до теми "Дизайн". Граматика: Модальні дієслова.

4. Завдання курсу.

–Розвинути вміння та навички письма, читання і перекладу англійською мовою.

–Розвинути навички комунікативного спілкування англійською мовою за темами повсякденного спілкування.

–Удосконалити вміння і навички сприймати мову як при безпосередньому спілкуванні, так і під час аудіювання.

–Удосконалити вміння і навички діалогічно та монологічно спілкуватися в межах тем, зазначених програмою.

–Навчити передавати в усній та письмовій формах здобуту при читанні інформацію англійською мовою.

У результаті вивчення курсу згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими ***компетентностями*:**

I. **Загальнопредметні:** Застосовує досягнення національної та світової культури у вирішенні власних професійних та життєвих завдань; володіє розвиненою культурою мислення, умінням ясно й логічно висловлювати свої думки; володіє навичками наукової організації праці; розвиває навички самостійного опанування нових знань; уміє працювати з довідковою літературою, різнотипними словниками, електронними базами даних, системами інформаційного пошуку.

II. **Фахові:** вміє застосовувати знання з граматики, лексикології, стилістики для здійснення іншомовної комунікації; усвідомлює і контролює організацію змісту, знань і навичок перцепції та продукції символів, із яких складаються письмові тексти; розуміє загальний зміст і суттєві деталі автентичних аудіо- і відеоматеріалів, пов’язаних з академічною та професійною сферами; розуміє основні ідеї та розпізнає конкретну інформацію в ході лекцій, семінарів, конференцій, дискусій за темами відповідного академічного і професійного спрямування; розуміє автентичні тексти, пов’язані з академічною та професійною діяльністю, з підручників, газет, популярних і спеціалізованих журналів та ресурсів мережі Інтернет; вміє визначати позицію і точки зору в автентичних текстах, пов’язаних з навчанням та спеціальністю, писати академічну та ділову документацію, пов’язану з особистою та професійною сферами (резюме, життєпис, заяви), анотувати наукові тексти іноземною мовою; володіє уміннями та навичками здійснювати іншомовну мовленнєву діяльність, зумовлену професійною та комунікативною метою.

5.Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу професійних компетентностей

6. Викладач: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов О.Є. Дем’яненко; кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Т.В. Шиян.

7. Форми і методи навчання: Практичні заняття з використанням

традиційних методів, комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Виконання модульних контрольних робіт, поточне опитування, поточне тестування. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

(для заліку) 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

(для іспиту) 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: англійська.

Назва: **ЛАТИНСЬКА МОВА**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.13	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* 2	**Варіативний** Курс: II Семестр: III семестр Лекції: - 10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: Мета вивчення дисципліни полягає у тому, щоб продемонструвати на прикладі «мертвої» мови можливі шляхи розвитку сучасних мов та навчити студентів вмінню розуміти та пояснювати мовні явища, осмислювати процеси взаємодії, соціальних та мовних факторів, усвідомлювати механізми, що ведуть до збагачення словникового складу, шляхом порівняння засобів передачі змісту в різних мовах. Також важливою метою вивчення латинської мови є збагачення культурологічного світорозуміння, що досягається шляхом читання (та перекладу) оригінальних античних та пізніших літературних творів, та адаптованих текстів міфологічного та історичного змісту.

3. Опис курсу.

Модуль 1

Тема 1. Латинська мова алфавіт. Особливості читання окремих літер і буквосполучень. Довгота і короткість голосних. Правила наголошень.

Тема 2. Іменник. Граматичні категорії іменника. Declinatio prima. Відмінювання дієслова esse.

Тема 3. Verbum. Граматичні категорії дієслова. Основа. Основні форми дієслова. Imperativus praesentis activi.

Тема 4. Система інфекта. Praesens indicativi active. Дієслова складені з esse.

Тема 5. Declinatio secunda. Іменники другої відміни. Винятки щодо роду. Особливості відмінювання. Прийменники.

Тема 6. Declinatio prima et secunda adiectivorum. (Прикметники I-II відміни). Особові займенники. Зворотний займенник. Присвійні займенники. Займенникові прикметники. Синтаксис простого речення.
Тема 7. Praesens indicativi passivi. Пасивний зворот. Ablativus auctoris. Ablativus instrumenti. Infinitivus praesentis passivi.
Тема 8. Imperfectum indicativi active et passive
Тема 9. Futur I (primum) indicativi activi et passive
Тема 10. Declinatio tertia. Третя відміна іменників. Родові закінчення. Типи іменників третьої відміни. Приголосна група.
Тема 11. Іменники третьої відміни мішаної групи. Іменники третьої відміни голосної групи.
Тема 12. Прикметники третьої відміни
Тема 13. Participium praesentis activi Дієприслівник теперішнього часу активного стану. Вказівний займенник is, ea, id. Ablativus loci
Тема 14. Система перфекта. Perfectum indicativi activi. Ablativus separationis
Тема 15. Plusquamper – fectum indicativi. Futurum II (secundum) indicativi activi. Dativus possessives
Тема 16. Часи системи перфекта пасивного стану; perfectum indicativi passivi Plusquamperfectum indicativi passivi. Futurum II (secundum) indicativi passivi. Ablativus causae
Тема 17. Declination quarta. Четвертна відміна іменників. Qenetivus possessivus.
Модуль 2
Тема 1. Declinatio quinta. П'ята відміна іменників.
Тема 2. Ступені порівняння прикметників. Відмінювання прикметників у вищому й найвищому ступенях порівняння.
Тема 3. Суплетивні ступені порівняння прикметників. Описовий спосіб. Вживання відмінків при ступенях порівняння.
Тема 4. Вказівні займенники ipse, ille, his. Неозначені займенники.
Заперечні займенники nemo, nihil. Співвідносні займенники.
Тема 5. Прислівник. Утворення похідних прислівників. Ступені порівняння прислівників. Особливості утворення ступенів порівняння. Ablativus mensurae
Тема 6. Числівник. Утворення і відмінювання кількісних та порядкових числівників.
Тема 7. Узгодження числівників з іменниками. Розділові і прислівникові числівники. Accusatives temporis. Ablativus temporis.
Тема 8. Віддієслівний іменник gerundium. Participium futuri activi.
Значення і вживання відмінків герундія.
Тема 9. Віддієслівний прикметник gerundium.
Заміна gerundivum на gerundivum
Тема 10. Синтаксичний зворот незалежного аблатива Ablativus absolutus.Неповний ablativus absolutus
Тема 11. Синтаксичний зворот знахідного відмінка з неозначеною формою дієслова Accusativus cum infinitivo.

Форми інфінітива в латинській мові.
Тема 12. Синтаксичний зворот називного відмінка з неозначеною формою дієслова. Nominativus cum infinitive
Тема 13. Кон'юнктив. Praesens conjunctivi active et passive. Imperfectum conjunctivi activi et passivi.
Тема 14. Вживання кон'юнктива у незалежних реченнях.
Тема 15. Синтаксис складного речення. Підрядні речення із сполучниками ut (щоб), ne (щоб не).
Тема 16. Кон'юнктив. Perfectum confunctivi activi et passivi. Plusquamperfectum conjunctivi activi et plassivi.
Тема 17. Синтаксис складнопідрядного речення. Підрядні речення часу зі сполучником cum. Підрядні речення часу з іншими сполучниками.
4. Завдання курсу.
У результаті вивчення курсу студент повинен **знати:**
основні стилістичні та граматичні правила будови речень та його складових. Близько 500 лексичних одиниць. Студентський гімн «Gaudeamus», не менше за 200 сталих виразів (фразеологізмів наукового та загальновживаного змісту та крилатих виразів). Кілька віршованих уривків античних творів.
Вміти:
прочитати, проаналізувати та перекласти текст (відомий-без словника, невідомий зі словником); пояснювати та узагальнювати найбільш актуальні явища мови.
5. Статус у навчальному плані.
Дисципліни за вибором ВНЗ
6. Лектор:
Кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької мови і літератури Водяна Людмила Володимирівна
7. Форми і методи навчання: Практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.
8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді модульних контрольних робіт, комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F. (приклад для заліку) 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.
(приклад для іспиту) 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.
9. Мова викладання: українська.

Назва: **МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.04	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*1 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* 2	**Вибірковий** Курс: 3 Семестр: 6 Лекції:10 Практичні заняття: 20 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: професійно-методична підготовка студентів до майбутньої діяльності, яка спрямована на навчання школярів іноземної мови, виховання та розвиток учнів під час вивчення мови на уроках та у позакласній роботі.

3. Опис курсу.

Тема 1. Система освіти в Україні та навчання іноземних мов.

Тема 2. Система навчання іноземної мови та її зміст.

Тема 3. Лінгвопсихологічні основи навчання іноземних мов.

Тема 4. Навчання іншомовного матеріалу.

4. Завдання курсу.

Встановлення тісного зв'язку теоретичного курсу методики з практичним курсом іноземної мови, а також виконання контрольованої викладачем самостійної роботи студентів за вибірковими темами теоретичного курсу, розробка своїх особистих методичних матеріалів студентам щодо конкретизації теоретичних положень.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

Загальнопредметні: застосовує досягнення національної та світової культури у вирішенні власних професійних та життєвих завдань; володіє розвиненою культурою мислення, умінням ясно й логічно висловлювати свої думки; володіє навичками наукової організації праці; розвиває навички самостійного опанування нових знань; уміє працювати з довідковою літературою, різнотипними словниками, електронними базами даних, системами інформаційного пошуку.

Фахові: здатність складати фрагмент уроку, план уроку та систему уроків; здатність готувати та проводити уроки та позакласні заходи з предмету, в тому числі з використанням технічних засобів навчання; здатність розробляти комплекс вправ для навчання мовному матеріалу та видам мовленнєвої діяльності, складати тест, контрольну роботу; здатність аналізувати проведені заняття та заходи; корегувати та коментувати помилки учнів; здатність узагальнювати та аналізувати досвід роботи; здатність реалізовувати на уроці різні функції учителя іноземної мови; здатність планувати та організовувати позакласну роботу з іноземної мови; здатність організовувати навчально–методичну роботу кабінету.

5.Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу професійних компетентностей

6.Викладач: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов О.Є. Дем'яненко.

7. Форми і методи навчання: Лекційні і практичні заняття з використанням традиційних методів, комп'ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Виконання модульних контрольних робіт, поточне опитування, поточне тестування. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

9. Мова викладання: українська.

Додаткова освітня програма "Редагування освітніх видань"

Назва: **МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ТА ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО РЕДАГУВАННЯ (редакторсько-видавнича підготовка навчальних видань)**

1. Ідентифікація

Шифр:	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*1 *Загальна кількість годин: 90* год. *Тижневих годин:* II семестр –4 год.	**Варіативна** Курс: IV Семестр: II Лекції: 22 Практичні заняття: 22 Самостійна робота: 46 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: підготувати майбутніх фахівців книговидавничого комплексу до самостійних редакторських дій, виробити вміння та навички редакторського аналізу й редагування творів навчальної і довідкової літератури.

3. **Опис курсу.**

Тема 1. Зміни в системі освіти: вплив на навчально-педагогічну книгу. Типологія навчальної літератури

Закон України «Про освіту» щодо розвитку навчальної літератури. Нові завдання освіти та їх вплив на концепцію навчальної книги. Сучасні вимоги до навчальних видань. Призначення навчальної книги та типові елементи її структури. Різновиди навчальної літератури в залежності від

специфіки навчального закладу, форми освіти, функцій у навчальному процесі.

Тема 2. Історія формування поняття «навчальна книга».

Формування різних типів шкіл в Україні у ХУІ – ХІХ ст. Розмежування навчальної та науково-технічної літератури. Роль українських вчених та громадських і культурних діячів у створенні навчальних видань. Підручники перших десятиліть ХХ ст. Радянський досвід підготовки навчальної літератури. Незалежна Україна і нова доба української навчальної книги.

Тема 3. Підручник як ядро навчального процесу.

Поняття підручника. Підручник як ядро навчального процесу. Зв'язок з іншими навчальними виданнями. Структурні особливості підручника. Методики викладу в підручнику. Види підручників. Робота автора та редактора над підручником. Отримання міністерського грифу. Тендер підручників: нова державна практика.

Тема 4. Програмно-методичні, навчально-методичні і допоміжні видання: роль у навчальному процесі, особливості редагування.

Поняття допоміжного видання. Місце і функції в навчальному процесі. Зв'язок з іншими навчальними виданнями. Види допоміжної навчальної літератури. Урізноманітнення допоміжних видань в сучасних умовах. Структура. Робота автора та редактора над допоміжним виданням.

Тема 5. Робота редактора над навчальною літературою для вищої школи.

Диференціація завдань окремих дисциплін у вищій школі та формування різних типів видань навчальної літератури. Науковий рівень видання. Дискусійні проблеми науки у висвітленні літературою для внз. Видання із загальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Структуризація матеріалу. Апарат видання. Література для денної та заочної форми навчання.

Тема 6. Культура видання навчальної книги.

Сучасні вимоги до шкільної книги. Врахування зв’язків між різними дисциплінами. Врахування вікової психології та фізіології при підготовці навчальної книги для школярів. Категоризація читацької аудиторії за віком. Санітарно-гігієнічні норми, що регламентують книгу для школяра.

Сучасні методики навчання та теорії підручникоутворення, їхнє значення для підвищення якості навчальної книги. Національна програма «Освіта України ХХІ століття» про навчальні видання для різних типів шкіл. Удосконалення поліграфічного відтворення, художньо-технічного, методичного конструювання підручників. Досвід сучасних українських видавництв різних типів власності у виготовленні і поширенні навчальної книги.

Тема 7. Електронні навчальні видання, їх особливості. Навчальна література і комп’ютеризація навчання. Поняття електронного підручника. Навчальна література і мультимедіа.

Тема 8. Поліграфічне виконання навчальної книги. Санітарні гігієнічні норми до навчальної друкованої продукції.

4.Завдання курсу: формування у майбутніх фахівців наукового підходу до оцінки творів та обрання редакторських методик відповідно до виду літератури, типу видання, жанру, читацького та цільового призначення.

У результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими ***компетентностями:***

І. Загальнопредметні

- знати типологічні характеристики видань (зокрема навчальних і довідкових);
- знати методики оцінки та редакторського опрацювання творів, що пропонуються до публікації;
- знати теоретичні основи видавничої справи та редагування;
- знати санітарні вимоги до видань;
- уміння відбирати види професійної діяльності щодо поставлених завдань;
- уміння, що пов'язані з розвитком сталих інтересів до різноманітних видів професійної діяльності, формування потреб у знаннях, навичках;
- уміння аналізувати поставлені цілі, здійснювати їх переведення в конкретні завдання; здатність співвідносити зміст діяльності з визначеними завданнями;
- уміння аналізувати причини професійних успіхів та невдач, помилок і складностей в процесі реалізації поставлених завдань;
- уміння планувати свою професійну діяльність;
- наявність актуальних знань і життєвого досвіду;
- сформованість морально-ціннісних установок і наукового світогляду;
- сформований інтерес до навчальної діяльності, науки, професії;
- розвиненість соціально важливих орієнтаційних якостей, необхідних для організації спільної творчої діяльності.
- уміння проникати в особистісну сутність людини через оцінення її зовнішньої характеристики;
- уміння формувати картину світу, стереотипи, образи та співвідносити їх з системою принципів, понять, законів, сформованих на основі синтезу наукових знань;
- знання про способи орієнтації в різних ситуаціях, вільне володіння вербальними та невербальними засобами спілкування;
- знати теоретичні та методологічні основи наукового дослідження; особливості вибору напряму наукового дослідження та формування етапів НДР; особливості пошуку, накопичення та обробки наукової інформації;
- знати методи проведення теоретичних та експериментальних досліджень;
- знати методичні та практичні основи обробки результатів наукових досліджень; основні вимоги до оформлення результатів проведення НДР;
- знати основні принципи організації роботи в наукових колективах; особливості наукової діяльності і методику її проведення; технології пошуку наукової інформації;
- уміти аналізувати напрями наукових досліджень та формувати етапи НДР;
- уміти виконувати інформаційний пошук;

− уміти формувати задачі та вибирати методи теоретичних та експериментальних досліджень;
− уміти виконувати розрахунки економічної ефективності теми та результатів наукових досліджень;
− уміти аргументувати методи дослідження; обґрунтувати вибір теми наукового дослідження; використовувати методи наукового дослідження у написанні всіх видів наукових робіт;
− володіти культурою усного й писемного професійного мовлення;
− оперувати основними професійними поняттями, термінами, активно вживати їх у своєму мовленні;
− володіти навичками професійної мовленнєвої діяльності (в усіх видах, жанрах, типах).

ІІ. Фахові

− знати структурні особливості навчальних та довідкових видань;
− знати методики оцінки та редакторського опрацювання навчальних видань, що пропонуються до публікації;
− уміти визначати зв'язок навчальної та довідкової літератури з наявною науковою базою тієї чи іншої галузі;
− знати новітні освітні та наукові тенденції в світі та в державі, актуальні для книговидання;
− знати особливості вітчизняного ринку, що впливають на розповсюдження названих видів літератури.
− уміти застосовувати основи редакторського аналізу творів навчальної та довідкової літератури;
− уміти працювати з авторами творів навчального та довідкового характеру;
− володіти навичками реалізувати принципи формування видавничого репертуару навчальної та довідкової книги;
− уміти організовувати роботу видавництва над навчальним або довідковим виданням на різних етапах підготовки;
− буди здатним обирати редакторські методики відповідно до виду літератури, типу видання, жанру, читацького та цільового призначення

5.Статус у навчальному плані.
Варіативний курс із циклу професійних компетентностей

6. Лектор: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри Бородіна Н.С.

7. Форми і методи навчання: лекційні, практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп’ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп’ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і

підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.
9. Мова викладання: українська.

Назва: **ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ**

1. Ідентифікація

Шифр: ВПК.19	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:6 *Модулів:*2 *Змістовних модулів:*2 *Загальна кількість годин:* 180 год. *Тижневих годин:* III семестр – 2,1 год; IV семестр – 1 год.	**Варіативна** Курс: II Семестр: 3, 4 Лекції: 16 Практичні заняття: 42 Самостійна робота: 122 Вид контролю: залік (3 семестр), екзамен (4 семестр)

2. Мета курсу: освоєння студентом комплексу теоретичних і практичних знань з основ видавничої справи, необхідних для фахової підготовки до друку різних видів видань та для реалізації відповідних виконавських і управлінських функцій.

3. Опис курсу.

Модуль 1. Теорія видавничої справи

Тема 1. Видавнича продукція та критерії її поділу на види.

Видавнича продукція як сукупність різноманітних за формою, змістом, зовнішнім виглядом, обсягом, характером інформації, структурою, періодичністю та призначенням видань, випущених видавцем або групою видавництв за певний часовий період. Своєрідність і особливість будь-якого окремого виду видавничої продукції.

Тема 2. Книга – основний предмет видавничої діяльності.

Сутність подвійної природи книги. Складові змістової частини книги: службова, вступна, основна, заключна. Складові матеріальної структури книги: книжковий блок та його деталі, обкладинка (оправа),, суперобкладинка, форзац (за наявності оправи), корінець, каптал (за наявності оправи), футляр, закладка.

Тема 3. Оформлення службової частини книги.

Поняття службової частини видання. Елементи службової частини на початкових сторінках. Макет анотованої каталожної картки та його складові. Надвипускні дані та випускні дані: еволюція та сучасна практика їх оформлення в Україні та на Заході.

Тема 4. Книжковий дизайн як різновид графічного дизайну.

Книжковий дизайн як різновид графічного дизайну. Мета книжкового дизайну. Елементи художньої структури книги (проект оформлення видання).

Методика художнього оформлення книги: макетування видання; вибір шрифту; забезпечення зручності читання видання (шрифтовий кегль, інтервали); вибір способу набору тексту; ілюстрування видання; зовнішній вигляд книги.

Тема 5. Основні розмірні та кількісні параметри видання.
Складники, які впливають на формування розмірних характеристик того чи іншого видавничого продукту. Поняття формат видання. Чинники, які впливають на вибір формату видання.
Поняття обсяг видання. Види аркушів: паперовий, друкований, умовний, авторський, обліково-видавничий.
Практика визначення об'єму редакторської роботи у видавництвах.
Тема 6. Періодичні видання як предмет видавничої діяльності.
Поняття «періодичні видання». Газета як предмет видавничої діяльності: види газет за тематикою, читацькою адресою, періодичністю, форматом, стилем оформлення; рубрики газети; газетні жанри (інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні); дизайн газети.
Журнал як предмет видавничої діяльності: види журналів за тематикою, читацькою адресою, періодичністю, форматом, стилем оформлення; рубрики журналів; дизайн журналів.
Модульна система верстки.
Тема 7. Концепція і загальна модель видання. Поняття «концепція» в сучасній видавничій терміносистемі. Структура видавничої концепції. Причини і наслідки аморфності видавничої концепції. Редакторський аналіз і видавнича концепція.
Робота над довідково-інформаційним апаратом: оформлення службової частини видання; доцільність вступної частини; підготовка заключної частини (примітки, коментарі, покажчики, бібліографічні посилання тощо).
Редакторська підготовка основної частини видання: система рубрикації; цитати; внутрішньотекстові посилання (на таблиці, ілюстрації тощо); затекстові посилання; таблиці і виводи; ілюстрації, текстівки; зміст.
Модуль 2. Редакторська підготовка різних видів видань
Тема 1. Редакторська підготовка газетних, журнальних видань.
Типологія газетно-журнальних видань (газети, журнали, бюлетені, календарі, реферативні збірники, експрес-інформаційні випуски). Досконале знання теорії і практики жанрів. Три групи газетно-журнальних жанрів: інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні.
Фактаж, композиція та манера викладу як три найголовніші позиції оцінювання редактором газетно-журнального тексту.
Тема 2. Редакторська підготовка рекламних, інформаційних видань.
Типологічна структура друкованої продукції з рекламними текстами. Жанри рекламних текстів. Специфіки підготовки та редагування рекламних матеріалів.
Сучасна типологія інформаційних видань (бібліографічні, оглядові, реферативні). Зміст роботи редактора щодо виду конкретного видання. Особливості редакторської підготовки бібліографічних видань.
Тема 3. Редакторська підготовка навчальних і довідкових видань.
Загальна методика роботи редактора з навчальними виданнями. Структурування змістової частини: зміст, вступ, основний текст, питання для см самоконтролю, обов'язкові та додаткові задачі (приклади), довідково-

інформаційні дані, покажчики. Забезпечення належного навчально-методичного рівня тексту. Забезпечення взаємозв'язку текстового та ілюстративного матеріалу.
Типологічний ряд довідкових видань (словники, довідники, енциклопедії, довідково-інформаційні видання). Особливості побудови текстової частини словників, довідників, енциклопедій. Розробка загальної концепції майбутнього довідкового видання: складання словника, розробка методичних рекомендацій для авторів, з'ясування загальних принципів відбору і систематизації матеріалу.
Тема 4. Редакторська підготовка наукових та науково-популярних видань.
Наукові видання як засіб фіксації та поширення інформації, створеної творчою працею вчених. Функції наукових видань. Типологічний ряд наукових видань за характером інформації (монографія, автореферат дисертації, стаття, наукова доповідь) та за складом основного тексту (моновидання, тези доповідей, матеріали конференції, збірник наукових праць). Структурний аспект. Змістовий аспект.
Основна відмінність науково-популярних видань від наукових. Важливість з'ясувань для реактора основних категорій читачів таких видань. Популяризація викладу матеріалу: найпоширеніші прийоми.
Тема 5. Редакторська підготовка художніх видань та перевидань.
Типологія художніх творів та їх видань: за родами, за жанрами, за складом тексту, за цільовим призначенням. Особливості редагування творів класичної літератури: з'ясування джерел текстів; вироблення прийнятної орфографії та пунктуації текстів. Особливості редагування творів сучасних письменників. Міра редакторського втручання в текст за небажання автора.
Перевидання як складова видавничої програми. Види перевидань: стереотипне, факсимільне, випалене, доповнене, перероблене. Роль редактора в удосконаленні змісту, структури твору, змін смислових, фактологічних та політичних акцентів: історичний аспект.

4. Завдання курсу:

засвоєння значного за обсягом масиву матеріалу, пов'язаного з організацією сучасної видавничої системи в Україні і світі, її тенденціями та проблемами; особливостей редакторської підготовки різних видів видань – газетно-журнальних, рекламних, інформаційних, наукових, науково-популярних, довідкових, навчальних, художніх, дитячих.

У результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими ***компетенціями:***

− Здатність продемонструвати знання та розуміння на базовому рівні основних понять редакційно-видавничої діяльності та поліграфії, типології видань, вимог до їх технічного оформлення та поліграфічного виконання.
− Здатність продемонструвати знання законодавства України у галузі видавничої справи, прийомів і знаків, що ідентифікують видання в системі світового друку, захищають авторські права тощо.
− Здатність на професійному рівні розробити концепцію видання та підготувати твір до друку.

− Здатність організувати редакційно-видавничий процес.
− Здатність проектувати результат (створювати власний видавничий проект) відповідно до потреб замовника.

5. Статус у навчальному плані.
Варіативний курс із циклу професійних компетентностей

6. Лектори: кандидат філологічних наук, доцент кафедри Гузенко С. В.; кандидат філологічних наук, доцент кафедри Спанатій Л. С.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
III семестр: 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.
IV семестр: 60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.

Мова викладання: українська

Назва: **МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ТА ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО РЕДАГУВАННЯ (КОРЕКТУРА, ТЕХНІЧНЕ ТА ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ ВИДАНЬ)**

1. Ідентифікація

Шифр: ВНК.19	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:5 *Модулів:*1 *Змістових модулів:*2 *Загальна кількість годин:* 150 год. *Тижневих годин:* V семестр – 3 год.	**Варіативна** Курс: III Семестр: V Лекції: 20 Практичні заняття: 34 Самостійна робота: 96 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: навчити студентів комплексно розуміти друковане видання у взаємозв'язку між змістом і зовнішнім оформленням всіх елементів; розробляти його концепцію і макет; відбирати, систематизувати та редагувати авторські матеріали, відповідно до тематики і концепції видання; на практиці застосовувати норми та технічні вимоги, закони композиції відповідно до сучасних досягнень техніки і технологій; працювати з автором як редактор; подання множини теоретичних знань і практичних навичок з коректури.

3. Опис курсу.

Змістовий модуль 1. Коректура

Тема 1. Вступ. Історія та сучасність коректури. Завдання коректора на різних етапах коректурного процесу.
Зміст і значення дисципліни для фахової підготовки працівників видавничої сфери. Основні етапи розвитку коректури як сфери професійної діяльності людини. Місце коректури у сучасному редакційно-видавничому процесі. Поняття коректурний відбиток. Коректурні операції у відбитках.
Тема 2. Коректурна правка: традиції та сучасність. Коректурні знаки.
Традиційна і комп'ютерна коректура. Коректурні знаки. Нормативні документи, які регламентують накреслення та використання коректурних знаків. Написання та призначення стандартизованих груп знаків.
Коректура за допомогою сполучних ліній.
Комп'ютерна коректура (режим «Рецензування», програми редагування).
Тема 3. Коректорське читання. Типи коректорського читання.
Принципи коректорського читання.
Методика і техніка коректорського читання: читання-зіставлення з першоджерелом (зчитування, коректура складеного тексту, коректура зверстаного тексту, зіставлення форм з оригінал-макетом, оригіналом для репродукування) самотужки і з підчитувачем.
Методика і техніка коректорського читання: читання-звіряння при повторних коректурах.
Методика і техніка коректорського читання: наскрізне читання без джерела коректури (вичитування, чистий аркуш, сигнальний примірник).
Тема 4. Робота коректора на етапі технічного складання.
Поняття набору. Технічні правила складання. Коректура числової інформації. Цифри і словесна форма. Подання числівників різних розрядів. Типові порушення у поданні числової інформації у вітчизняних виданнях. Коректура цитат. Синтаксичне членування цитат та пунктуація. Типові порушення у застосуванні цитат і виділень у вітчизняних виданнях. Норми та рекомендації щодо коректури скорочень. Уніфікація складання
Тема 5. Коректура верстки. Робота коректора із таблицями, ілюстраціями, заголовками
Поняття верстки. Взаємодія коректора з верстальником та технічним редактором. Загальні вимоги для вичитування. Коректура переносів. Орфографічні та технічні вимоги. Типові порушення коректурних вимог для переносів. Коректура заголовків. Контроль розміщення, рубрикації.
Типові помилки в заголовках. Коректура колонцифр та колонтитулів. Коректура виділень. Види. Норми контролю, рекомендації до застосування. Коректура епіграфів та присвят. Перевірка коректором дотримання технічних правил верстання.
Тема 6. Особливості коректури у книжкових виданнях.
Коректура книжкового видання. Вичитування книжкової полоси. Інтенсивність руху коректур.
Рівень коректури у книжковій продукції місцевих видавництв. Коректура художнього тексту. Вичитування прозового та віршованого твору.
Тема 7. Особливості коректури у газетно-журнальних виданнях.

Коректура періодичного видання. Вичитування багатоколонкового тексту. Специфіка руху коректур. Рівень коректури регіональних газет і журналів. Коректура ілюстративного матеріалу. Перегляд образотворчого оригіналу. Перевірка комплектності, технічних параметрів. Коректура текстів різних функціональних стилів. Основні об'єкти уваги коректора.

Змістовий модуль 2. Технічне та художнє оформлення видань

Тема 1. Оформлення видання як складова видавничого процесу.

Загальні принципи редагування оформлення видання. Етапи розробки проекту видання. Видавничо-редакторський цикл видання.

Функціональні обов'язки фахівців, які працюють над оформленням видання. Співпраця художника та художнього редактора. Завдання художнього та технічного редактора, їх взаємодія. Художня політика видавництва.

Тема 2. Авторські та видавничі оригінали.

Види оригіналів: основні визначення, порядок роботи з ними. Авторські оригінали. Вимоги до текстових оригіналів. Оригінали ілюстрацій. Підготовка авторського оригіналу для перевидання

Видавничі оригінали. Робота з текстовою частиною видавничого оригіналу. Оцінка придатності зображальних оригіналів для відтворення поліграфічними засобами. Особливості роботи зі штриховими оригіналами. Особливості роботи з півтоновими оригіналами. Підготування оригіналів зовнішнього оформлення. Вимоги до оригіналів для перевидання. Підготовка оригінал-макетів. Документація, що супроводжує видавничий оригінал у друкарню.

Тема 3. Технічні параметри видання.

Формат паперу. Формат видання. Частка аркуша. Стандартні формати книг, журналів і газет. Застосування стандартних форматів. Нестандартні формати. Типометрична система вимірів. Формат набору. Обсяг видання. Одиниці виміру видавничої та друкарської продукції. Підрахунок обсягу видання у фізичних і умовних аркушах. Підрахунок обсягу авторських аркушів. Розрахунок повного обсягу видання. Розмірні параметри шрифтів. Кегль. Ємність шрифту. Підрахунок обсягу текстового оригіналу.

4. **Завдання курсу:**

навчити студентів перетворювати авторський твір у друкований; застосовувати вимоги держаних стандартів щодо оформлення друкованих видань різних видів і вміти їх застосовувати; робити цілісне друковане видання у взаємозв'язку між змістом твору і зовнішнім оформленням всіх елементів.

В результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими ***компетенціями:***

− Здатність продемонструвати знання норм сучасної української літературної мови, правил технічного складання текстів, верстки.

− Здатність на професійному рівні організувати один із етапів редакційно-видавничого процесу – коректурний.

− Здатність аналізувати текст з точки зору його технічної придатності до видання.
− Здатність виконувати коректуру текстів, використовуючи техніку коректурних знаків, сполучних ліній.
− Здатність працювати у комп'ютерних програмах набору текстів (Microsoft Word), перевірки та розпізнавання текстів (Adobe FineReader, Project, AbiWord); верстки (QuarkXPress. Adobe PageMaker. Adobe InDesign), виконуючи комп'ютерну коректуру.
− Здатність редагувати авторський оригінал з художнього та технічного боку;
− Здатність зв'язувати у єдиний композиційний ряд текстові та зображальні матеріали; створювати зміст і ієрархічну систему рубрикації; оформляти основний, додатковий та довідковий текст;

5. **Статус у навчальному плані.**
Варіативний курс із циклу професійних компетентностей
6. **Лектор:** кандидат філологічних наук, доцент кафедри Гузенко С. В.
7. **Форми і методи навчання:** Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик, самостійна робота.
8. **Форми організації контролю знань та система оцінювання.** Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.
100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.
9. **Мова викладання:** українська

Назва: **МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ТА ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО РЕДАГУВАННЯ**
(РЕДАКТОРСЬКИЙ АНАЛІЗ І МЕТОДИКА РЕДАГУВАННЯ)

9. **Ідентифікація**

Шифр: ВНД.19	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:5 *Модулів:*1 *Змістових модулів:*1 *Загальна кількість годин:* 150 год. *Тижневих годин:* VI семестр – 3,1 год.	**Варіативна** Курс: III Семестр: VI Лекції: 20 Практичні заняття: 36 Самостійна робота: 94 Вид контролю: залік

10. **Мета курсу:** висвітлення теоретичних основ та методики поетапного редакторського аналізу, що становить основу редакційно-видавничої підготовки авторського оригіналу до друку; теоретичне обґрунтування професійної методики редактора та системний розгляд його реальних

функціональних обов'язків у загальному контексті редакційно-видавничого процесу з урахуванням усіх характеристик.

11. Опис курсу.

Змістовий модуль 1. *Редакторський аналіз як багаторівневе опрацювання тексту з метою зближення позицій автора і читача*

Тема 1. Загальна характеристика дисципліни. Місце реданаліза в роботі редактора.

Функціональні обов'язки редактора в нових умовах організації книговидавничої справи. Професіоналізм редактора. Загальнотеоретичні та методичні засади редакторського аналізу.

Роль і місце редакторського аналізу на різних етапах редакційно-видавничого процесу.

Наслідки редакторського аналізу та опрацювання тексту. Наслідки відмови від традиційного редакційно-видавничого процесу. Необхідність подолання стереотипів роботи, зумовлених обмеженням функцій редактора. Місце дисципліни "Редакторський аналіз і підготовка видань" в системі профільних та інших дисциплін.

Редакторський аналіз і професійне читання. Види читання: наївне, культурне, вчене, естетичне.

Поняття про редакторське професійне читання (аналіз, оцінка та формування уявлень про поліпшення авторського оригіналу). Психологія сприймання тексту при професійному читанні, раціональне та емоційне в цьомпроцесі. Професійний інтерес та різні види уваги. Критичний характер редакторського читання. Формування навичок професійного читання.

Багаторазовість редакторського читання (ознайомче, оціночне, шліфувальне). Фіксування результатів читання (позначки на берегах оригіналу, посторінкові зауваження, записи). Роль системи записів у подальшій роботі редактора.

Тема 2. Редакторський аналіз вибору теми твору

Соціальні функції книги і специфіка редакторської праці. Прогностичний характер редакторського аналізу. Загальна схема редакторського аналізу. Основні аспекти редакторського аналізу:тематичний, змістовний, структурно-композиційний, логічний, мовностилістичний, редакційно-технічний. Поняття про типологію видань. Основні типологічні ознаки, суттєві для редакторської практики. Вплив редактора на формування ознак видання у процесі його підготовки.

Редакторський аналіз та орієнтація в ретроспективному, поточному та перспективному книжкових масивах. Поняття про актуальність теми та прийоми її визначення. Залучення матеріалів з інших галузей знань для оцінки вибору теми. Поняття про доцільність видання та прийоми її визначення.

Методика оцінки вибору теми, використання інформаційних елементів самого майбутнього видання.Визначення можливості випуску книжки даної тематики. Невидавничі форми втілення авторського оригіналу.

Поняття про розроблення теми. Факт і фактичний матеріал у творі. Передумови редакторського аналізу фактичного матеріалу. Обсяг і якість фактичного матеріалу. Критерії кількісної оцінки фактів. Порядок використання фактів, їх групування, класифікація, порівняльність, уніфікованість. Функціонування фактів у творах різних видів літератури. Функції фактів у тексті: ілюстрація, конкретизація, інформація. Способи класифікації фактів: за природою, за змістом, за способами вираження. Поняття природи фактів: факти-ознаки, факти-властивості, факти-явища, факти-дії, факти-процеси та їх сукупності. Засоби вираження фактів (словесно-понятійні, цифри, дати, власні назви, цитати) та їх характеристика. Доцільні сполучення різних засобів вираження фактів. “Особливі” види фактичного матеріалу – цитати і терміни. Методика і техніка роботи редактора над цитатами. Критерії оцінки якості фактичного матеріалу.

Тема 3. Аналіз і оцінка композиції твору

Логіко-смислова організація матеріалу твору та його композиція. Етапи аналізу та оцінки композиції твору: аналіз загальної будови твору та поділу його на чистини: аналіз і оцінка будови кожної структурної частини; аналіз і оцінка фрагментів, що належать до різних функціонально-смислових типів текстів. Загальні вимоги до композиції твору: відповідність змістові, обсягові твору, видові літератури, цільовому та читацькому призначенню.

Використання робочого змісту при аналізі композиції. Аналіз рубрикації. Види рубрик. Логічна операція поділу та використання її для аналізу рубрикації. Основні помилки рубрикації. Функціонально-смислові типи текстів: оповідь, опис, міркування, полеміка. Зв’язок типу тексту з цільовим призначенням твору. Змішані типи текстів, їх функціональні та стилістичні особливості. Типові помилки композиції твору. Визначення методів викладу, використаних автором, їх аналіз та оцінка ефективності. Виявлення характеру зв’язків між текстовими блоками. «Матеріалізація» зв’язків у тексті. Оцінка композиції в плані її відповідності призначенню твору та функціонально-тематичній орієнтації видання. Формування загальної оцінки композиції твору та напрямків її доопрацювання.

Тема 4. Логічні основи редагування

Поняття логічної організації тексту. Умови логічного аналізу тексту. Поняття логічності: Логічні операції (поділ, класифікація). Поняття логічної схеми. Схематизація логічних відносин у тексті як прийом його аналізу. Виявлення логічних зв’язків у тексті та способи їх встановлення: пряме співвіднесення

суджень і понять між собою, словесний, пунктуаційний. Перевірка правильності логічних зв'язків. Причини логічних помилок та пошук оптимальних варіантів логічної організації тексту твору.

Логічна організація тексту у творах різних видів літератури, різних жанрів, різного цільового призначення і читацької адреси. Логічний аналіз позатекстових матеріалів Зв'язок з основним текстом твору. Формування загальної оцінки логіки викладу та напрямків її оптимізації.

Тема 5. Позатекстові матеріали як складник твору

Позатекстові матеріали як форма подання інформації. Їх функціональне призначення, класифікація. Співвідношення тексту і "нетексту" у творі. Обсяг і якість позатекстових матеріалів, загальні критерії їх оцінки. Відповідність форм подання нетекстових матеріалів змістові, виду літератури, цільовому та читацькому призначенню видання. Основні види позатекстових матеріалів:

– формули (види, специфіка, зміст, побудова, елементи, способи пояснення),
– таблиці (класифікація і види табличного матеріалу, зміст і побудова, способи зв'язку з основним текстом),
– ілюстрації (класифікація, загальна характеристика, принципи ілюстрування творів різних видів літератури, вимоги до авторських і видавничих оригіналів ілюстрацій).

Позатекстові матеріали та ефективність книги.

Науково-довідковий апарат як елемент видання Поняття про апарат книги та його функціональне призначення. Роль апарату у виданнях різних видів і типів. Концепція видання і апарат. Елементи апарату, їх класифікація:

– вихідні відомості,
– передмова, вступна стаття, післямова,
– бібліографічні елементи,
– примітки і коментарі,
– зміст і оглав,
– додатки,
– покажчики,
– колонтитули.
– Вимоги до змісту і форми окремих елементів науково-довідкового апарату. Зв'язок їх між собою та з текстом твору. Вплив апарату на піднесення інформативності видання та рівня його культури.

12. Завдання курсу:

оволодіння теоретичними та методичними основами редакторського аналізу, професійною методикою роботи над твором, оригіналом, виданням; оволодіння навичками підготовки редакційних висновків; набуття практичних навичок оцінки і виправлення авторського оригіналу, підготовка

до його видання; одержання базових знань для редакторського аналізу конкретних видів літератури.

В результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими ***компетенціями:***

− Здатність продемонструвати знання та розуміння на базовому рівні основних понять редакційної діяльності, принципів функціонування мови у різних комунікативних ситуаціях.

− Здатність об'єктивно, на основі всебічного редакторського аналізу, оцінити твір будь-якого виду літератури з точки зору його придатності до видання;

− Здатність редагувати тексти різних стилів, проектувати результат (створювати власний проект видання різних типів) відповідно до потреб замовника.

13. Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу професійних компетентностей.

14. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри Гузенко С. В.

15. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик, самостійна робота.

16. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

Мова викладання: українська

Назва: **МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ТА ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО РЕДАГУВАННЯ (РЕДАКТОРСЬКО-ВИДАВНИЧА ПІДГОТОВКА НАВЧАЛЬНИХ ВИДАНЬ)**

1. Ідентифікація

Шифр:	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*1 *Загальна кількість годин: 90* год. *Тижневих годин:* II семестр –4 год.	**Варіативна** Курс: IV Семестр: II Лекції: 22 Практичні заняття: 22 Самостійна робота: 46 Вид контролю: залік

2. Мета курсу: підготувати майбутніх фахівців книговидавничого комплексу до самостійних редакторських дій, виробити вміння та навички редакторського аналізу й редагування творів навчальної і довідкової літератури.

3. **Опис курсу.**

Тема 1. Зміни в системі освіти: вплив на навчально-педагогічну книгу. Типологія навчальної літератури

Закон України «Про освіту» щодо розвитку навчальної літератури. Нові завдання освіти та їх вплив на концепцію навчальної книги. Сучасні вимоги до навчальних видань. Призначення навчальної книги та типові елементи її структури. Різновиди навчальної літератури в залежності від специфіки навчального закладу, форми освіти, функцій у навчальному процесі.

Тема 2. Історія формування поняття «навчальна книга».

Формування різних типів шкіл в Україні у ХУІ – ХІХ ст. Розмежування навчальної та науково-технічної літератури. Роль українських вчених та громадських і культурних діячів у створенні навчальних видань. Підручники перших десятиліть ХХ ст. Радянський досвід підготовки навчальної літератури. Незалежна Україна і нова доба української навчальної книги.

Тема 3. Підручник як ядро навчального процесу.

Поняття підручника. Підручник як ядро навчального процесу. Зв'язок з іншими навчальними виданнями. Структурні особливості підручника. Методики викладу в підручнику. Види підручників. Робота автора та редактора над підручником. Отримання міністерського грифу. Тендер підручників: нова державна практика.

Тема 4. Програмно-методичні, навчально-методичні і допоміжні видання: роль у навчальному процесі, особливості редагування.

Поняття допоміжного видання. Місце і функції в навчальному процесі. Зв'язок з іншими навчальними виданнями. Види допоміжної навчальної літератури. Урізноманітнення допоміжних видань в сучасних умовах. Структура. Робота автора та редактора над допоміжним виданням.

Тема 5. Робота редактора над навчальною літературою для вищої школи.

Диференціація завдань окремих дисциплін у вищій школі та формування різних типів видань навчальної літератури. Науковий рівень видання. Дискусійні проблеми науки у висвітленні літературою для внз. Видання із загальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Структуризація матеріалу. Апарат видання. Література для денної та заочної форми навчання.

Тема 6. Культура видання навчальної книги.

Сучасні вимоги до шкільної книги. Врахування зв’язків між різними дисциплінами. Врахування вікової психології та фізіології при підготовці навчальної книги для школярів. Категоризація читацької аудиторії за віком. Санітарно-гігієнічні норми, що регламентують книгу для школяра.

Сучасні методики навчання та теорії підручникоутворення, їхнє значення для підвищення якості навчальної книги. Національна програма «Освіта України ХХІ століття» про навчальні видання для різних типів шкіл. Удосконалення поліграфічного відтворення, художньо-технічного, методичного конструювання підручників. Досвід сучасних українських видавництв різних типів власності у виготовленні і поширенні навчальної книги.

Тема 7. Електронні навчальні видання, їх особливості. Навчальна література і комп’ютеризація навчання. Поняття електронного підручника. Навчальна література і мультимедіа.

Тема 8. Поліграфічне виконання навчальної книги. Санітарні гігієнічні норми до навчальної друкованої продукції.

4.Завдання курсу: формування у майбутніх фахівців наукового підходу до оцінки творів та обрання редакторських методик відповідно до виду літератури, типу видання, жанру, читацького та цільового призначення.

У результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими ***компетентностями***:

І. Загальнопредметні

− знати типологічні характеристики видань (зокрема навчальних і довідкових);

− знати методики оцінки та редакторського опрацювання творів, що пропонуються до публікації;

− знати теоретичні основи видавничої справи та редагування;

− знати санітарні вимоги до видань;

− уміння відбирати види професійної діяльності щодо поставлених завдань;

− уміння, що пов'язані з розвитком сталих інтересів до різноманітних видів професійної діяльності, формування потреб у знаннях, навичках;

− уміння аналізувати поставлені цілі, здійснювати їх переведення в конкретні завдання; здатність співвідносити зміст діяльності з визначеними завданнями;

− уміння аналізувати причини професійних успіхів та невдач, помилок і складностей в процесі реалізації поставлених завдань;

− уміння планувати свою професійну діяльність;

− наявність актуальних знань і життєвого досвіду;

− сформованість морально-ціннісних установок і наукового світогляду;

− сформований інтерес до навчальної діяльності, науки, професії;

− розвиненість соціально важливих орієнтаційних якостей, необхідних для організації спільної творчої діяльності.

− уміння проникати в особистісну сутність людини через оцінення її зовнішньої характеристики;

− уміння формувати картину світу, стереотипи, образи та співвідносити їх з системою принципів, понять, законів, сформованих на основі синтезу наукових знань;

− знання про способи орієнтації в різних ситуаціях, вільне володіння вербальними та невербальними засобами спілкування;

− знати теоретичні та методологічні основи наукового дослідження; особливості вибору напряму наукового дослідження та формування етапів НДР; особливості пошуку, накопичення та обробки наукової інформації;

− знати методи проведення теоретичних та експериментальних досліджень;

− знати методичні та практичні основи обробки результатів наукових досліджень; основні вимоги до оформлення результатів проведення НДР;

− знати основні принципи організації роботи в наукових колективах; особливості наукової діяльності і методику її проведення; технології пошуку наукової інформації;

− уміти аналізувати напрями наукових досліджень та формувати етапи НДР;
− уміти виконувати інформаційний пошук;
− уміти формувати задачі та вибирати методи теоретичних та експериментальних досліджень;
− уміти виконувати розрахунки економічної ефективності теми та результатів наукових досліджень;
− уміти аргументувати методи дослідження; обґрунтувати вибір теми наукового дослідження; використовувати методи наукового дослідження у написанні всіх видів наукових робіт;
− володіти культурою усного й писемного професійного мовлення;
− оперувати основними професійними поняттями, термінами, активно вживати їх у своєму мовленні;
− володіти навичками професійної мовленнєвої діяльності (в усіх видах, жанрах, типах).

ІІ. Фахові

− знати структурні особливості навчальних та довідкових видань;
− знати методики оцінки та редакторського опрацювання навчальних видань, що пропонуються до публікації;
− уміти визначати зв'язок навчальної та довідкової літератури з наявною науковою базою тієї чи іншої галузі;
− знати новітні освітні та наукові тенденції в світі та в державі, актуальні для книговидання;
− знати особливості вітчизняного ринку, що впливають на розповсюдження названих видів літератури.
− уміти застосовувати основи редакторського аналізу творів навчальної та довідкової літератури;
− уміти працювати з авторами творів навчального та довідкового характеру;
− володіти навичками реалізувати принципи формування видавничого репертуару навчальної та довідкової книги;
− уміти організовувати роботу видавництва над навчальним або довідковим виданням на різних етапах підготовки;
− буди здатним обирати редакторські методики відповідно до виду літератури, типу видання, жанру, читацького та цільового призначення

4. Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу професійних компетентностей

5. Лектор: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри Н.С. Бородіна.

6. Форми і методи навчання: лекційні, практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик та комп’ютерної техніки, індивідуальна робота, самостійна робота.

7. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп’ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

8. Мова викладання: українська.

Назва: **КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ**

1. **Ідентифікація**

Шифр: ННД.19	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів відповідних ECTS:3 *Модулів:*1 *Змістовних модулів:*1 *Загальна кількість годин:* 90 год. *Тижневих годин:* 7 семестр – 2,6 год.	**Нормативна** Курс: 4 Семестр: 7 Лекції: 20 Лабораторні заняття: 22 Самостійна робота: 48 Вид контролю: залік

2. **Мета курсу:** формувати у студентів систему знань про сутність, структуру, моделі комунікації та базові сучасні комунікаційні технології. Вивчення курсу передбачає засвоєння навичок ефективної комунікації, осягнення майбутніми фахівцями моделі ефективного спілкування в умовах соціальних комунікацій

3. **Опис курсу.**

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Зміст поняття «комунікативні технології».

Комунікативна діяльність та її складові. Типи комунікації. Функції комунікативних одиниць. Типологія комунікативних досліджень у сучасному науковому дискурсі.

Тема 2. Комунікативний ефект як результат сприймання журналістського матеріалу.

Комунікативні ефекти пов’язані зі зміною інформаційної компетенції. Комунікативні ефекти пов’язані зі зміною психологічного стану комуніката. Логічні комунікаційні ефекти. Комунікативний ефект з погляду процесуальних характеристик.

Тема 3. Комунікативна ситуація, способи її врахування та зміни при формуванні повідомлення.

Закон апперцепції з погляду комунікативної ефективності. Критерії результативності комунікації. Способи оцінки комунікативного потенціалу ситуації спілкування.

Тема 4. Поняття інформаційного комфорту, методи його встановлення.

Комунікативна дистанція як спосіб формування рамки комунікації. Оцінка результативності комунікації. Аналіз смислів та змістів комунікації щодо цілісного відображення дійсності. Граф як модель реальності. Функції

ієрархічної системи фактів дійсності у творі з позиції ефективності комунікації.

Мова як система засобів комунікації. Мовні засоби впливу й мовленнєві фігури. Інформаційний резонанс і позиції комунікаторів. Мова прайм. Мовні засоби інформаційного комфорту. Гумор та засоби його створення.

Тема 5. Прийоми реклами та PR: ефективність журналістського матеріалу

Функціональні комунікативні відмінності між рекламою та PR. Рекламна комунікація і її характеристика. Поняття віртуального світу. Проникнення аспектів рекламної комунікації у сферу публічного мовлення: ситуації, типи, образність і символічність, міфотворення. Ефективні прийоми реклами, оцінка їх комунікативного потенціалу: образ-вампір, ефект краю, уведення еталону, типи еталонів, нарощування закономірності та її злам, відтяжка, наклеювання ярликів, „сяючі узагальнення”.

PR як сфера комунікативної діяльності. Жанри інформаційної діяльності в PR. Прийоми підвищення ефективності прес-релізу. Напрямки організаційної діяльності в PR. Поняття інформаційної акції. Прийоми інформаційних акцій: формування порядку денного, „свої хлопці”, просування через медіаторів, зв’язування, використання референтних груп, рефреймінг інформації. Поняття стратегії й тактики впливу: контекст технологій ефективної комунікації.

4. Завдання курсу:

ознайомити студентів із основними принципами масово-комунікаційної діяльності; розкрити сутність, призначення та завдання кожної з базових комунікаційних технологій; визначити місце комунікаційних технологій у системі соціальних технологій; представити та охарактеризувати компоненти комунікативного простору суспільства; пояснити сутність політичної комунікації та місце пропаганди й виборчих технологій у її системі; розкрити місце маніпулятивних методів у системі комунікаційних технологій.

У результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти такими ***компетенціями:***

Здатність впроваджувати базові елементи комунікаційного впливу у власній професійній практиці.

Здатність професійно аналізувати стратегію, тактику та комунікаційний арсенал виборчої кампанії; характеризувати спеціальні техніки пропаганди у певному політичному та соціокультурному контексті; аналізувати журналістські матеріали щодо наявності та ролі комунікаційних ефектів.

Здатність розробляти сценарії соціальних та політичних перформансів; організовувати та планувати імідж-стратегії.

5. Статус у навчальному плані.

Варіативний курс із циклу професійних компетентностей.

6. Лектор: кандидат філологічних наук, доцент кафедри С. В. Гузенко.

7. Форми і методи навчання: Лекційні та практичні заняття з використанням традиційних методів, інтерактивних методик, самостійна робота.

8. Форми організації контролю знань та система оцінювання. Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: A, B, C, D, E, FX, F.

100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

9. Мова викладання: українська.